

SAMSUN İLİ ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI

2018 - 2023

SAMSUN İLİ ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI (2018-2023)

Hazırlayanlar
Prof. Dr. Feryal AKBAL
Prof. Dr. Ahmet MUTLU
Dr. Saim Can BERİTAN

İÇİNDEKİLER

Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu Üyeleri	6
Çevre ve Şehircilik Eylem Planı Sürecine Katılım Sağlayan Kurum ve Kuruluşlar	7
Yönetici Özeti.....	8

LİTERATÜR ÇALIŞMASI

ULUSLARARASI ÖLÇEKTE YENİ KENT VİZYONU.....	10
TÜRKİYEDE ŞEHİRCİLİK SORUNLARI VE POLİTİKALAR.....	12
TÜRKİYEDE ÇEVRE SORUNLARI VE POLİTİKALAR.....	17

SAMSUNDA ÇEVRE – ŞEHİRCİLİK SORUNLARI VE

YEREL POLİTİKA BELGELERİ	23
Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi.....	25
Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015 - 2019 Stratejik Planı.....	27
SAMSUNUN MEVCUT ÇEVRESEL DURUMU.....	28
Su Kirliliği.....	28
Atıklar.....	37
Hava Kirliliği.....	43
Toprak Kirliliği.....	48

EYLEM PLANLARI

ÇEVRE EYLEM PLANLARI	50
Çevresel Etkenler.....	50
Çevre Sorunları.....	66
ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANLARI	76
Mekansal Organizasyon.....	76
Kent Sorunları.....	90
KAYNAKÇA	102

Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu Üyeleri

	Adı - Soyadı	Unvanı	Kurum
Akademik Moderatör	Feryal AKBAL	Prof. Dr.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Akademik Moderatör	Ahmet MUTLU	Prof. Dr.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Akademik Moderatör	Saim Can BERİTAN	Dr. Öğr. Üyesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Raportör	Hülya AYKAÇ ÖZEN	Dr. Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Raportör	Bilal SUNGUR	Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Raportör	Handan ATALAY	Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Raportör	Esra ÇENGEL	Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Raportör	Yeliz EMECEN	Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Raportör	Sefa MERTEK	Arş. Gör.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Koordinatör Kurum Üyesi	Figen AKIN	Daire Bşk.	Samsun Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Koordinatör Kurum Üyesi	Ercan UÇARLI	Daire Bşk.	Samsun Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi
Koordinatör Kurum Üyesi	Nurcan GÜRSES	Çevre Y. Müh.	Samsun Büyükşehir Belediyesi
Koordinatör Kurum Üyesi	Elif ÖZCAN	Çevre Müh.	Samsun Büyükşehir Belediyesi
Koordinatör Kurum Üyesi	Elvan UÇARLI	Şehir Plancısı	Samsun Büyükşehir Belediyesi

Çevre ve Şehircilik Eylem Planı Sürecine Katılım Sağlayan Kurum ve Kuruluşlar

Çevre Teması	Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Mühendisleri Odası DSİ 7. Bölge Müdürlüğü İlbank Samsun Bölge Müdürlüğü İlkadım Belediyesi Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Ondokuz Mayıs Üniversitesi Meteoroloji Bölge Müdürlüğü Organize Sanayi Müdürlüğü Sağlık İl Müdürlüğü Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı Samsun Büyükşehir Belediyesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü SAMGAZ SASKİ Genel Müdürlüğü TEİAŞ 10. Bölge Müdürlüğü
Şehircilik Teması	T.C. Devlet Demiryolları Emniyet İl Müdürlüğü İlkadım Belediyesi Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Karayolları Bölge Müdürlüğü Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Makina Mühendisleri Odası Meteoroloji Bölge Müdürlüğü OKA Ondokuz Mayıs Üniversitesi OMÜ – Teknoloji Transfer Ofisi SAMGAZ Samsun AFAD Samsun Büyükşehir Belediyesi Samsun Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü SASKİ TÜİK Samsun Bölge Müdürlüğü Samsun Teknopark Ulaştırma Denizcilik Haberleşme Bakanlığı 9. Bölge Müdürlüğü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliğinin 23.10.2017 tarihinde hayata geçirdiği 2018 – 2023 yıllarını kapsayan Samsun İli Sektörel Eylem Planları çalışması çerçevesinde 11 çalışma grubu oluşturulmuştur. Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu bunlardan birisidir. Cumhuriyetimizin 100. yılı olan 2023'ü odak alarak ülkemizin yeni şehircilik vizyonuna uyumlu kentsel ve çevresel politika ve uygulamaların belirlenmesine yönelik temel felsefeden hareketle, ilk olarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin akademik yönlendiriciliği ve Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal koordinasyonu ile, 14 kişiden oluşan Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

Çalışma grubu oluşturulduktan sonra akademik moderatörler tarafından farklı tarihlerde gerçekleştirilen hazırlık toplantılarında çevre ve şehircilik kapsamında alt çalışma temaları tespit edilmiştir. Alt konuların belirlenmesinde bilimsel ölçütlerin yanı sıra Samsun kentine özgü kentsel ve çevresel gerçeklikler dikkate alınmıştır. Çevre ve şehircilik olmak üzere iki ayrı kategoride belirlenen alt çalışma temaları şöyledir:

Çevre Teması

1. Çevresel Etkenler

- Çevre Kalitesi
- Enerji Kullanımı
- Su Tüketimi

2. Çevre Sorunları

- İklim Değişikliğinin Etkileri
- Kıyı ve Deniz Kirliliği
- Katı Atıklar ve Bertarafı

Şehircilik Teması

1. Mekânsal Organizasyon

- Konut Alanları
- Kamusal Alanlar
- Kentsel Lojistik Alanlar
- Kentsel Dolaşım ve Erişebilirlik
- Kentsel Altyapı ve Üstyapı Kullanımları

2. Kent Sorunları

- Kentsel Göç
- Kentsel Güvenlik ve Suç
- Kentsel Koruma ve Estetik
- Atıksu Yönetimi ve Arıtımı
- Kent Kültürü

Çevre ve şehirciliğin alt temaları belirlendikten sonra koordinatör kurum olan Samsun BŞB'deki çalışma grubu üyeleri ile 5 Aralık 2017'de OMÜ İİBF'de ilk toplantı gerçekleştirilmiştir. 26 Mart 2018 tarihine kadar çalışma grubu olarak Samsun Büyükşehir Belediyesi ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde toplam 7 toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda alt temalar ve bu temalarla ilgili Samsun'daki kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir. Koordinatör kurum Samsun BŞB, belirlenen kurum ve kuruluşların çalışmaya davet işini üstlenmiştir.

Hazırlık toplantıları bittikten sonra OKA ile temasa geçilmiş ve OKA'nın hizmet binasında 16–17 Ocak 2018 tarihlerinde akademisyen, uzman ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan 30 farklı kurumdan 70 katılımcıyla bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

İki gün süren çalıştayın ilk gününde şehircilik teması, ikinci gününde de çevre teması ele alınmıştır. Çalıştaylarda ilgili kurumların temsilcileriyle her bir tematik soruna ilişkin önce mevcut durum değerlendirmesi ile sorun analizi yapılmış, sonra da tespit edilen sorunlar çerçevesinde çözüm önerileri ve eylem planları tartışılmıştır. Akademik moderatörler tarafından çalıştaylarda tartışılan eylem planlarının HABITAT III ve Amsterdam Paktı gibi Türkiye açısından bağlayıcılığı bulunan uluslararası belgelerle uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Çalıştay sonunda farklılaşmış amaçlar setine yönelik olarak çevre teması altında 61 adet, şehircilik teması altında da 104 tane eylem planı belirlenmiştir. Çalıştayda belirlenen eylem planları, daha sonra akademik moderatörler tarafından düzenlenerek, e-mail yoluyla çalıştaya katılan kurum ve kuruluş temsilcilerinin tekrar eleştirisi ve önerilerine sunulmuş ve onlardan geri dönüş yapmaları istenmiştir. Geri dönüşler neticesinde eylem planlarına son biçimi verilmiş ve rapor yazımına geçilmiştir.

Çevre ve Şehircilik Raporu'nun yazımı aşamasında, öncelikle ilgili sektörün dünya ve Türkiye perspektifli bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Türkiye perspektifinde ulusal ve yerel ölçekli politika belgeleri incelenmiştir. Bu çerçevede; 10. Kalkınma Planı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı misyonu, Şehircilik Şurası 2017, Samsun Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı ve Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi Ana Planı'nda belirtilen stratejik amaç ve öncelikler irdelenmiş ve eylem planları bunlarla ilişkilendirilmiştir.

ULUSLARARASI ÖLÇEKTE YENİ KENT VİZYONU

Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre dünya nüfusunun yüzde 54.5'i kentlerde yaşamlarını sürdürmektedir. (United Nations, 2016, s.ii) BM'nin raporladığı bu istatistik 4 milyardan fazla insana tekabül eden bir büyüklüğü ifade etmektedir. İnsanlık tarihinde ilk kez görünen bu değişim kuşkusuz geri döndürülemez bir dönüşümü işaret etmektedir. BM, yakın gelecekte kentlerde yaşayan insan yoğunluğunun yüzde 60'lık bir seviyeye ulaşacağını ve her beş insandan birinin nüfusu 1 milyondan az olmayan kentlerde ikamet edeceğini öngörmektedir. (United Nations, 2016, s.3) Yapılan araştırmalara bakıldığında kentleşme oranlarının yalnızca gelişmiş coğrafyalarla sınırlı olmadığı gelişmekte olan bölgeler için de aynı durumun gözlemlendiği dikkat çekmektedir.

Pek çok insan için erişilmez olarak görülen kentler özellikle de küreselleşmenin etkisi ile bugün sayıları 1 milyon insanın üzerinde 512, 10 milyon insanın üzerinde ise 37 olan birer mega çekim alanları olarak yeniden tanımlanmaktadır. (Demographia, 2017, s.18) Böyle bir tabloda Hollanda asıllı ABD'li sosyolog Saskia Sassen, kentlerin ulus devletlerin sınırlarını aşan bir konumda bulduklarını söyleyerek günümüz kentlerine stratejik manadan önem atfetmektedir. (Sassen, 2003, s.20) Küreselleşmenin biçimlendirdiği 'dünya sistemi' içerisinde kentlerin geçmişe oranla çok daha karmaşık bir yapı içerisinde yeniden yapılandığına dikkat çeken İspanyol sosyolog Manuel Castells bu noktada kentlerin ortaya çıkan yeni fonksiyonları üzerinde durmaktadır. (Castells, 2010, s.352.)

21. Yüzyılın en önemli görünüşlerinden biri olan kentlerin yeniden yapılanma sürecini 'postmetropolit geçiş' olarak adlandıran ABD'li şehir plancısı Edward W. Soja, post-modernite ile kentler arasındaki etkileşime dikkat çekerek kentleri çok daha karmaşık mekânsal uzamlar olarak tasvir etmektedir. (Soja, 2000, s.194) Yapılan teorik girişle birlikte tam da bu noktada HABITAT III ve Amsterdam Paketi gibi uluslararası kentsel politika belgeleri kentlerde meydana gelen büyük dönüşüm ve değişimi anlamlandırma çabalarının tezahürü olarak değerlendirilebilir. 2016 yılında Ekvator'un Kito (Quito) kentinde sürdürülebilirlik ana gündemiyle toplanan HABITAT III Konferansında özellikle kent ve konut başlıkları çerçevesinde yukarıda atıf yapılan kuramsal tartışmaları içeren gündemle 20 yıllık bir gelecek projeksiyonu ortaya konulmuştur. HABITAT III Konferansında kabul edilen Yeni Kentsel Gündem (The New Urban Agenda) Kito Deklarasyonunda kentlerin geleceği için iki temel noktaya dikkat çekilmektedir: Sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık.

Eşitsizlikler ve çevresel sorunların sürdürülebilirlik açısından en temel konular olduğuna vurgu yapılan Kito Deklarasyonunda sosyal dışlanma ve mekânsal ayrışma kentler ve insan yerleşimlerinin küresel bir gerçeklik olarak nitelendirilmektedir. Bu bakımdan "herkes için sürdürülebilir kentler" mottosu Yeni Kentsel Gündem'de ortak vizyon olarak kabul edilmiştir. Buradan hareketle Yeni Kentsel Gündem'de kentler ve insan yerleşimlerine yönelik olarak şu noktalara önem atfedilmektedir:

- Yer, salt ekolojik işlevi olan kavramsallaştırma değildir. Yer aynı zamanda sosyolojik bir örüntüdür.
- Konut, içilebilir su, gıda güvenliği, altyapı, hava kalitesi gibi başlıklar en temel kentsel haklardır.
- Kentlerin en önemli işlevleri arasında; katılım, aidiyet, kapsayıcılık gibi kavramlar yer almalıdır.
- Kentler cinsiyet eşitliğini sağlayan, kadınların katılımını teşvik eden ve hiçbir ayrımcılığın olmadığı yerler olarak düşünölmelidir.
- Kentsel ekonomik göstergelerin sürdürülebilir ve kapsayıcı olabilmesi ancak yerel kaynaklarla mümkündür.
- Kentsel ulaşım yaş ve cinsiyet dostu bir planlamayla herkes için erişilebilir kılınmalıdır.
- İklim değişikliğine uyum kentler için en önemli ödevlerden biridir. Özellikle doğal ve insan kaynaklı afetler karşısında dayanıklı, koruyucu ve duyarlı kentler inşa edilmelidir.
- Çevre sorunlarının olumsuz etkilerine karşı kentler ve yerleşim yerlerinde; ekosistemin, biyo çeşitliliğin ve doğal yaşam alanların korunması son derece önemlidir.

HABITAT III'te olduğu gibi yine 2016 yılında kabul edilen Amsterdam Pakti'nda kentsel alanlarda ayrışma, işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlara dikkat çekilmiştir. Avrupa Birliği'nin (AB) Kentsel Ajandası (Urban Agenda) olarak nitelendirilen bu belgede atıf yapılan ayrışma, işsizlik ve yoksulluk ile birlikte mülteci ve göçmen krizini öncelikli çözölmeye gereken sorunlar arasında gösterilmiştir.

Avrupa Birliği'nin 2020 hedeflerini; akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı kavramları perspektifinde tanımlandığı "AB için Kentsel Gündem" başlıklı belgede öncelikli kentsel konular şu şekilde sıralanmıştır:

- Göçmenler ve mülteciler
- Hava kalitesi
- Kentsel yoksulluk
- Konut
- Yerel ekonomi
- İşsizlik
- İklim
- Enerji dönüşümü
- Sürdürülebilirlik
- Kentsel hareketlilik
- Dijital dönüşüm
- Kamusal hizmetler

TÜRKİYEDE ŞEHİRCİLİK SORUNLARI VE POLİTİKALAR

Ülkemizde 50'li yıllardan itibaren devam eden hızlı kentleşme sonucunda şehirlerde yaşayan nüfusun oranı 1950 yılında %25 iken, 1980 yılında %44'e, 2000 yılında %65'e ve 2012 yılında %77'ye kadar çıkmıştır. 2016 yılı sonu itibarıyla ise dünya nüfusunun %54'ü, ülkemiz nüfusunun %88'i şehirlerde yaşamaktadır. 2050 yılında ise dünya nüfusunun üçte ikisinin, Türkiye nüfusunun ise %95'inin şehirlerde yaşayacağı öngörülmektedir (<http://sehirciliksurasi.csb.gov.tr>, 2018).

1950 yılında nüfusu 500 binden fazla olan şehir sayısı 2 iken, günümüzde bu sayı 40'ı aşmıştır. Buna bağlı olarak 1984 yılında kabul edilen ilk Büyükşehir Belediyesi Yasası ile İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak ilan edilmişlerdir. İlk on yıl içinde büyükşehir belediye sayısı 8'e, yirmi yıl içerisinde ise 16'ya yükselmiş, 2016 yılı itibarıyla 6360 sayılı Kanun kapsamında 30'a, köylerin mahalle statüsü kazanması ile birlikte kentleşme oranı da %88'e ulaşmıştır (<http://sehirciliksurasi.csb.gov.tr>, 2018).

Türkiye'de kentleşme hızının görece yüksek olduğu tespit edilebilir. Avrupa'da yaklaşık 200 yılda gerçekleşen kentleşmenin Türkiye'de 50 yıl gibi bir sürece cereyan ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla böylesine hızlı ve kısa sürede gerçekleşen kentleşmenin ciddi bir takım sorunları olması da kaçınılmazdır. Ülkemizdeki kentleşme sorunlarını ekonomik ve sosyal sorunlar olarak sınıflandıran bir yaklaşıma göre başlıca sorunlar (Es; Ateş, 2010):

- **Ekonomik Sorunlar:** İşsizlik, sektörler arası dengesizlik, bölgeler arası kentleşme dengesizliği, altyapı hizmetlerinde tıkanma, konut sorunu.
- **Sosyal Sorunlar:** Çevrenin tahribi, fiziki plansızlık ve yerleşme düzensizliği, gelir dağılımındaki eşitsizlik, sosyal tabakalaşmanın veya sınıflaşmanın artması, kültür değişmesi ve boşluğu, toplum hayatında çözülme ve intibaksızlık, planlama ve yönetim sorunlarından oluşmaktadır.

9. Kalkınma Planı (2007-2013) Yerleşme-Şehirleşme Özel İhtisas Komisyonu'nun 2006'da yayınladığı raporda ise mevcut kentsel sorunlar, "yerleşme ve kentleşme sorunları" başlığı altında şöyle belirtilmektedir (<http://www.kalkinma.gov.tr>, 2018): Yaşam kalitesi sorunları, afete duyarlı yerleşme ve şehirleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kaçak yapılaşma, kentsel yenileme/dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı yetersizliği.

10. Kalkınma Planı'nda (2014-2018) ise bir önceki planda yer alan sorunların kısmen devam ettiği kısmen de yeni gerekliliklerin doğduğu görülmektedir. Buna göre kaçak yapılaşma ve gecekondulaşma hâlihazırda önemini yitirmekle birlikte, şehirlerde ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanması ve doğal afet kaynaklı risklerin azaltılması yönünde mevcut şehir dokusunun yenilenmesi daha fazla ağırlık kazanmaktadır.

Şehirlerin daha rekabetçi ve yaşanabilir kılınması; yeni ve nitelikli iş ve yaşam alanları oluşturulması; sosyal ve fiziki altyapıya, kaliteli ve güvenli kentsel ulaştırma sistemlerine kavuşturulması yönünde politika ve uygulamaların etkinleştirilmesi gerekmektedir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

Öte yandan, “ülkemizde sürdürülebilir kentleşmenin önünde duran sorunlar”ın tespiti ve politika seçenekleri konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı için 2007 yılında hazırlanan bir raporda, kentsel sorunlar “teknik alanlar” ve “ekonomik, sosyal, kurumsal alanlar” üst başlıkları altında toplanmıştır (www.bayindirlik.gov.tr, 2010) Daha önceki kalkınma planlarında yer alan temel tespitlere paralel tespitlerin yer aldığı bu raporun içeriği Tablo 1.’de görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye’de Sürdürülebilir Kentleşmenin Önünde Duran Sorunlar

Teknik Alanlar	Kentsel Yaşam Kalitesinin Yetersizliği	<p>Teknik altyapının yetersizliği,</p> <p>Kent içi ulaşılabilirliğin yetersiz olması ve çevre odaklı olmaması</p> <p>Kentlerimizde kalitesiz, sağlıksız ve güvenliksiz mekânların giderek artması</p> <p>Kentleşme alanında bütünleşik ve etkin bir planlama sisteminin ve örgütlenmesinin olmayışı</p> <p>Tarihi ve kültürel mekânların karakterinin kaybolması</p> <p>Doğal varlıkların yitirilmesi ve ekolojik dengenin bozulması</p> <p>Kentlerde afetlerin felaketlere dönüşmesi</p>
Ekonomik, Sosyal ve Kurumsal Alanlar	Dengesiz Bölgesel Gelişme	<p>Kentleşme alanında bütünleşik ve etkin planlama, uygulama, izleme ve denetleme yapılmasına uygun idari yapıların olmayışı</p> <p>Kentsel işsizliğin yüksek olması</p>
	Kentsel Yaşam Kalitesinin Düşük Olması	<p>Halkın kentin sorunlarının çözümüne yönelik karar alma sürecine katılımının ve sorumluluk bilincinin eksikliği</p> <p>Somut ve somut olmayan kültürel mirasta çeşitliliğin korunamaması</p> <p>Fiziksel, sosyal ve kültürel olarak sağlıksız gelişen ve güvenli olmayan kentlerin ve bozulan kentsel alanların oluşması</p>

Kaynak: www.bayindirlik.gov.tr, (08.01.2010).

Yukarıdaki farklı sorun tespitlerinden hareketle, yakın dönemden bugüne Türkiye'deki kentsel sorunlar şöyle ifade edilebilir (Altay;Tokman;Tanrıku, 2010):

- Kentsel fiziksel çevrenin bozukluğu,
- Nüfus yoğunlaşması ve yoksullaşma,
- Tarihi dokunun yok olması,
- Düzensiz ve çarpık büyüme,
- Kentsel hizmetlerin yetersizliği,
- Aşırı trafik yükü,
- Ses, hava ve toprak kirliliği,
- Kentsel yaşamın kalitesizliği,
- Konut fiyatlarının yüksekliği,
- Sosyal sorunlar ve sağlık sorunları,
- Kuşak çatışmaları,
- Kente ve kent kültürüne uyum sorunu,
- Sosyal gruplar arası farklılıklar ve hoşgörü eksikliği,
- Özellikle gençlerin yüksek oranda işsiz olması,
- Birbirine yabancılaşmış çevreler,
- İşsizlik, zararlı alışkanlıklar ve barınma sorunlarına bağlı suç ve şiddet içeren ilişkilerin yaygınlaşması.
- Tarım ve endüstri sektörleri arasındaki dengesizlik,
- Bölgeler arası kentleşme dengesizliği,
- Özellikle deprem gibi doğal afetler karşısında kırılganlık.

Yukarıdaki sorunlar, aynı zamanda ülkemizin gelişmesini olumsuz etkileyen sorunlardır. Dolayısıyla Türkiye şehirleri, büyümenin, sanayileşmenin ve ekonomik gelişmenin lokomotifi olarak değerlendiren kentlerdeki söz konusu sorunların azaltılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın öncülüğünde, imar ve yapı mevzuatının geliştirilmesi, mekânsal planlama pratiğinin etkinleştirilmesi, çevresel kirliliğin önlenmesi için kentsel altyapı yatırımlarının desteklenmesi, farklı gelir grupları için toplu konut üretimi yapılması, organize sanayi bölgelerinin kurulması gibi şehir ve mekâna yönelik pek çok tedbir uygulanmıştır (<http://sehirciliksurasi.csb.gov.tr>, 2018).

Öte yandan 10. Kalkınma Planında da insanların iş ve yaşam ortamlarının kalitesi, temel kalkınma ve refah göstergelerinden biri olarak nitelendirilmiştir.

İnsanı ve yaşam kalitesini merkeze alarak, bölgesel gelişmenin sağlanması, yerel ekonomilerin ve kırsal kesimin güçlendirilmesi, mekânsal gelişme ve şehirleşmenin dengeli oluşmasının sağlanması, her kesim için barınma ihtiyacının yeterli, sağlıklı ve güvenli bir şekilde giderilmesi hedeflerini belirlemiştir. Yaşam mekânlarının, ekonomik gelişme ve rekabetçiliği desteklemek yanında afetlere dayanıklı, çevreye duyarlı, kültürel değerleri esas alacak, sosyal dayanışmayı ve kaynaşmayı teşvik edecek şekilde tasarlanması ve inşa edilmesinin önemine değinilmiştir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

Ülkemizin coğrafi koşullarına, kent-kır ayrımına, tarihi, kültürel ve çevresel değerlerine uygun; insan ve toplum ihtiyaçlarına cevap veren, daha geniş ortak kullanım alanlarına sahip, üst standartlarda yaşanabilir mekânlara kavuşturulması temel amaç olarak gösterilmiştir. Bu maksatla Kentsel Dönüşüm, Kentsel Altyapı, Kırsal Altyapı, Çevrenin Korunması, Mahalli İdareler ve Afet Yönetimi hakkında problemler tespit edilmiş, temel amaçlar ve politikalar belirlenerek, programlar oluşturulmuştur (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

10. Kalkınma Planında sağlıksız yapılaşma, eskiyen ve yıpranan yapı stoku, afet riskleri, hızlı nüfus artışı, değişen mekân tercihleriyle işlev ve değer kaybeden alanların oluşması ve üretim ve hizmet alanlarının sıkışması gibi faktörler şehirlerde yapıların ve alanların dönüşüm ihtiyacını artırdığı tespit edilmiştir. Bu ihtiyaçtan dolayı şehirlerde afet riski taşıyan, altyapı darboğazı yaşayan, eski değerini ve işlevini kaybeden, mekân kalitesi düşük bölgeleri sosyal, ekonomik, çevresel ve estetik boyutlar dikkate alınarak yenilemek; kentsel refahı, yapı ve yaşam kalitesini yükseltmek temel amaç edinilmiştir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

10. Kalkınma Programında, 2023 hedeflerine ve Onuncu Kalkınma Planının amaçlarına ulaşılabilmesi açısından önem taşıyan Kentleşme ile doğrudan alakalı olarak Yerelde Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Programı ve Rekabetçiliği ve Sosyal Uyumunu Geliştiren Kentsel Dönüşüm Programı adında iki “Öncelikli Dönüşüm Programı” tasarlanmıştır. Rekabetçiliğin ve Sosyal Uyumunu Geliştiren Kentsel Dönüşüm programı, hızlı şehirleşme ve imarsız yapılaşma ile ortaya çıkan altyapı, çevre ve güvenlik sorunlarının yol açtığı sorunlarla mücadele etmek maksadıyla oluşturulmuştur. Bu program ile şehirlerin ekonomik, sosyal ve fiziki dezavantajlarının azaltılması ve yaşam kalitesinin arttırılması hedeflenmiştir. Program dâhilinde yeni kentsel dönüşüm programlarının geliştirilmesi, kentsel dönüşüm ile ortaya çıkan değer artışından kamuya kaynak sağlanması, orta ve alt gelir gruplarına odaklanan konut üretim modellerinin geliştirilmesi, planlamalarda sosyal boyutun güçlendirilmesi ve Büyükşehirlerde sosyal uyumun kolaylaştırılması hedeflenmiştir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

Söz konusu Plan’da, kentsel dönüşüme paralel olarak, hızlı şehirleşme nedeniyle artan altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasında kayda değer ilerlemeler sağlanmakla birlikte, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğin sağlanması ihtiyacının devam ettiği belirtilmiştir.

Nüfusun sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişiminin sağlanması; atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilmesi, trafik sıkışıklığını azaltan, erişilebilirliği ve yakıt verimliliği yüksek, konforlu, güvenli, çevre dostu, maliyet etkin ve sürdürülebilir bir ulaşım altyapısının oluşturulması temel amaçlar olarak belirlenmiştir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

Plan'daki hedeflere yerel yönetimlerin uyum sağlayabilmesi maksadıyla, bu kurumların daha etkin, hızlı ve nitelikli hizmet sunabilen, katılımcı, şeffaf, çevreye duyarlı, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeterek ve mali sürdürülebilirliği sağlamış bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Büyükşehir belediyelerinin genişleyen hizmet alanları ve farklılaşan görev ve sorumluluklarıyla uyumlu, her kademedeki hizmetin niteliğine göre farklılaşan ve mekânsal özellikleri dikkate alan düzenlemelerin yapılması öngörülmüştür (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

Makroekonomik, sektörel ve mekânsal planlama süreçlerinde afet risk ve zararlarının dikkate alınması; afetlere karşı toplumsal direncin ve bilinç düzeyinin artırılması; afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşimler oluşturulması temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, bina ve altyapı tesislerinin afetlere daha dayanıklı olarak inşa edilmesinin sağlanması ve inşaatların denetiminin bağımsız, ehil ve yetkili kişi ve kurumlar aracılığıyla güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda, afet risklerinin belirlenmesine yönelik mikro bölgeleme çalışmaları gerçekleştirilmesi, afetlere hazırlık ve afet sonrası müdahalede özel önem arz eden hastane, okul, yurt gibi ortak kullanım mekânları ile enerji, ulaştırma, su ve haberleşme gibi kritik altyapıların güçlendirilmesine öncelik verilmesi; kamu kurum ve kuruluşları arasında hızlı, güvenli ve etkin bir veri paylaşımını sağlayacak afet bilgi yönetim sistemi kurulması hedeflenmiştir (<https://pbk.tbmm.gov.tr>, 2018).

10. Kalkınma Planı hedef ve amaçlarıyla uyumlu olarak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın "Sürdürülebilir çevre ile uyumlu hayat kalitesi yüksek şehirler ve yerleşmeler oluşturmak üzere; planlama, yapım, dönüşüm ve çevre yönetimine ilişkin iş ve işlemleri düzenleyici, denetleyici, katılımcı ve çözüm odaklı bir anlayışla yapmak" (www.cbs.gov.tr, 2018) misyonu, ülkemiz kentleşme hedeflerinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yukarıdaki misyonunun "Kentleşme Şuraları"nda plan ve program biçiminde hedeflere dönüştüğünü görmek mümkündür. 2009 yılında gerçekleştirilen Kentleşme Şurası'nda yaşam kalitesi, afetlere duyarlı yerleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kentsel dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı, yerel kalkınma, kentlilik bilinci, yönetim ve yerel yönetimler konularında çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda akademisyenler, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, yerel yönetimlerin yönetici ve çalışanları, sivil toplum, özel sektör ve meslek örgütlerinin mensupları yer almış ve Ülkemizin sürdürülebilir kentsel gelişme hedeflerine ulaşılmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır (<http://sehirciliksurasi.csb.gov.tr>, 2018).

9 Kasım 2017 yılında gerçekleştirilen ve “Şehircilikte Yeni Vizyon” teması ile düzenlenen diğer Şehircilik Şûrası’nda da, Türkiye’nin yeni şehirleşme vizyonu, “Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım”, “Kentsel Dönüşüm”, “Şehirleşme, Göç ve Uyum” ve “Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü”adlı komisyonlarda tartışılmıştır. Bu hususta, insan odaklı, doğal kaynaklarını koruyan, tarihi ve kültürel varlıkları gözetken, dönüşüm fırsatını değerlendirerek şehirlerimizi afetlere hazır hale getiren, yenilikçi ve özgün, katılımcı, şeffaf ve çözüm odaklı ilkeler belirlenmiştir.

2017 tarihli Şehircilik Şûrası’nda yapılacak işler şöyle tespit edilmiştir (<http://sehirciliksurasi.csb.gov.tr>, 2018):

- Türkiye’nin yeni şehircilik vizyonuna geçiş için tüm paydaşların katılımı ile Türkiye’nin ortak aklı yeniden canlandırılacaktır.
- Son dönemde gelişen ve dönüşen şehirlerde ortaya çıkan öncelikli konular olarak belirlenen “kimlikli şehirler”, “Türkiye’nin yeni kentsel dönüşüm yaklaşımı”, “toplumsal bütünleşme ve sosyal uyum”, “güçlü yerel yönetimler ve şehircilik uygulamaları” konularına yönelik tedbirler ve mevzuat önerileri ortaya konulacaktır.
- Çalışmaları devam etmekte olan Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (KENTGES) revizyonu, Şura Sonuçları dikkate alınarak tamamlanacaktır.
- Şehirleşme alanında yayımlanan ulusal ve uluslararası belgeler katılımcı bir süreçle değerlendirilerek ülkemizde şehirleşme stratejilerine ve uygulamalarına aktarılacaktır.

Şüphesiz ki Şura kapsamında yapılacak işler, özellikle yerel yönetimleri ilgilendirmektedir. O nedenle kentsel ölçekteki uygulamaların lokomotifinin belediyeler ve büyükşehir belediyeleri olduğu açıktır.

TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARI VE POLİTİKALAR

Ülkemizde sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen bir yaklaşımla, çevre mevzuatı ve standartlarının geliştirilmesine, kurumsal ve teknik altyapının iyileştirilmesine ve çevre yönetiminin güçlendirilmesine yönelik önemli projeler gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, Kalkınma Planları, İklim Değişikliği Strateji Belgesi ve Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi gibi temel strateji belgeleri hazırlanarak çevre politikasına ve uygulamaya yön veren programlar geliştirilmiştir. Böylece başta emisyonların kontrolü, korunan alanların genişletilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması olmak üzere çevre kirliliğinin önlenmesi, çevre kalitesinin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi yönünde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Ana strateji belgelerinden **10. Kalkınma Planında** (2014-2018) çevre ile ilgili hedef ve politikalar “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında toplanmıştır. Bu çerçevede çevreye duyarlı yaklaşımların sosyal ve ekonomik faydalarının artırılması, şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde yükseltilmesi ile bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması kapsamındaki hedef ve politikalara yer verilmektedir.

Kentsel Altyapı alt başlığı altında mevcut durum incelendiğinde hızlı şehirleşme nedeniyle artan altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasında kayda değer ilerlemeler sağlanmakla birlikte, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğin sağlanması ihtiyacının devam ettiği görülmektedir.

2010 yılı itibarıyla içme ve kullanma suyu şebekesiyle hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı % 99 seviyesine ulaşmıştır. Yenileme ve bakım çalışmaları dışında içme suyu şebeke inşaatı ihtiyacı azalırken içme suyunu arıtma ihtiyacı artmıştır. Ayrıca içme suyunun kalitesinin iyileştirilmesi ve halen yüksek düzeyde olan su kayıp ve kaçaklarının azaltılması önemini korumaktadır.

Kanalizasyon şebekesiyle hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı 2013 yılında % 91’e ulaşmıştır, hedef 2018’de bu oranı % 95’e çıkarmaktır. Atık su arıtmayla hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı, 2013 yılında %68’dir ve 2018 hedefi bu oranın % 80’e çıkartılmasıdır. Yatırım ve işletme maliyetleri, personel, teknoloji seçimi ve denetim gibi nedenlerle atık su altyapı hizmetlerinde yeterli etkinlik sağlanamamaktadır. Tarifelerin uygun düzeyde ayarlanması ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi de önem arz etmektedir.

Katı atık alanında ise, düzenli depolamadan yararlanan belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı 2013 yılında % 65 iken, 2018’de % 85’e çıkartılması hedeflenmektedir. Katı atık yönetiminde önemli bir boyut olan geri dönüşümün faydalarının yeterince bilinmemesi, geri kazanılmış ikincil ürüne ait standartların yetersizliği, teşvik ve yönlendirme sisteminin eksikliği gibi hususlar geri dönüşüm çalışmalarını olumsuz etkilemektedir.

Nüfusun sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişiminin sağlanması; atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilerek etkin yönetiminin gerçekleştirilmesi; şehirlerimizde arazi kullanım kararlarıyla uyumlu politikalar yoluyla trafik sıkışıklığını azaltan, erişilebilirliği ve yakıt verimliliği yüksek, konforlu, güvenli, çevre dostu, maliyet etkin ve sürdürülebilir bir ulaşım altyapısının oluşturulması temel amaçlardır. Bu amaçlar doğrultusunda, yerleşim yerlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının tamamının karşılanarak, su kayıp-kaçaklarının önlenmesi, mevcut şebekelerin iyileştirilerek sağlıklı ve çevre dostu malzeme kullanımının yaygınlaştırılıp içme ve kullanma suyunun tüm yerleşimlerde gerekli kalite ve standartlara uygun şekilde şebekeye verilmesinin sağlanması hedeflenmektedir. Bunun yanısıra içme suyu ve kanalizasyon yatırım ve hizmetlerinin sağlanmasında mali sürdürülebilirliğin gözetilerek şehirlerde kanalizasyon ve atık su arıtma altyapısının geliştirilmesi, bu altyapıların havzalara göre belirlenen deşarj standartlarını karşılayacak şekilde çalıştırılmalarının sağlanması ve arıtılan atık suların yeniden kullanımının özendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Katı atık yönetiminin ise atık azaltma, kaynakta ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım ve bertaraf safhalarının teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilerek, bilinçlendirilmenin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilmesi ve geri dönüştürülen malzemelerin üretimde kullanılmasının özendirilmesi de planın hedefleri arasındadır.

Çevrenin Korunması kapsamında küresel iklim değişikliğiyle mücadelede ulusal şartlar çerçevesinde alınan tedbirlerle 1990-2007 döneminde kümülatif olarak 1,4 milyar ton emisyon tasarrufu sağlanmıştır. 2010 yılı verilerine göre, Türkiye'nin yıllık sera gazı emisyonu 401,9 milyon ton karbondioksit eşdeğeri, kişi başına sera gazı emisyonları ise yıllık 5,51ton karbondioksit eşdeğeri. 2007-2012 döneminde havadaki kükürt dioksit miktarında % 50, partikül madde miktarında ise % 36 oranında azalma sağlanmıştır. Korunan alanların ülke yüzölçümüne oranı, 2006 yılında % 4,99 iken 2012 yılında % 7,24'e yükselmiştir.

Bu gelişmelere rağmen ekonomik büyüme, nüfus artışı, üretim ve tüketim alışkanlıklarının çevre üzerindeki baskıları devam etmektedir. Çevre ve doğal kaynak yönetiminde planlama, uygulama, izleme ve denetimin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kurumlar arası yetki çakışmalarının giderilmesi ve işbirliğinin güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çevresel yatırımlar için finansman kaynaklarının geliştirilmesi ve kaynakların etkili kullanımı ile çevreye ciddi etkisi olabilecek proje ve programların etkilerinin değerlendirilerek önlem alınmasını sağlayacak araçların güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çevre dostu yöntem ve teknolojilere yönelik Ar-Ge ve yeniliğin geliştirilmesi de ekonomik büyümeyi desteklemek açısından önem arz etmektedir.

Ekonomik ve sosyal gelişme sağlarken, toplumun çevre duyarlılığı ve bilincinin artırılması, bugünün ve gelecek nesillerin kısıtlı doğal kaynaklardan faydalanmasını güvence altına alacak şekilde çevrenin korunması ve kalitesinin yükseltilmesi temel amaçlar olarak belirtilmektedir. Enerji, sanayi, tarım, ulaştırma, inşaat, hizmetler ve şehirleşme gibi alanlarda çevre dostu yaklaşımların barındırdığı yeni iş imkânları, gelir kaynakları, ürün ve teknolojilerin geliştirilmesine yönelik fırsatlar değerlendirilerek yeşil büyümenin sağlanması hedeflenmektedir.

Bu hedeflere ulaşılması için öncelikli olarak çevre yönetimindeki görev, yetki ve sorumluluklardaki belirsizlik ve yetersizliklerin giderilerek denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi; özel sektörün, yerel yönetimlerin ve STK'ların rolünün artırılması gerekmektedir. Bu ulusal politikanın devamı olarak sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalarla çevre duyarlılığı ve yaşam kalitesi artırılabilir. Üretim ve hizmetlerde yenilenebilir enerji, eko-verimlilik, temiz üretim teknolojileri gibi çevre dostu uygulamaların desteklenmesi, çevre dostu yeni ürünlerin geliştirilmesi ve markalaşmasının teşvik edilmesi planın amaçları arasında yer almaktadır.

Planda sürdürülebilir üretim ve tüketimi desteklemek üzere kamu alımlarında çevre dostu ürünlerin tercihinin özendirilmesi, doğal kaynakların ve ekosistem hizmetlerinin değerinin ölçülerek, politika oluşturma ve uygulama süreçlerinde dikkate alınması hedeflenmektedir. Tüketim alışkanlıklarının sürdürülebilirliğinin desteklenmesi ve doğa koruma başta olmak üzere çevre bilincinin artırılmasına yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması da planlanmaktadır. Enerji, sanayi, tarım, ulaştırma, inşaat, hizmetler ve şehirleşme gibi alanlarda yeşil büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçiliğin desteklenmesi planın önerileri arasında yer almaktadır.

Ülkemizde mevcut 112 milyar m³ kullanılabilir su kaynağından yararlanma oranı yaklaşık % 39 olup, bu kaynağın 32 milyar m³'ü (% 73) sulamada, 7 milyar m³'ü (% 16) içme ve kullanmada, 5 milyar m³'ü (% 11) sanayide kullanılmaktadır. Ülkemiz, 2013 yılı itibarıyla kişi başına düşen yaklaşık 1.500 m³ kullanılabilir su miktarı ile su kısıtı bulunan ülkeler arasında yer almaktadır. 2030 yılında kişi başına düşen 1.100 m³ kullanılabilir su miktarıyla, Türkiye su sıkıntısı çeken bir ülke durumuna gelebilecektir.

Su kaynaklarının etkin şekilde kullanımı yanında doğal kaynakların koruma-kullanma dengesinin havza bazında gözetilmesi öncelikli görülmektedir. Bu kapsamda, ülkemizde son dönemde sulama altyapısı ve su tasarrufu sağlayan modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması gibi önlemler alınmış; su yönetim yapısı havza bazlı yaklaşımlarla geliştirilmeye başlanmıştır. Su yönetiminde etkinliği sağlamak üzere havza bazında entegre koruma ve kontrollü kullanma ilkeleri ile kentsel, endüstriyel, tarımsal faaliyetlere bağlı olarak ortaya çıkan baskı ve etkilerin belirlendiği ve tedbirlerin ortaya konulduğu 26 havzanın tamamı için koruma eylem planları hazırlanmıştır.

Ülkemizde mevcut su miktarı; artan talep, kuraklık ve su toplama havzalarındaki kirlenme sonucunda giderek ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmektedir. Planlama, izleme, değerlendirme ve denetim yetersizliği, ortak veri tabanı ve bilgi akışı olmaması, kuruluşlar arası eşgüdümün zayıflığı gibi hususlar, su kaynakları yönetiminde karşılaşılan ana sorunlardır.

Su kaynaklarının miktarının ve kalitesinin korunması, geliştirilmesi ve talebin en yüksek olduğu tarım sektörü başta olmak üzere sürdürülebilir kullanımını sağlayacak bir yönetim sisteminin geliştirilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir.

Bu amaçlara ulaşılabilmesi için uygulanacak politikalar doğrultusunda su yönetimine ilişkin mevzuattaki eksiklik ve belirsizliklerin giderilerek kurumların görev, yetki ve sorumluluklarının netleştirilmesi, su yönetimiyle ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda Ulusal havza sınıflama sisteminin, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımına imkân verecek şekilde geliştirilmesi, yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi, izlenmesi, bilgi sistemlerinin oluşturulması; su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ile kirliliğinin önlenmesi ve kontrolünün sağlanması amaçlanmaktadır.

Ülkemiz su potansiyelinin tamamının ihtiyaçlar doğrultusunda sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve kullanımın tarifelenmesi, iklim değişikliğinin ve su havzalarındaki tüm faaliyetlerin su miktarı ve kalitesine etkileri değerlendirilerek havzalarda su tasarrufu sağlama, kuraklıkla mücadele ve kirlilik önleme başta olmak üzere gerekli önlemlerin alınması gerektiği belirtilmektedir. Sulamada sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yeraltı su kaynaklarına yönelik miktar kısıtlaması, farklı fiyatlandırma gibi alternatifler geliştirilmesi de planlanmaktadır.

Ayrıca toprak ve su kaynaklarının korunması için aşırı gübre ve tarımsal ilaç kullanımının önüne geçilmesi, toprak kirliliğinin sistematik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi, su kirliliği ölçümlerinin bir merkezde toplanarak değerlendirilmesi ve kirliliği azaltıcı önlemlerin uygulanması öneriler arasında yer almaktadır.

Ülkemizde biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik olarak hazırlanan temel belge **Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi**'dir. Strateji ile "Tabiatın bir parçası olarak yaşayan, biyolojik çeşitliliğe değer veren, doğanın yerine koyabileceğinden fazlasını tüketmeyen ve gelecek nesillere biyolojik çeşitlilik açısından zengin bir doğa bırakan toplum oluşturmak" amaçlanmaktadır. Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi biyolojik çeşitlilikle ilgili mevcut yasal sorumlulukları tanımlamakta, politika yaratmak amaçlı uluslararası işbirliğinin önemi ve ekosistem yönetiminin geliştirilebilmesi için gerekli araştırma koşullarının önemini vurgulamakta, Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğinin tanımlanmasını ve değerlendirilmesini, hedeflere yönelik stratejileri ve öncelikli eylem planlarını içermektedir.

Türkiye'nin iklim değişikliğiyle küresel mücadele kapsamında temel amacı, küresel çabalara, sürdürülebilir kalkınma politikalarına uygun olarak, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar prensibi ve Türkiye'nin özel şartları çerçevesinde katılmaktır. Türkiye, yüksek yaşam kalitesiyle refahı tüm vatandaşlarına düşük karbon yoğunluğu ile sunabilen bir ülke olmak için enerji verimliliğini yaygınlaştırmayı; temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmayı ve iklim değişikliği politikalarını kalkınma politikalarıyla entegre etmeyi hedeflemektedir. **Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı** (İDEP) bu temel yaklaşım ışığında, 2010 yılında Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi'nin uygulamasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve sera gazı emisyonlarına ilişkin göstergelerine bakıldığında gerek ekonomik kalkınmışlık düzeyi, gerekse sera gazı emisyonları açısından gelişmiş ülkelerle benzer durumda olmadığı görülmektedir. Türkiye'nin kişi başı elektrik tüketimi ve kişi başı sera gazı emisyonları, OECD ülkelerinin yaklaşık üçte biri oranındadır. Diğer taraftan, Türkiye'de ekonominin enerji yoğunluğu, OECD ülkelerindekinden yaklaşık üçte bir oranında daha fazladır. Türkiye'de Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), 1990 ile 2008 yılları arasında %171 oranında artarken, toplam sera gazı emisyonlarının sadece %96 oranında artması, ekonominin gelişiminin giderek daha az sera gazı emisyonu yaratacak faaliyetlere dayandırılması bakımından olumlu bir eğilime işaret etmektedir.

Diğer taraftan, ekonominin enerji yoğunluğundaki düşüş 1990- 2008 yılları arasında %30 olurken, aynı yıllar arasında ekonominin karbon yoğunluğunun sadece %28 oranında düşmesi, enerji arzındaki karbon yoğunluğunun ise %16 oranında artması, enerji arzından kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması konusunda hala yapılması gerekenler olduğuna işaret etmektedir.

İklim değişikliğine yönelik olarak hazırlanan en temel belge, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında ilgili sektörlerde öncelikli olarak yapılması gereken çalışmaları ve iklim değişikliğine uyuma yönelik önlemleri tanımlayan ve 3 Mayıs 2010 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan “Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi (2010-2020)” dir.

Türkiye'nin temel ilkeler kapsamındaki Stratejik Hedefleri ise Strateji Belgesi'nde aşağıdaki gibisiralananmıştır:

- İklim değişikliğiyle mücadele ve uyum politikaları ile önlemlerini, ulusal kalkınma planlarına dâhil etmek,
- Sera gazı emisyonlarının azaltılması amacıyla geliştirilen küresel politikalar ve önlemlere imkânlar ölçüsünde, sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyumlaştırılmış kalkınma programını sekteye uğratmadan, sera gazı emisyon artış hızını sınırlayarak katkıda bulunmak,
- Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltma ve bu etkilere uyum sağlama doğrultusunda, ulusal hazırlık seviyesi ve kapasitesini artırmak; bu çabalarla elde edilecek tecrübe ve kazanımları bölge ülkeleri ile paylaşmak, azaltım ve uyuma yönelik ikili ve çok taraflı ortak araştırma projelerigeliştirmek,
- Azaltım, uyum, teknoloji transferi ve finansman ana başlıklarındaki küresel stratejik amaçların, tarafların sorumlulukları göz önünde bulundurularak tasarlanması ve yürütülmesine uyum sağlamak ve uluslararası faaliyetlerde etkin rol oynamak,
- Azaltım ve uyum faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulan mali kaynaklara erişimi artırmak,
- Mevcut teknolojik ve kalkınma düzeyimiz göz önüne alınarak temiz üretim teknolojisi araştırma-geliştirme ve inovasyon kapasitesini geliştirmek ve bu alanda rekabet ve üretimin artırılmasını sağlayacak ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarını ve teşvik mekanizmalarını oluşturmak,
- İklim değişikliği ile mücadele ve uyum kapsamındaki faaliyetleri etkin ve sürekli eşgüdüm sağlayarak, şeffaf, katılımcı ve bilimsel çalışmalara dayanan karar alma süreçleri ile geliştirmek,
- Kamu, özel sektör, üniversite, sivil toplum kuruluşları gibi tüm kesimlerin ortak çabaları ile tüketim kalıplarının iklim dostu olacak şekilde değiştirilebilmesi için kamuoyu bilincini artırmak,
- Ulusal iklim değişikliği çalışmalarında, bilgi akışını ve paylaşımını artırmak amacıyla bütüncül bir bilgi yönetim sistemini oluşturmaktır.

SAMSUN'DA ÇEVRE – ŞEHİRCİLİK SORUNLARI VE YEREL POLİTİKA BELGELERİ

Samsun ekonomisi ve nüfusu ile Karadeniz Bölgesi'nin en büyük kentidir. 1.295.927 kişilik nüfusu ile Türkiye'nin en kalabalık 16. ili konumundaki Samsun, 9083,39 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin yaklaşık %1,2'sini oluşturmaktadır. Kilometrekareye düşen nüfus 1927 yılında 29 kişi iken, 2016 yılında 143 kişiye yükselmiştir. Nüfus artış hızı 2013'ten bu yana artış göstermiş ve 2016 yılında binde 12,5 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Samsun ilinin ülke nüfusu içerisinde payı 1965 sonrası düşüş göstermiştir ve 2016 itibariyle %1,62 olarak tespit edilmiştir. 2016 yılında Türkiye geneli genç nüfus oranı %16,3 olarak gerçekleşmiştir. Samsun ili genç nüfus oranı ise aynı yıl için %15,9 olarak tespit edilmiştir. Samsun ilinin genç nüfus oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Doğum sayısındaki düşüş de dikkat çekmektedir. 2009-2016 yılları arasında Türkiye'deki doğum sayısı %3,40 oranında artarken, aynı dönemde Samsun'da %9,05 oranında azalma gözlenmiştir (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

Farklı göstergelerde Samsun ilinin Türkiye genelindeki sıralaması şu şekildedir; kişi başına gayri safi yurtiçi hâsıla 8,790 ABD doları ile 38. sırada, kişi başına kamu yatırımı 315 TL ile 69. sırada, nüfus yoğunluğunda 143 kişi/km² ile 16. sırada, bin kişi başına özel otomobil sayısında 47. sırada, bir milyon nüfusta trafik kazası sayısında 32. sırada, trafik kazalarında bir milyon nüfusta trafik kazalarında ölü sayısında 36. sırada, kişi başına toplam elektrik tüketiminde 42. sırada, yüzbin kişi başına hastane yatak sayısında 13. sırada yer almaktadır (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

Kamu yatırımları bakımından Samsun'a ayrılan pay 2010'dan bu yana gerilemektedir. 2009 yılında tüm kamu yatırımlarında Samsun'unun payı %1.36 iken, 2016 itibariyle %0.53 olmuştur. Samsun'un kamu yatırımlarından faydalanma sıralaması da benzer şekilde düşüş göstermiş 2009'da 9. sırada yer alırken, 2016'da 23. sırada yer almıştır (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

Samsun'da konut satışları 2013-2016 döneminde %19,89 oranında artış göstermiş ve Türkiye ortalamasının (%15,92) üzerinde yer almıştır. Yapı ruhsatı alınan bina sayısı 2014-2016 döneminde %26,05 oranında, yapı ruhsatı alınan daire sayısı ise yine aynı dönemde %74,72 oranında artış göstermiştir. Kullanma amacına göre tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave yapıların yüzölçümü bakımından 2002 yılında toplam 411 Bin 677 m² alana sahip olan Samsun, 2016 yılında toplam 2 Milyon 759 Bin 720 m² alana sahiptir. Bu alanda 14 yıllık dönemde Türkiye'deki genel artış %376,6 olarak gerçekleşirken, Samsun'da bu oran %570,4 olarak tespit edilmiştir (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

Samsun, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında 81 il arasında 2003 yılında 32. sırada, 2011 yılında ise 33. sırada yer almıştır. Samsun 2015 yılı yaşam endeksleri incelendiğinde 0.5746 genel endeks değeri ile 33. sırada, 0.7942 konut endeks değeri ile 31. sırada, 0.5804 çalışma hayatı endeks değeri ile 41. sırada, 0.4495 gelir ve servet endeks değeri ile 40. sırada, 0.6801 sağlık endeks değeri ile 18. sırada, 0.6332 eğitim endeks değeri ile 22. sırada, 0.6193 çevre endeks değeri ile 38. sırada, 0.6271 güvenlik endeks değeri ile 40. sırada, 0.4599 sivil katılım endeks değeri ile 26. sırada, 0.4848 altyapı hizmetlerine erişim endeks değeri ile 30. sırada, 0.4590 sosyal yaşam endeks değeri ile 29. sırada, 0.4590 sosyal yaşam endeks değeri ile 29. sırada, 0.5334 yaşam memnuniyeti endeks değeri ile 37. sırada bulunmaktadır (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

2016 yılına kadar Samsun net göç veren bir ildir. Samsun 2014 yılında 3,462 ve 2015 yılında 2,909 kişi net göç verirken, 2016 yılında 41,187 verilen göçe karşın 41,687 alınan göç rakamı ile 500 kişi net göç almıştır. Samsun'un en fazla net göç verdiği iller sırasıyla İstanbul, Çorum, Sinop, Sivas ve Rize olurken, en fazla net göç aldığı iller Ordu, Bursa, Tekirdağ, Ankara ve Eskişehir olmuştur (Samsun İktisadi Raporu, 2017).

Metropol bir kent olması nedeniyle Samsun'da kentleşme sorunlarının Türkiye'de var olan kentleşme sorunlarının pek çoğuyla örtüştüğü söylenebilir. Söz konusu sorunları uzun uzun zikretmek yerine, ana başlıkla halinde değinmek daha anlaşılır olacaktır. Buna göre Samsun'daki başlıca kentleşme sorunları şöyle sıralanabilir: Kentsel fiziksel çevrenin bozukluğu, nüfus yoğunlaşması ve buna bağlı betonlaşma, kentsel hizmetlerin yetersizliği, trafik yükünün artmakta oluşu, gürültü kirliliği, konut fiyatlarının yüksekliği, sosyal sorunlar, kentsel güvenlik sorunları, sağlık sorunları, kuşak çatışmaları, kente ve kent kültürüne uyum sorunu, sosyal gruplar arasında hoşgörü eksikliği, özellikle yüksek oranlı genç işsizliği, zararlı alışkanlıklar, suç ve şiddet içeren ilişkilerin yaygınlaşması, ekolojik çevrenin hızlı tahribi, kıyı tahribi, sel gibi doğal afetler karşısında kırılganlık.

Samsun'daki kentleşme sorunları hususunda bazı araştırma raporlarında çeşitli tespitler yapılmıştır. Örneğin; 2011 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin yürütücülüğü ve Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (OKA) desteğiyle hazırlanan **Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci Araştırma Projesi** sonuç raporunda geçtiğimiz 40-50 boyunca kırsaldan aldığı yoğun göç sonucunda Samsun'da kentlilik bilincinden uzak, kırsal hemşerilik ilişkilerine dayalı bir kültürünün baskınlığının, ortak kent kültürü yaratma ve kentleşme konularında ciddi sorunlara neden olduğu tespit edilmiştir. Bu olumsuzluklara rağmen mevcut kentsel altyapı ve üst yapılar, tarihsel ve kültürel zenginlik ile kozmopolit yapı birlikte değerlendirildiğinde, Samsun'da kent kültürü ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi konusunda ciddi bir potansiyel olduğu söylenebilir. Tüm bu potansiyelin harekete geçirebilmesi, kentin sosyo-kültürel yapısı üzerinde biçimlendirici etkiye sahip aktör ve faktörlerin, bu konuda harekete geçmesiyle olanaklıdır.

Rapor'a göre Samsun'da kent kültürü ve kentlilik bilinci potansiyelini harekete geçirebilmek bakımından kent sakinlerinin potansiyelini bilmek de hayati önem taşımaktadır (Mutlu, Özaydın, 2011).

Rapor'a göre Samsun'da kentlilik bilincinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kentlilik bilinci düşük olanların oranı, orta düzeyde olanlardan çok az olmakla birlikte, yüksek düzeyde olanların iki katı kadardır. Kente özgü tutum ve davranış düzeyinin düşük, Samsunluluk bilincinin orta ve kent sorunlarına duyarlılığın yüksek düzeyde oluşu, Samsun'daki bazı sosyo-kültürel çelişkileri açıklamaktadır (Mutlu, Özaydın, 2011).

Samsun'un göçlere bağlı olarak kozmopolit bir yapıda oluşu, bir yandan kente özgü tutum ve davranışların gelişmesini olumsuz etkilemekte, bir yandan da Samsunluluk bilincinin oluşmasını güçleştirmektedir. Gerek göçle Samsun'a gelenlerin gerekse doğma büyüme Samsunlu olanların kent kültürünün evrensel özellikleri (kente özgü tutum ve davranışları) konusundaki eksiklikleri, Samsun'da bir arada yaşama ruhunu güçlendirecek ortak bir duyarlılığın gelişmesini yavaşlatmaktadır (Mutlu, Özaydın, 2011).

Rapor'da, farklı yerlerden gelenlerle Samsunlu olan bireylerin, kentsel alanda kente özgü ortak nitelikli tutum ve davranışlar üzerinden "ortak bir dil" geliştirememiş olması nedeniyle, tarafların iletişim dili Samsun üzerinde değil, "kendi kentleri üzerinden" kurulduğu ifade edilmektedir (Mutlu, Özaydın, 2011).

Öte yandan 2013 yılı Nisan ayında Samsun İl Emniyet Müdürlüğü'nün yürütücülüğü ve OKA'nın desteğiyle gerçekleştirilen **Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Araştırma Projesi**'nin sonuç raporunda okullardaki güvenlik sorunlarının tespiti ve çözüm önerileri kapsamında Samsun ilinin güvenlik sorunlarına değinilmiş ve bu doğrultuda aşağıda belirtilen hususlar kentin önemli güvenlik sorunları olarak öne çıkmıştır (Mutlu, Özaydın, 2013).

Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Araştırma Raporu'nda kent merkezinde kentsel kalitenin ve yaşanabilirliğin çeperlere göre oldukça düşük düzeyde kaldığı ve özellikle yüksek yoğunluklu yapılaşma ile sosyal ve teknik altyapıdaki yetersizlikler kentin merkezinde yaşam kalitesinin ve yaşanabilirliğin önündeki en büyük engelleri oluşturduğuna değinilmiştir (Mutlu, Özaydın, 2013).

Samsun'un hem yerel ve kentsel ölçekli sorunlarıyla hem de bunlar üzerinde etkili olan bölgesel sorunlarıyla ilgili olarak çeşitli politika belgeleri üretilmiştir. Bunların en önemlilerinden birisi **YeşilirmakHavza Gelişim Projesi**'dir.

Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi

Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi'nin Mekânsal, Sosyal ve Ekonomik Yapının Dönüştürülmesi ve Geliştirilmesi başlığı altında çeşitli stratejik amaçlar belirlenmiştir.

Etkin bir mekânsal organizasyonun oluşturulması stratejik amacı kapsamında, belirlenen öncelikler şunlardır; bölgesel altyapının etkin bir mekânsal organizasyon anlayışına uygun olarak geliştirilmesi; kentlerin güvenli ve planlı biçimde geleceğe hazırlanması; kırsal yerleşim deseninin rasyonel bir yapıya dönüştürülmesi (www.yesilirmak.org.tr, 2018).

Diğer bir stratejik amaç ise ekolojik dengelerin, çevrenin korunması ve durumunun iyileştirilmesi olarak ifade edilmiş ve iki öncelikli hedef ile tanımlanmıştır; Hava, toprak, su ve orman ekosistemlerinin korunması kontrolü, kentsel tarımsal kirleticilerin etkilerinin azalması; Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması (www.yesilirmak.org.tr, 2018).

Belirtilen stratejik amaçlar çerçevesinde, temel stratejik hedef ise “mekânsal, sosyal ve ekonomik yapının dönüştürülmesi ve geliştirilmesi” olarak belirlenmiş ve üç ana başlıkta tanımlanmıştır. Bu ana başlıklar, mekânsal yapı dönüşümleri, toplumsal yapı dönüşümleri ve ekonomik yapı dönüşümleridir

Yeşilirmak Havza Gelişim Projesinde Karadeniz'deki kirliliğin deniz canlı yaşamını tehdit ettiği belirtilmekte, bölgede yaşam kalitesini yükseltmek üzere hava, toprak ve su kaynaklarının korunması, kentsel ve tarımsal kirleticilerin kontrol altına alınması öngörülmektedir. Planda bölgede erozyonun ciddi boyutlarda olduğu, bunun sonucunda barajların aktif hacimlerinde zaman içinde meydana gelecek azalmanın enerji üretimini ve sulama alanlarına verilen su miktarını olumsuz etkileyeceği, arıtılmadan deşarj edilen atıksuların nehirlerin kirlenmesine neden olduğu, katı atık ve endüstriyel atıkların düzensiz depolanmasının ise toprak ve yeraltı suyu kirliliğine neden olduğu belirtilmektedir. Bölgede, yerleşim yoğunluğunun yüksek olduğu kentlerde hava kirliliği ölçüm istasyonlarının sayısının artırılması, toprak ve su kaynaklarının korunması için aşırı gübre ve tarımsal ilaç kullanımının önüne geçilmesi, toprak kirliliğinin sistematik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi, su kirliliği ölçümlerinin bir merkezde toplanarak değerlendirilmesi ve kirliliği azaltıcı önlemlerin uygulanması planın önerileri arasında yer almaktadır. Plan ayrıca bölgenin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin korunması sulak alan ekosisteminde meydana gelecek bozulmaların önlenmesi ve bu kaynaklardan sürdürülebilir biçimde yararlanılmasını öngörmektedir.

Yeşilirmak Havza Gelişimi Projesi ile ortaya konan planın uygulanmasıyla (www.yesilirmak.org.tr, 2018);

- Kentleşme hızlanacak ve kentsel merkezler güçlenerek sunduğu hizmet çeşitliliği ve kalitesi gelişecek, bölgenin dışarıya vermekte olduğu göç, plan dönemi sonuna doğru bölgenin kentsel merkezlerine doğru çekilebilecek
- Merkezi kırsal yerleşimlerin sağlayacağı hizmetlerle, kırsal yaşam kalitesi gelişebilecek
- Kırsal ve kentte, daha verimli üretim altyapısı ve daha yüksek kişi başına gelir elde edilebilecek
- Bu gelişmelere daha hızlı ve daha az kamu ve özel yatırım maliyetiyle ulaşılması sağlanacaktır.

Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planında,“Kentsel Gelişim ve Kentsel Planlama” stratejik alanlar olarak belirlenmiştir. Kentsel Gelişim stratejik alanının alt alan öncelik sıralaması; doğa ve çevre düzenleme, kent ekonomisi (ekonomik yapı), kentleşme-kent bilinci, kentsel gelişim, kentsel yaşam, kentsel dönüşüm, enerji (ısınma, doğal gaz ...), göç, kentsel rant ve dezavantajlı yöreler olarak belirlenmiştir. Kentsel Planlama stratejik alanının alt alan öncelik sıralaması ise; kentsel mimari, üst ölçekli mekânsal planlama, kentsel tasarım, kentsel doku uygulamaları, imar planları, kentsel planlama yönetimi, kentsel yeniden yapılanma, kentsel (mekânsal) planlama (imar-iskân), konut-inşaat plan tadilatları olarak belirlenmiştir (Samsun BB 2015-2019 Stratejik Planı).

Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planında da Kentsel Altyapı stratejik bir alan olarak belirlenmiş ve şu öncelik sıralaması ile yer verilmiştir; İçme suyu/kanalizasyon/yağmur suyu, katı atık yönetimi, sıvı atık yönetimi, teknik alt yapı, kara ulaşımı (il-devlet-otoban yollar), doğal yapı (deprem-jeoloji), deniz-hava-demir yolları, doğalgaz zemin etüdü, teknik alt yapı yönetimi, teknik ulaşım-iletişim olarak belirlenmiştir.

Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planında, Kentsel Yönetim stratejik bir alan olarak belirlenmiş ve alt alan öncelikleri; belediye yönetimi, afet-risk yönetimi, yapı denetimi, kent imajı yönetimi, kent markası yönetimi, bağlı birimler yönetimi, sivil yönetim, çevre yönetimi, kentin varlıkları, öğrenen kent, iklim yönetimi olarak belirlenmiştir.

SAMSUN'UN MEVCUT ÇEVRESEL DURUMU

1. SU KİRLİLİĞİ

1.1.Samsun İlinin Su Kaynaklarının Durumu

1.1.1.Yüzeysel sular

Akarsular

Samsun ili sınırları içerisinde yer alan önemli akarsular; Kızılırmak Nehri, Yeşilirmak Nehri, Terme Çayı, Abdal Irmağı, Mert Irmağı, Kürtün Irmağı, Engiz Deresi, Tersakan Çayı ve bunların yan kollarından oluşmaktadır. Çizelge 1.1’de Samsun ilinin akarsularının özellikleri ve kullanım amaçları özetlenmiştir.

Çizelge 1.1. Samsun ilinin akarsuları

AKARSUİSMİ	UZUNLUĞU (km.)	İLSINIRLARIÇİ NEUZUNLUĞU (km)	YAĞIŞALANI (km ²)	ORTALAMAD EBİ (m ³ /s)	KOLUOLDUĞ U (ANA) AKARSU	KULLANIM AMACI
ULUÇAYDERESİ- ALAÇAMİLÇEMERKEZİ	27,3	27,3	130,0	-	KARADENİZE	-
TAŞKELİKÇAYI-ALAÇAM KARAYOLU	36,3	36,3	120,0	1,024	KARADENİZE	-
BEDEŞKANALI-BAFRA	17,0	17,3	89,0	-	KARADENİZE	-
İLYASLIÇAYI-BAFRA	41,5	41,5	244,7	-	KIZILIRMAK	-
ÇAĞŞURÇAYI-BAFRA	34,0	34,0	318,7	1,822	KIZILIRMAK	-
KIZILIRMAKNEHRİ- DERBENTBARAJI.	-	80,0	75120	184,0	KARADENİZE	ENERJİ+SULA
ENGİZÇAYI-19MAYIS	30,0	30,0	151,4	2,594	KARADENİZE	-
TAFLANDERESİ- ATAKUMKARAYOLU	13,3	13,3	41,0	-	KARADENİZE	-
KÜRTÜNÇAYI-ATAKUM KARAYOLU	42,0	42,0	320,0	1,477	KARADENİZE	-
MERTİRMAĞI- CANIKKARAYOLU	74,5	74,5	813,0	4,364	KARADENİZE	-
BALCALI KANALI TEKKEKÖY	31,2	31,2	64,4	-	SELYERİKAN.	-
GÜLLÜDEREKANALI- TEKKEKÖY	22,0	22,0	51,5	-	SELYERİKAN.	-
BÜYÜKLÜDERESİ-KAHYALI	16,5	16,5	48,0	-	GELEMENKAN.	-
SELYERİKANALI-TEKKEKÖY	24,0	24,0	93,0	-	KARADENİZE	-
GELEMENKANALI- TEKKEKÖY	37,0	37,0	198,0	-	KARADENİZE	-
APTALIRMAĞI- ÇARŞAMBAKARAYOLU	68,0	68,00	502,0	5,281	KARADENİZE	-
GÖKSUDERESİ-ÇARŞAMBA	19,0	19,0	51,5	-	YEŞİLIRMAK	-
YEŞİLIRMAKNEHRİ- ÇARŞAMBA	-	35,0	35950	181,0	KARADENİZE	ENERJİ+SULA

DEĞİRMENDERESİ-SALİPAZARI	24,3	24,3	75,5	2,565	TERMEÇAYI	-
KONAKÖRENDERESİ-SALİPAZARI	41,5	41,5	124,0	-	TERMEÇAYI	-
YEŞİLDERE-SALİPAZARI	35,0	35,0	110,0	-	TERMEÇAYI	-
KIRGILDERESİ-SALİPAZARI	20,5	20,5	47,0	-	TERMEÇAYI	-
TERMEÇAYI-SALİPAZARI	35,0	35,0	232,8	7,040	KARADENİZE	-
TERMEÇAYI-TERMEİLÇEMERKEZİ	54,0	54,4	436,4	10,462	KARADENİZE	-
MİLİÇDERESİTERMEKARAYOLU	19,3	19,3	91,0	-	KOCAMANG.	-
KOCAMAN+MİLİÇKARAYOLU	25,0	25,5	191,5	-	KARADENİZE	-
EVİZLİKIRMAĞI-KAVAKİLÇEMERKEZİ	21,2	21,2	146,8	-	MERTIRMAĞI	-
KARATAŞDERESİ-KAVAKÇAKALLI	32,7	32,7	166,0	-	MERTIRMAĞI	-
LADİKGÖLÜ-LADİK	16,0	16,0	145,1	1,770	TERSAKANÇ.	-
HACIOSMANDERESİ-HAVZAILÇEMERKEZİ	21,0	21,0	60,4	0,341	TERSAKANÇ.	-
DERİNÖZDERESİ-HAVZAÇATAK	30,0	30,0	120,0	0,970	TERSAKANÇ.	-
TERSAKANÇAYI-HAVZAÇIKIŞI	49,0	49,0	513,0	4,00	YEŞİLIRMAKN.	SULAMA-İÇME
İSTAVLOZ ÇAYI-VEZİRKÖPRÜBARAJI	44,0	44,0	317,0	3,087	ALTINKAYAB.	SULAMA
SUSUZÇAYVEZİRKÖPRÜ	14,5	14,5	78,2	-	ALTINKAYAB.	-
KÜRTLERÇAYVEZİRKÖPRÜ	42,8	42,8	189,6	-	ALTINKAYAB.	-
GİRLANÇAYVEZİRKÖPRÜ	13,6	13,6	49,2	-	ALTINKAYAB.	-
ESENLIÇAYI-VEZİRKÖPRÜ	19,2	19,2	68,5	-	ALTINKAYAB.	-
KUYMAÇAYI-VEZİRKÖPRÜ	30,8	30,8	149,0	-	VEZİRKÖPRÜB.	-
ULUÇAY-VEZİRKÖPRÜ	35,7	35,7	121,0	-	ALTINKAYAB.	-
ULUÇAY+ESENLIÇ.	36,4	36,4	190,0	-	ALTINKAYAB.	-
GÜNEMEZDERESİAKAKENT	27,3	27,3	74,6	-	KARADENİZE	-
KÜPLÜAĞIZDERESİYAKAKENT	26,5	26,5	106,0	-	KARADENİZE.	-

Göller

Samsun ilindeki göller zaman zaman değişen akarsu yataklarından meydana gelmiştir. Yörenin gölleri Bafra, Çarşamba ve Ladik ilçelerinde toplanmıştır. Samsun İli sınırları içinde birçok doğal göl mevcuttur. Bafra yöresinin en büyük su birikintileri; Altinkaya (118.31 km²) ve Derbent (16.50 km²) baraj göllerinin saha içinde kalan kısımlarıdır.

Yeşilirmak üzerinde yer alan Hasan Uğurlu (22.2 km²) ve Suat Uğurlu (9.60 km²) baraj gölleri önemli suni göl alanlarıdır. Bunların dışında Çarşamba'daki Çakmak Baraj Gölü ve Simenit, Dumanlı, Kargalı, Akarcık, Koca adlarıyla bilinen delta gölleri de önemli su birikintileridir (Samsun Çevre Durum Raporu, 2016).Diğer önemli yüzey suyu elemanı olan göletlere ilişkin veriler ise Çizelge 1.2'de verilmiştir.Çizelge 1.3'te ise, Samsun ilinde yapımı planlanan ve yapımı devam eden sulama göletleri yer almaktadır.

Çizelge 1.2. Samsun ilindeki mevcut sulama göletleri

GöletinAdı	Gövde Dolgu Tipi	Aktif Göl Hacmi (hm ³)	Net Sulama Alanı (ha)	ŞebekeyeAlınanSuMiktarı (hm ³)	Kullanım Amacı	Devralan Kurum/Örgüt
Güven Göleti	ToprakDolgu	2,002	150	0,141	SalmaSulama	KavakBelediyesi
Kozansıkı Göleti	KayaDolgu	0,296	150	0,018	SalmaSulama	KöyTüzelKişiliği
Taflan Göleti	KayaDolgu	2,090	210	0,282	BoruluSulama	SulamaBirliği
Karabük Göleti	ToprakDolgu	1,941	378	0,493	SalmaSulama	SulamaKooperatifi
Güldere Göleti	YarıGeçirimli Dolgu	0,679	100	0,118	SalmaSulama	KöyTüzelKişiliği
Hacidede Göleti	KayaDolgu	3,971	500	0,099	BoruluSulama	SulamaKooperatifi
Dereköy Göleti	YarıGeçirimli Dolgu	10,239	1040	0,104	SalmaSulama	SulamaKooperatifi

Çizelge 1.3. Samsun ilinde yapımı planlanan ve yapımı devam eden sulama göletleri

Proje Adı	il/ilçe	Amacı	Aşaması	V _{aktif}	Sulama Sahası (Cazibe-Brüt)
Vezirköprü Gölçay (Narlisaray) Barajı Planlama Raporu	Samsun Vezirköprü	Sulama	Planlama	4,095 hm ³	1099 ha
Vezirköprü Kapaklıçeşme Barajı Planlama Raporu	Samsun Vezirköprü	Sulama	Planlama	5,81 hm ³	1509 ha
Alaçam Taşkelik Barajı Planlama Raporu	Samsun Alaçam	Sulama	Planlama	23,81 hm	4985 ha
Vezirköprü Doluca Göleti	Samsun Vezirköprü	Sulama	İnşaat	0,278 hm ³	88 ha

1.1.2. Yeraltı Suları

Çizelge 1.4'te Samsun'da bulunan yer altı suyunun işletme rezervi ve amacına bağlı olarak kullanılan su miktarı gösterilmektedir.

Çizelge 1.4.Samsun İlinin Yeraltı Suyu Potansiyeli

SAMSUN İLİ YER ALTI SUYU POTANSİYELİ VE KULLANIM DURUMU (2016 sonu itibariyle)										
NO	İLİN ADI	HAVZA ADI VE NOSU	OVA ADI VE NOSU	İŞLETME REZERVİ (hm ³ /yıl)	TAHSİS EDİLEN SU MİKTARI (hm ³ /yıl)				TOPLAM TAHSİS (hm ³ /yıl)	
					YAS SULAMA KOOP.	İÇM-KUL	SANAYİ	SULAMA		
						Tahsis	Tahsis	Tahsis		
1	SAMSUN	YEŞİLİRMAK NO:14	HAVZA-LADİK-23	7,50	0,12	0,66	0,63	0,13	1,53	
2			SAMSUN ÇEVRESİ-24	25,00	0,43	2,55	0,78	0,72	4,48	
3			GÖKDERE VADİSİ-25	1,50		0,00	0,00	0,00	0,00	
4			ÇARŞAMBA-27	125,00		17,80	16,32	7,63	41,75	
5			KIZILIRMAK NO:15	VEZİRKÖPRÜ-59	7,00	0,70	0,72	1,13	0,46	3,02
6				BAFRA-60	95,20	0,00	31,98	1,89	11,22	45,09
TOPLAM				261,2	1,25	53,72	20,75	20,15	95,87	

1.1.3. Deniz Suyu

İlimizde Mavi Bayrak almaya hak kazanmış 6 plaj bulunmaktadır. Çizelge 1.5'te, belde adı ve plaj isimleri verilmiştir. Mavi bayraklı marina ise bulunmamaktadır.

Çizelge 1.5. Samsun'da mavi bayrak olmaya hak kazanmış plajlar

Kategori	Belde Adı	Plaj Adı
Plaj	Atakum	Omtel Plajı
Plaj	Atakum	Körfez Plajı
Plaj	Atakum	Güzelyalı Plajı
Plaj	Atakum	İnci Plajı
Plaj	İlkadım	Fener Plajı
Plaj	Terme	Milli Çevre Eğitim Plajı

1.2. Samsun İlinin Su Temini ve Kanalizasyon Altyapısı**1.2.1. Yüzeysel ve yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve arıtma tesisi durumu**

Sağlıklı içme kullanma suyu temini amacıyla 1996 yılında DSİ'den devralınarak işletmeye alınan ve 4 merkez ilçeye (Atakum, Canik, İlkadım, Tekkeköy) su temin eden 200.000 m³/gün kapasiteli Selahattin Ereren İçme Suyu Arıtma Tesisi, Samsun'a 25 km mesafede Tekkeköy ilçesi Aşağıçinik mevkiinde yaklaşık 300 dönüm arazi üzerinde bulunmaktadır.

Arıtma Tesislerine 13.346 m mesafede bulunan Çakmak Barajından gelen hamsu cazibeli olarak içme suyu arıtma tesisine gelmekte; havalandırma, dinlendirme, filtreleme ve klorlama işlemlerinden sonra arıtılan su Samsun'da bulunan ana depolara cazibeyle gönderilmektedir. Bunun yanı sıra 2005 yılından beri Samsun Büyükşehir Belediyesi Daire Başkanlığı bünyesinde hizmet vermekte olan Büyüklü İçme Suyu Arıtma tesisi, Samsun'a 35 km. mesafede olup sadece Büyüklü Beldesine hizmet vermektedir. Çizelge 1.6'de TÜİK 2016 verilerine göre Samsun ilindeki içme ve kullanma suyu miktarları açıklanmıştır.

Çizelge 1.6. Samsun Büyükşehir Belediyesi içme ve kullanma suyu verileri

Kişi Başı Çekilen Günlük Su Miktarı (Litre/Kişi-Gün)	220
Toplam Belediye Sayısı	18
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusu	1112203
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	86
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı (%)	86
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Sayısı	10
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi Kapasitesi (Bin M3/Yıl)	113523
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi Sayısı	20
İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesislerinde Arıtılan Su Miktarı (Bin M3/Yıl)	89231
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Dağıtılan Suya Cevap Veren Belediye Sayısı	1
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusu	1231131
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	95
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)	95
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Sayısı	18
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Çekilen Toplam Su Miktarı (Bin M ³ /Yıl)	98772
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Çekilen Yeraltı Suyu Miktarı (Bin M ³ /Yıl)	14374
İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Çekilen Yüzeysel Su Miktarı (Bin M ³ /Yıl) (1)	84398

Çizelge 1.7. 2010-2016 yılları arasında samsun merkez ilçelere verilen temizsu miktarları

YILI	SELAHATTİN EREREN İÇME SUYU ARITMA TESİSİ		BÜYÜKLÜ İÇME SUYU ARITMA TESİSİ
	Hamsu Giriş Debisi	Temizsu Çıkış Debisi	Temizsu Çıkış Debisi
	m ³ /yıl	m ³ /yıl	m ³ /yıl
2010	49.341.530	42.335.900	336.340
2011	53.486.200	44.606.300	365.500
2012	54.328.000	44.302.000	380.250
2013	58.025.300	48.684.500	239.350
2014	59.957.800	52.764.300	258.300
2015	62.279.000	55.789.000	344.200
2016	64.776.600	58.176.400	250.810
GENEL TOPLAM	402.194.430	346.658.400	2.174.750

SASKİ Genel Müdürlüğü 31.12.2016 tarihi itibarı ile 17 ilçede 1.295.927 kişilik nüfusa hizmet vermekte olup bu nüfusun %95,22 sine (1.233.933 kişi) su hizmeti götürmektedir.

Çizelge 1.8. Samsun ilinin yer altı ve yerüstü su kaynaklarının temin edilen su miktarları ve içmesuyu arıtma tesisi durumu.

NO	İLÇE ADI	TESİS ADI	KAPASİTESİ	HAM SU KAYNAĞI
1	Asarcık	Yayla- Kılavuzlu Paket Arıtma Tesisi	346 m ³ /gün	Karadere
2	Ayvacık	Osmanlı Paket Arıtma Tesisi	346 m ³ /gün	Çeçil Deresi
3	Çarşamba	Nebiyân İçme Suyu Arıtma Tesisi	13.824 m ³ /gün	Engiz Deresi
4		Kaynatma Paket Arıtma Tesisi	518 m ³ /gün	Kaynatma Deresi
5		Sofdâl Paket Arıtma Tesisi	691 m ³ /gün	Sofdâl Deresi
6		Batı Sahası Paket Arıtma Tesisi	2.160 m ³ /gün	Taşkelik Çayı
7		Durusu Paket Arıtma Tesisi	3.456 m ³ /gün	Göksu Deresi
8		Sefalı Paket Arıtma Tesisi	12.960 m ³ /gün	Çakmak Barajı
9	Havza	Merkez İçme Suyu Arıtma Tesisi	6.048 m ³ /gün	Bakırçay Deresi
10	Salıpazarı	Çiftlik Paket Arıtma Tesisi	2.160 m ³ /gün	Soyukaktepe Deresi
11	Terme	Bazlamaç İçme Suyu Arıtma Tesisi	2.333 m ³ /gün	Ziliftar Deresi
12		Evcî İçme Suyu Arıtma Tesisi	1.987 m ³ /gün	Yüksekayla Deresi
13		Kocaman İçme Suyu Arıtma Tesisi	950 m ³ /gün	Acere Deresi
14		Sakarlı İçme Suyu Arıtma Tesisi	2.160 m ³ /gün	İkizce Deresi
15		Emiryusuf Paket Arıtma Tesisi	6.480 m ³ /gün	Çağlayan Deresi
16	Vezirköprü	Başalan Grubu İçme Suyu Arıtma Tesisi	5.184 m ³ /gün	DuruçayGöleti

Yer altı su kaynağından su temin eden 2 adet içme suyu arıtma tesisi yer almakta olup tesislere ait bilgiler Çizelge 1.9’da verilmiştir.

Çizelge 1.9. Samsun ilinde yer altı suyundan temin edilen içmesuları ve arıtma tesisleri durumu

NO	İLÇE ADI	TESİS ADI	KAPASİTESİ	HAM SU KAYNAĞI
1	Bafra	Dedeli İçme Suyu Arıtma Tesisi	40.000 m ³ /gün	13 Adet Sondaj
2	19 Mayıs	Merkez Paket Arıtma Tesisi	4.752 m ³ /gün	8 Sondaj 1 Keson kuyu

Samsundaki içmesuyu potansiyelinin artırılmasına yönelik inşa halinde ve tamamlanan projeler Çizelge 1.10’da verilmiştir.

Çizelge 1.10. Samsun ili içmesuyu potansiyeli

Sıra No	Planlaması Tamamlanan Projeler	Fayda (hm ³ /yıl)
1	Samsun Terme Projesi Terme, Salıpazarı, Ayvacık ve Çarşamba İçme Suyu Temini	25,74
2	Samsun Alaçam Taşkelik Barajı	2,50
3	Samsun Vezirköprü Kapakleşme Barajı	1,82

Sıra No	İnşa Halindeki Projeler	Fayda (hm ³ /yıl)
1	Samsun Bafra ve 19 Mayıs İlçeleri İçme Suyu Temini	22,27

Sıra No	İşletmedeki Projeler	Fayda (hm ³ /yıl)
1	Vezirköprü Duruçay Projesi	1,89
2	Havza Hacıdede Projesi	0,57
3	LadikDerinöz Projesi	3,80
4	Kavak Güven Projesi	0,63
5	Samsun İçme Suyu (Çakmak Barajı) Projesi	126,50

Samsun İlinde salma sulama yapılan net sulama alanı; 34.704 ha'dır. Bu alanların 16.764 ha'ı fiili olarak salma sulama yöntemiyle sulanmaktadır. Enerji üretimi amacıyla kullanılan su miktarı ve üretilen enerji miktarı Çizelge 1.11 ve Çizelge 1.12'de detaylı olarak açıklanmıştır.

Çizelge 1.11. DSİ Samsun İli Enerji Projeleri

Projelerin Durumu	İlçe	Su kaynağı	Proje Debisi (m ³ /h)	Depolama Durumu	Açık ve/veya Kapalı Kanal	Tünel	Boru	Enerji	
								Kurulu Gücü (MW)	Ort. Yıllık Üretim (GWh)
İşletmede Olan HES'ler									
1 KUMKÖY REG. VE HES	Çarşamba	Yeşil ırmak	210	Yok				17,50	97,710
2 ÇARŞAMBA REG. VE HES	Çarşamba	Yeşil ırmak	210	Yok	1.100			11,31	62,220
		Toplam						28,81	159,930
İnşaat aşamasındaki HES'ler									
1 GENERJİ REG VE HES	Salıpazarı	Karakuş Çayı	3,5	Yok		1,565		4,64	8,730
		Toplam						4,64	8,73
Ön inceleme, Planlama ve Proje aşamasındaki HES'ler									
1 KUYMA HES	Vezirköprü	İstavroz Çayı	2,5	Yok	1,974			9,10	27,800
2 BEŞPINAR REG. VE HES	Vezirköprü	Kürtler Çayı	3,5	Yok				5,10	14,380
		Toplam						14,20	42,180
SAMSUN İLİ GENEL TOPLAM								47,65	210,84

Çizelge 1.12. Samsun İli Enerji Projeleri

S.NO	Proje Adı	Su Kaynağı	Enerji	
			Kurulu Gücü (MW)	Ortalama Yıllık Enerji Üretimi (GWh)
1	ALTINKAYA	Kızılırmak	700	1632
2	HASAN UĞURLU	Yeşilirmak	500	1217
3	SUAT UĞURLU	Yeşilirmak	76	345
4	DERBENT	Kızılırmak	58,3	257
5	LADİK BÜYÜKKIZOĞLU	Gülabdal Deresi	0,40	2,00
TOPLAM			1334,7	3453

1.2.2. Samsun İlinin Kanalizasyon Sistemi Durumu

Samsun ili 17 ilçeden oluşmaktadır. Samsun İlinde 14 adet ilçenin ve 2 adet Mahallenin (Evcı ve Hüseyinmescit) projeye dayanan kanalizasyon şebekesi tamamlanmıştır. Yakakent ilçesinde ise kanalizasyon şebekesi ve atıksu arıtma tesisi inşaatı eş zamanlı olarak devam etmekte olup atıksu arıtma tesisi henüz işletmeye alınmamıştır. Kanalizasyon tesisinin ise %50 lik kısmı tamamlanmıştır. Salıpazarı ilçesinde kanalizasyon şebekesi inşaatı tamamlanmış ve tesisin işletmeye alınması ile Samsun ili genelinde kanalizasyon hizmetinden yararlanan nüfus 906.440 kişiye yükselmiştir.

Kanalizasyon sisteminden 2007 yılında 688.520 kişi hizmet almakta iken 2016 yılında 906. 440 kişi hizmet almıştır. Atıksu arıtma tesislerinden 2007 yılında 127.153 kişi hizmet almakta iken 2014 yılında Canik, Tekkeköy, İlkadım, Atakum, belediyelerine ait atıksu arıtma tesisi inşaatı Samsun Büyükşehir Belediyesince tamamlanmış olup işletmeye alınmıştır. Ayrıca Kavak,Ladik ve Vezirköprü Atıksu arıtma tesislerine ait ön proje çalışmaları devam etmektedir.

Çizelge 1.13.Samsun Büyükşehir Belediyesi atık su miktarları ve atıksu arıtma tesisi verileri

Alıcı Ortamlara Göre Şebekeden Deşarj Edilen Atıksu Miktarı(Bin M ³ /Yıl)	58.351
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusu	1.008.037
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı(%)	77,8
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı(%)	77,8
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Sayısı	12
Atıksu Arıtma Tesisi Sayısı	13
Atıksu Arıtma Tesislerinde Arıtılan Atıksu Miktarı (Bin M ³ /Yıl)	58.191
Belediyelerde Deşarj Edilen Kişi Başı Günlük Atıksu Miktarı (Litre/Kişi-Gün)	158
Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusu	1.010.823
Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	78
Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)	78
Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Sayısı	18
Toplam Belediye Sayısı	18

Çizelge 1.14. Samsun ilinde 2016 yılı OSB'lerde atıksu arıtma tesisi durumu

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
Merkez OSB	Çevre İzni Bulunmaktadır.	10.000 m ³ /gün	Biyolojik		DSI kanalı ile Karadeniz	
Bafra OSB	Bafra AAT ne bağlı					
Kavak OSB	Yok					

Çizelge 1.15. Samsun ilinde 2016 yılı kentsel atıksu arıtma tesisi durumu

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAMSUN SU VE KANALİZASYON İDARESİ (SASKİ) GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SAMSUN İLİNDE 2016 YILI KENTSEL ATIKSU ARITMA TESİSLERİNİN DURUMU													
YERLEŞİM YERİ ADI	NÜFUS (2016)	AAAT ADI	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü		Mevcut Kapasitesi (m ³ /gün)	Artılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /gün)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/gün)
			Var	İnsa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik						
İİ MERKEZİ	655.440	Doğu İleri Biyolojik AAT ve DDD	X				X	105.000	143.250	X : 53° 66' 23,4099 Y : 45° 70' 38,2969	VAR	91,73%	80
				X									
ATAKUM		Batı İleri Biyolojik AAT ve DDD											
			X										
ALACAĞAM	25.863	Biyolojik AAT	X				X	2.952	2.900	X : 41° 37' 43,36 Y : 35° 40' 1,420	YOK	34,38%	2,61
ASARCIK	16.997	Paket AAT	X				X	600	400	X:41°01'39,90" Y:36°13'57,90"	YOK	17,60%	
AYYACIK	20.178	Biyolojik AAT	X				X	500	496	X:41°0'37,98" Y:36°37'40,92"	YOK	14,31%	0,4
BAFRA	141.552	Biyolojik AAT	X				X	35.000	9.100	X:41°35'0,30" Y:35°53'35,13"	YOK	62,76%	15
ÇARŞAMBA	137.739	Çarşamba Merkez AAT Çakmak Barajı Koruma Havzası		X				173	150	X: 41° 6'59,18" Y: 36°36'45,87"	YOK	69,00%	0,25
HAVZA	40.892		X				X	3.555	3383	X: 40°56'51,64" Y: 35°39'21,52"	YOK	49,14%	0,83
KAVAK	20.112			X									
LADIK	16.390			X									
SALIPAZARI	18.714			X									
TERMİE	71.577	Terme Merkez AAT Terme Evcil AAT Terme Sakarlı Paket AAT	X				X	8.878	8650	X: 41°13'8,55" Y: 37°1'17,86"	VAR	41,13%	0,2 tıyl
VEZİRKÖPRÜ YAKAKENT	97.023 8.624			X									
ONDOKUZMAYIS	24.826	19 Mayıs DDD	X				X	3.450	3.300	X:41°31'3,36" Y:36°7'3,34"	VAR	48,57%	Yok

2. ATIKLAR

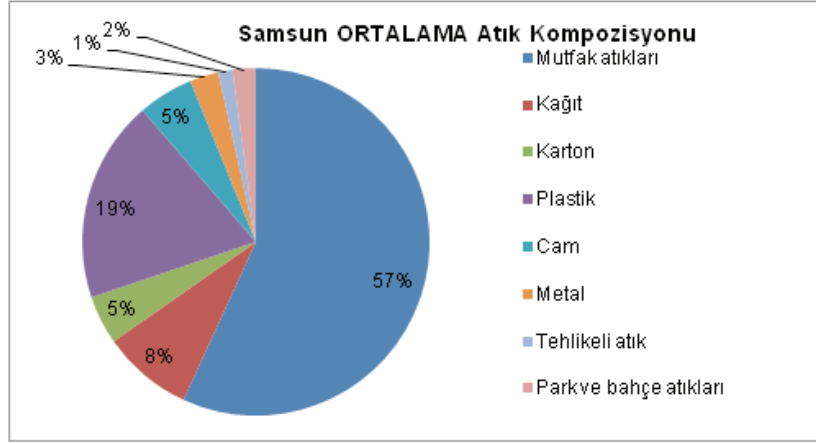
2.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Samsun ilinde Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Çarşamba Belediyesinde düzenli depolamatesisi bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi ve Çarşamba Belediyesinde düzenli depolama tesisi sızıntı suları arıtma tesisi bulunmakta olup, arıtılan bu sızıntı suları tekrar depodaki atıklar üzerine verilmektedir. Diğer ilçelerdeki evsel atıkları almak için Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından Bafra Mobil Transfer İstasyonu (Yakakent, Bafra, Alaçam, 19 Mayıs) ve Kavak Mobil Transfer İstasyonu (Kavak, Havza, Asarcık) kurulmuştur. Samsun ili atık miktarları Çizelge 2,1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Samsun ili atık miktarları

	Belediye Çöplüğünde Depolama	48580
Atık Bertaraf Yöntemine Göre Atık Miktar (Ton/Yıl)	Düzenli Depolama	319967
Atık Hizmeti Verilen Belediye		
Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	Ölçüm bazında	83
Atık Hizmeti Verilen Belediye		
Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)	Ölçüm bazında	83
Atık Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu	Ölçüm bazında	1077156
Atık Hizmeti Verilen Belediye Sayısı	Ölçüm bazında	18
Kişi Başı Ortalama Belediye Atık Miktarı (Kg/Kişi-Gün)	Ölçüm bazında	1,29
Toplam Belediye Sayısı	Ölçüm bazında	18
Toplanan Belediye Atık Miktarı (Ton/Yıl)	Ölçüm bazında	508643

Metan gazından elektrik üretim tesisi işletimi kapsamında gaz kalitesinin artırılabilmesive biyogaz tesisi öncesi atık kompozisyonunun daha net saptanabilmesi için geçici birAmbalaj Ayrıştırma ve Analiz Tesisi kurulmuş ve işletilmiştir.Tesise gelen toplam atık veayrıştırılan geri dönüşüm atığı dikkate alındığında geri dönüşebilir atık oranı %4civarındadır. Katı atık kompozisyonunun belirlenmesi amacıyla yapılmış olan çöpayırıştırma çalışmalarında sonuç Şekil 2.1'deki gibidir. Bu çalışmalara göre de kaynağında ayrıştırılmamış çöpteki geri dönüşebilir atık oranı %43'tür. Bu sonuçlar dikkate alındığında kaynağında ayrıştırma oranınının %39 civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 2.1. Samsun ilinde 2016 yılı atık kompozisyonu

Çizelge 2.2. Samsun ilinde 2016 yılında il/ilçe belediyelerince toplanan ve birliklerce yönetilen katı atık miktar ve kompozisyonu

İl/ilçe Belediye veya Birliğin Adı	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)					
	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metal	Plastik	Kül ve Diğer
Atakum	181.302	181.302	165	145	22.5	21.5	0.91	0.80	42,4	7	0.1	1.2	4.5	44.8
Canik	98.323	98.323	78	74	13.5	12.9	0.79	0.75	42	8.4	1.4	2.3	5.7	40.2
Tekkeköy	50.149	50.149	52	44	6.8	6.7	1.04	0.88	43,3	6.3	1.3	1.1	4.4	43,6
İlkadım	325.666	325.666	305	285	50	46.9	0.94	0.88	53	7.5	1.6	1.9	5.6	30,4
Terme	71.577	71.577	36	33	8.1	8.5	0,50	0,46	42,3	12.5	1.5	1.7	7	35
Çarşamba	137.739	137.739	93	74	20.3	17.2	0,68	0,54	49,6	9.7	2.3	2.4	7.3	28.7
Ayvacık	20.178	20.178	4,2	3,3	1.7	1.6	0,21	0,16	43.2	19	4	4.6	13.3	15.9
Salıpazarı	18.714	18.714	6,6	4,9	1.9	1.6	0,35	0,26	41.2	15.4	2.5	3.4	7.9	29.6
Bafra	141.552	141.552	Yaklaşık 134 t/gün atık çıkmaktadır		19.9	18.3	0,67	0,67	6360 sayılı Kanunla Samsun Büyükşehir Belediyesi kapsamına alınan ilçe belediyelerde ayrıştırma ile ilgili sonuç bulunmamaktadır.					
Alaçam	25.863	25.863			2.4	2.3								
Yakakent	8.624	8.624			0.6	0.5								
19.May	24.826	24.826			2.3	2.2								
Asarcık	16.997	16.997	Yaklaşık 120 t/gün atık çıkmaktadır (Merkez sahada bertaraf edilen 19 t/gün)		1.2	1.2	0,62	0,62						
Havza	40.892	40.892			6.1	5.4								
Kavak	20.112	20.112			2.7	2.3								
Vezirköprü	97.023	97.023			7.8	9.6								
Ladik	16.390	16.390			1.8	1.4								
SBB İl Geneli	1.295.927	1.295.927	866.8	790.2	169	160	0,67	0,60						

2.2. Tıbbi Atıklar

Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi EMS (Erhan Makina Sistemleri Taah.İnş. Taş. San. veDış Tic.Ltd.Şti.) tarafından işletilmektedir. 02.04.2015 tarihli 29314 sayılı “Atık Yönetimi Yönetmeliği” EK-2/A ‘da yer alan Bertaraf Yöntemleri kapsamında, Tıbbi atık bertaraf yöntemi “Buhar ile Sterilizasyon – D9”dur.

2016 yılında Samsun İli sınırları içerisinde bertaraf edilen toplam tıbbi atık miktarı 2.007.603 kg’dır. Yıl içerisinde çalışılan toplam gün sayısı baz alındığında günlük ortalama tıbbi atık miktarı yaklaşık 6.500 kg’dır.

Çizelge 2.3.Samsun İlinde 2016 Yılında İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan TıbbiAtıklar

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesis Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
İlkadım Belediyesi			X		3		914.332		X	X		Samsun
Atakum Belediyesi			X		3		551.268		X	X		Samsun
Canik Belediyesi			X		3		101.336		X	X		Samsun
Tekkeköy Belediyesi			X		3		5.606		X	X		Samsun
19 Mayıs Belediyesi			X		3		5.119		X	X		Samsun
Alaçam Belediyesi			X		3		6.334		X	X		Samsun
Asarcık Belediyesi			X		3		4.533		X	X		Samsun
Ayvacık Belediyesi			X		3		5.303		X	X		Samsun
Bafra Belediyesi			X		3		205.188		X	X		Samsun
Çarşamba Belediyesi			X		3		76.031		X	X		Samsun
Havza Belediyesi			X		3		26.984		X	X		Samsun
Kavak Belediyesi			X		3		8.945		X	X		Samsun
Ladik Belediyesi			X		3		7540		X	X		Samsun
Salıpazarı Belediyesi			X		3		5.236		X	X		Samsun
Terme Belediyesi			X		3		27.282		X	X		Samsun
Veziroköprü Belediyesi			X		3		53965		X	X		Samsun
Yakakent Belediyesi							-					Samsun

Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi ATHİSA Çev. Sağ. Hiz. San.veTic.Ltd.Şti. tarafından 4 Ağustos 2008 tarihinde kurulmuştur. Tesisin kapasitesi 450 kg/saat'dır. Samsun Büyükşehir Belediye sınırları dahilindeki sağlık kuruluşlarından alınan ortalama tıbbi atık miktarı 4,9 ton/gün'dür. Bugüne kadar yaklaşık 12.111,71 ton tıbbi atık bertaraf edilmiştir,

2.3. Ambalaj Atıkları

2016 yılı sonu itibariyle Ambalaj Bilgi Sistemine kayıtlı 25 ambalaj üreticisi, 349 piyasaya süren, 10 toplama ayırma tesisi, 20 geri kazanım tesisi ve 13 tedarikçi bulunmaktadır. Onaylı Ambalaj Atık Yönetim Plan sayısı 11'dir.

Çizelge 2.4. Samsun ilinde 2016 Yılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	3.109.332	10.557.953	52	5.490.135	2.287.916	41,6
Metal	0	2.846.933	52	1.480.405	3.249.580	219
Kompozit	0	225.659	52	0	0	0
Kağıt Karton	3.613.650	4.698.419	52	2.443.177	1.459.893	59,7
Cam	375.264	45.943	52	23.890	0	0
Ahşap	23.552	1.279.790	7	89.585	0	0
Toplam	7.121.798	19.654.697	-	9.527.192	6.997.389	-

2.4. Tehlikeli Atıklar

Çizelge 2.5. Samsun İli Tehlikeli Atık Durumu

	Geri Kazanım	Bertaraf	Tesis İçi	Stok	İhracat	Toplam
2015 Yılı	13.325.381	2.083.811	3.920	45.938	203.099	15.662.149
2016 Yılı	19.984.978	2.020.679	0	96.941	154.786	22.257.384

Atık Madeni Yağlar,Samsun ilinde 2016 yılı içerisinde 320.116 kg toplanmıştır. Samsun ilinde 2016 yılında 169.118 kg atık motor yağı, 111.070 kg atık endüstriyel yağ beyanı yapılmıştır.

Çizelge 2.6. Samsun ilinde 2016 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları

Geri kazanım* (ton)	Nihai bertaraf (ton)	İhracat (ton)	Stok (ton)	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi) (ton)
320,116	0	0	0	

2.5. Atık Pil ve Akümülatörler

Çizelge 2.7. Samsun ilinde 2016 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler

ATIK AKÜMÜLATÖRLER						
Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
		1.223,084			1.223,084	100

Çizelge 2.8. Samsun ilinde Yıllar İtibarıyla Atık Akü Geri Kazanım Miktarı (Ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kurşun	582	10673	1120	3099	800	734
Plastik	58,25	979,25	112	1281	159	147
Cüruf	291,25	5336,75	560	6189	79	73
Asitli Su	151	2775	291	-	293	269
TOPLAM	1083	19764	2083	10569	1331	1223

Çizelge 2.9. Samsun ilinde Yıllar İtibarıyla Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg)

2011	2012	2013	2014	2015	2016
326.576	358.908	635.685	367.565	1.333.950	1.223.084

Çizelge 2.10. Samsun ilinde Yıllar İtibarıyla Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg)

2012	2013	2014	2015	2016
420	4890	3279,37	2967	2375

2.6. Bitkisel Atık Yağlar

Çizelge 2.11. Samsun ilinde 2016 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis ¹		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
Sayısı	Kapasitesi (ton)	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
		203,5			

2.7. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

Çizelge 2.12. Samsun ilinde 2016 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler

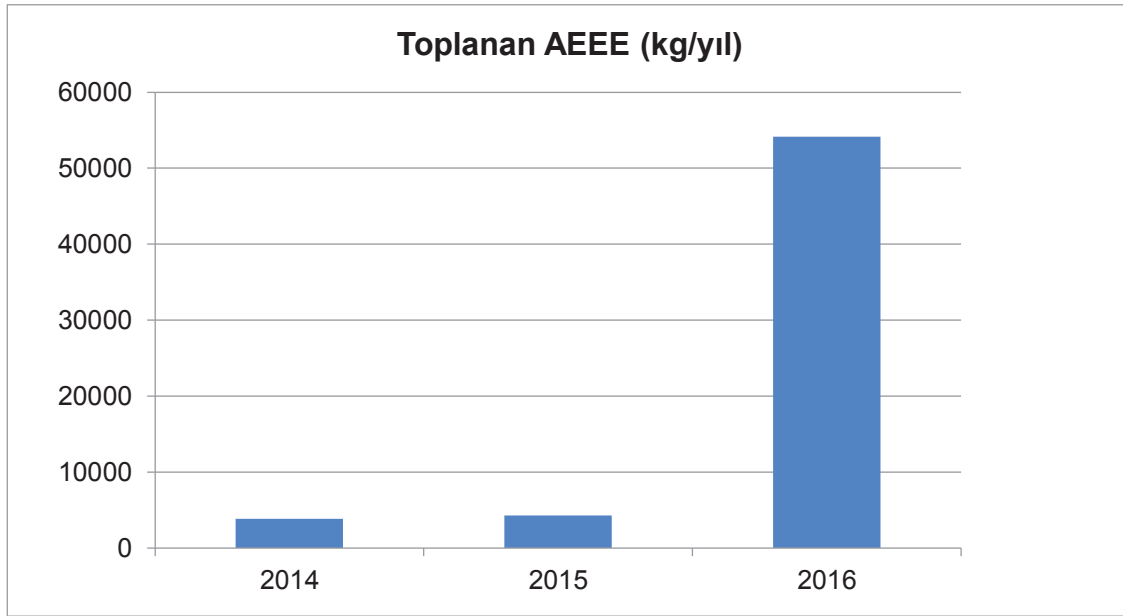
ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
			2		972			

Çizelge 2.13. Samsun ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl)

	2012	2013	2014	2015	2016
Geri Kazanım Tesisi					22.950
Çimento Fabrikası					20.870

2.8. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Samsun ilinde AEEE İşleme Tesisi bulunmamaktadır. 2016 yılı AEEE miktarı Şekil 2.2'de verilmektedir.

Şekil 2.2. Samsun ilinde 2016 Yılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Toplama Miktarları (ton)

3. HAVA KİRLİLİĞİ

Samsun ilinde hava kirliliğinin önemli nedenleri; evsel ısınma amacıyla yakılan kömür ve fuel –oil emisyonlarının alçak bacalardan atmosfere atılması, kullanılan yakıtın yüksek oranda SO₂ ve kül içermesi vb nedenlerden dolayı kış aylarında görülen yüksek kirletici konsantrasyonlarının ortaya çıkmasıdır.Samsun genelinde, Atakum, İlkadım Hastane, Canik, Tekkeköy, Yüzüncüyıl ve Bafra olmak üzere 6 tane hava izleme istasyonu bulunmaktadır. Hava kirliliği ölçümleri, SO₂, PM2.5, PM10, NO,NO₂, NO_x, O₃ve CO düzeyinde yapılmaktadır.

3.1. Samsun’da Hava Kalitesi ile İlgili Veriler

Çizelge 3.1.Samsun ilinde 2016 yılında kullanılan doğalgaz miktarı

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)
Konut	213727977
Sanayi	852856117

Çizelge 3.2. Samsun ilinde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Samsun İlkadım Hastane	41,16675°K, 36,20286°D	X					X
Samsun Tekkeköy	41,13368°K, 36,27502°D	X	X	X			X
Samsun Canik	41,15768°K, 36,21187°D	X	X				X
Samsun Atakum	41,19531°K, 36,17799°D	X	X		X		X
Samsun Bafra	41,33723°K, 35,54490°D	X	X				X
Samsun Yüzüncüyıl	41,17449°K, 36,19699°D		X	X	X		X

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA Hava Kalitesi İndeksini ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlayarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur. Çizelge 3.3’te parametrelerin sınır değerleri yer almaktadır.

Çizelge3.3İndeks Hesaplanan Parametrelerin Sınır Değerleri

Parametre	SO ₂ (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	CO (µg/m ³)	O ₃ (µg/m ³)	PM10 (µg/m ³)
	1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
Ulusal SınırDeğer	380	260	10.000	120	60
AB Üye ÜlkeleriSınır Değeri	350	200	10.000	120	50

Çizelge 3.4. Samsun Atakum İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN ATAKUM İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER							
2017	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	PM2.5 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	SO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO _x ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	O ₃ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Ocak	36	12	22	13	41	54	32
Şubat	50	12	16	16	41	58	31
Mart	56	21	8	24	70	94	24
Nisan	45	17	7	17	63	80	27
Mayıs	41	19	5	6	34	40	32
Haziran	30		4	4	26	29	37
Temmuz	31		7	2	22	24	42
Ağustos	37	14	7	2	19	21	45
Eylül	38	12	5	8	44	52	32
Ekim	39	13	12	16	54	70	20
Kasım	47	18	12	38	70	108	15
Aralık	34	14	14	40	69	108	17

Samsun Atakum istasyonunda 2017 yılında PM10, PM2.5, SO₂, NO, NO₂, NO_x ve O₃ parametreleri ölçülmüştür. PM10 değeri en düşük Haziran ayında en yüksek ise Mart ayında görülmüştür. Isınma dönemi olan Şubat-Mart aylarında kömür kullanımının da yaygın olmasıyla PM10 değeri AB Üye Ülkeleri ulusal sınır değerinin (50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) üstünde bulunmuştur. SO₂ değeri Ocak ayında en yüksek değerine ulaşırken Haziran ayında 4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ile en düşük değeri görülmüştür. Diğer bir parametre olan NO₂ ise Mart ve Kasım ayında 70 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ değerinde elde edilmiştir ve bu değer yılın en yüksek değeri olmuştur. Tüm aylar için ölçülen parametreler (PM10 hariç), Çizelge 3.3.'te verilen Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin altında bulunmuştur.

Çizelge 3.5. Samsun Bafra İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN BAFRA İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER					
2017	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	SO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO _x ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Ocak	49	30	13	78	91
Şubat	63	33	15	83	98
Mart	77	18	17	74	90
Nisan	64	12	11	56	67
Mayıs	51	6	6	41	47
Haziran	46	10	20		
Temmuz	45	19	2	7	9
Ağustos					
Eylül	49	8	5	11	16
Ekim	58	10	6	17	22
Kasım	64	9	7	23	30
Aralık	46	14	5	9	14

Samsun Bafra istasyonunda PM10, SO₂, NO, NO₂ ve NO_x değerleri elde edilmiş ve Çizelge 3,5'te verilmiştir. PM10 değeri en yüksek Mart ayında en düşük değeri ise Temmuz ayında görülmüştür. Bu değerlerin kış aylarında daha yüksek olmasında Bafra ilçesinde evlerin çoğunun ısınma amaçlı olarak kömür kullanımının etkisi olabilir. Diğer bir parametre olan SO₂ konsantrasyonu en yüksek değerini Şubat ayında gösterirken, en düşük değeri Mayıs ayında olmuştur. NO₂ değeri Şubat ayında 83 µg/m³ ile en yüksek değere ulaşırken Temmuz ayında 7 µg/m³ en düşük değerine inmiştir. NO konsantrasyonu ise en yüksek değeri Haziran ayında, en düşük değeri de Temmuz ayında görülmüştür. Bafra istasyonunda tüm aylarda elde edilen değerler SO₂, NO, NO₂ ve NO_x parametreleri için hem Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin oldukça altındadır.

Çizelge 3.6. Samsun Canik İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN CANIK İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER					
2017	PM10 (µg/m ³)	SO ₂ (µg/m ³)	NO (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	NO _x (µg/m ³)
Ocak	61	53	39	63	102
Şubat	73	50	51	67	118
Mart	108	46	92	105	196
Nisan	80	33	64	84	148
Mayıs	65	16	43	74	117
Haziran	44	11	20	60	80
Temmuz	46	13	22	49	71
Ağustos	45	8	19	45	63
Eylül	50	8	11	22	33
Ekim	57	14	15	22	38
Kasım	71	14	21	26	47
Aralık	60	14	27	33	59

Samsun Canik istasyonunda, 2017 yılında yapılan ölçümlerde PM10, SO₂, NO, NO₂ ve NO_x konsantrasyonları elde edilmiştir ve Çizelge 3.6'da verilmiştir. PM10 parametresi 44µg/m³ ile en düşük Haziran ayında; SO₂ parametresi 8 µg/m³ ile en düşük Ağustos ve Eylül ayında; NO, NO₂ ve NO_x parametrelerinin ise en düşük değerleri sırasıyla 11, 22, 33 µg/m³ olarak Eylül ayında bulunmuştur. PM10, NO, NO₂ ve NO_x parametreleri Mart ayında, SO₂ ise Şubat ayında en yüksek değerine ulaşmıştır. PM10 değerinin yaz dönemi haricindeki diğer aylarda hem Ulusal Sınır Değer hem de AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin oldukça üstünde olmasının nedeni, ısınma amaçlı kömürün kullanılmasının yanısıra, kurum, uçucu kül, benzin ve dizel araç egzoz partiküllerinin varlığına bağlanabilir.

Çizelge 3.7. Samsun İlkadım Hastane İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN İLKADIM HASTANE İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER		
2017	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	SO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Ocak	65	13
Şubat	71	12
Mart	92	16
Nisan	72	13
Mayıs	57	7
Haziran	31	4
Temmuz	17	4
Ağustos	48	3
Eylül	55	3
Ekim	65	4
Kasım	84	9
Aralık	55	11

Samsun İlkadım İstasyonunda 2017 yılında PM10 ve SO₂ parametrelerine bakılmıştır. PM10 değeri en yüksek Mart ayında (92 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), en düşük ise Temmuz ayında görülmüştür (17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Bu istasyonda da, ısınmanın ihtiyaç olduğu aylarda PM10 değeri, sınır değerlerini aşmıştır. Ayrıca, trafik yoğunluğunun bu bölgede fazla olması da değerlerin yükselmesi üzerinde etkili olmuş olabilir. SO₂ parametresi, Mart ayında en yüksek değerine ulaşırken (16 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), Ağustos ve Eylül ayında ise en düşük değeri (3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) okunmuş, Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin altında kalmıştır.

Çizelge 3.8. Samsun Tekkeköy İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN İLKADIM HASTANE İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER						
SAMSUN TEKKEKÖY	PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	SO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	NO _x ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Ocak	62	13	18	27	45	817
Şubat	82	30	20	30	50	814
Mart	121	27	19	25	44	710
Nisan	82	23	10	20	30	581
Mayıs	2	26	9	16	25	319
Haziran	67	22	4	12	15	344
Temmuz	88	7	3	12	15	362
Ağustos	71	4	5	21	26	472
Eylül	80	9	8	25	33	480
Ekim	69	8	4	10	13	430
Kasım	72	14				700
Aralık	73	15	33	25	57	887

Samsun Tekkeköy İstasyonunda 2017 yılına ait hava kalitesi parametreleri olarak PM10, SO₂, NO, NO₂, NO_x ve CO değerlerine bakılmıştır. PM10 parametresi Mart ayında ısınmadan kaynaklı en yüksek değerine ulaşmıştır. Ayrıca bu bölgede sanayinin olması ve trafik yoğunluğu diğer aylarda da PM10 değerinin sınır değerinin üzerinde çıkmasında etkili olmuş olabilir. Şubat ayında ise en yüksek SO₂, NO, NO₂ ve NO_x değerleri okunmuştur. CO parametresi Mayıs ayında, NO₂ ve NO_x değeri Ekim ayında, SO₂ değeri Ağustos ayında, NO değeri ise Temmuz ayında düşük seviyelerde ölçülmüş olup Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.9. Samsun Yüzüncüyıl İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri

SAMSUN YÜZÜNCÜYİL İSTASYONU ÖLÇÜLEN PARAMETRELER							
2017	PM10 (µg/m ³)	PM2.5 (µg/m ³)	NO (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	NO _x (µg/m ³)	O ₃ (µg/m ³)	CO (µg/m ³)
Ocak	79	37	194	185	378	26	1197
Şubat	91	28	173	187	359	26	1076
Mart	95	31	179	186	365	20	1058
Nisan	75	13	118	166	284	27	896
Mayıs	59	14	79	147	227	37	539
Haziran	43	16	43	59	101	30	442
Temmuz	47	18	29	52	81	27	429
Ağustos	62	22	36	57	93	18	509
Eylül	53	20	53	64	116	21	473
Ekim	64	25	89	57	146	16	590
Kasım	86	42	107	57	165	14	995
Aralık	72	35	111	52	163	16	1014

Samsun Yüzüncüyıl İstasyonunda 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri olarak PM10, PM2.5, NO, NO₂, NO_x, O₃ ve CO değerlerine bakılmıştır. Ocak ayında NO, NO_x ve CO parametreleri, Şubat ayında NO₂, Mart ayında PM10, Mayıs ayına O₃, Kasım ayında PM2.5 parametreleri en yüksek değeri göstermiştir. NO, NO₂, NO_x ve CO değerleri en düşük Temmuz ayında görülürken, O₃ değeri Kasım ayında, PM10 değeri Haziran ayında, PM2.5 değeri ise Nisan ayında en düşük seviyede olmuştur. PM10 değeri diğer parametrelerden farklı olarak Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinden yüksek bulunmuştur. Özellikle Isınma dönemi olan Kasım-Nisan ayları arasında kömür kullanımının da yaygın olmasıyla PM10 değeri yükselmiş, akabinde havaların ısınmasıyla sınır değerinin altına düştüğü gözlenmiştir. Sonuç olarak, 2017 yılı boyunca tüm istasyonlarda PM10 parametresinin en yüksek değeri Mart ayında görülmüştür. SO₂ değerinin en yüksek olduğu aylar ise Ocak, Şubat ve Mart aylarıdır. NO₂ değeri ise yıl boyunca en yüksek değerini Şubat ayında göstermiştir. Yıl boyunca izlenen parametrelerin tümü Ulusal Sınır Değer ve AB Üye Ülkeleri Sınır Değerlerinin oldukça altındadır.

4. TOPRAK KİRLİLİĞİ

4.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar

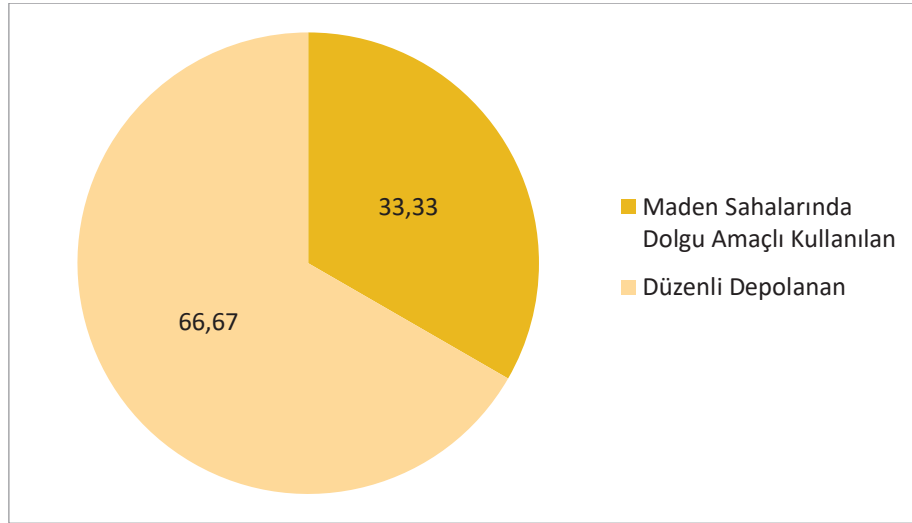
Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik kapsamında; Samsun Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nce toplam onaylanan faaliyet ön bilgi formları sayısı 471 olup, 2016 yılı içerisinde Toprak Kirliliği konulu denetim yapılmamıştır.1 adet Dolum Tesisi tesisi kendi inisiyatifiyle Toprak Konulu Saha Örnekleme Analiz çalışmaları gerçekleştirerek 2017 yılında sonuçlandırılmıştır (Samsun Çevre Durum Raporu, 2016).

Çizelge 4.1. Samsun ilinde 2016 Yılı İçin Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler

Tespit Edilmiş Kirilenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirilenmenin Nedeni	Kirilenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirilenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri yapılıyor?
		Var	Yok	
1.Bafra Ovası	Nitrat-Pestisit	X		İl Müdürlüğümüzce her üç ovadaki toplam 43 adet yüzeysel ve yer altı su kaynağından (25 adet yüzeysel,18 adet yer altı) su numuneleri alınarak nitrat analizi için laboratuara gönderilmekte, sonuçlar Bakanlığımıza gönderilerek ovalardaki toprak kirliliğinin seviyesi ile ilgili veriler elde edilmektedir.)
2.Çarşamba Ovası	Nitrat-Pestisit	X		
3.Vezirköprü Ovası	Nitrat-Pestisit	X		

4.2. Arıtma Çamurlarının Bertarafı

Samsun Doğu İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi (SDİBAAT) ve Samsun İli sınırları içerisindeki diğer (Alaçam. Ayvacık. Bafra. Havza ve Terme-Evcı vb.) Evsel Atıksu Arıtma Tesislerinin arıtma işlemi sonucu olan biyolojik arıtma çamurlarının yürürlükteki çevre mevzuatına uygun olarak Kurutma. Yakma veya Kurutma-Yakma yöntemlerinden biriyle nihai olarak bertaraf edilmektedir. Arıtma Tesislerinde oluşan %17-25 katı madde oranına sahip yaklaşık 126 ton/gün arıtma çamuru Enerji Üretim Tesisinden çıkan atık ısıyla kurulan prosese maruz bırakılması ile kurutulmakta sonrasında ise çimento fabrikalarında veya düzenli depolama alanlarında nihai olarak bertaraf edilmektedir.

Şekil 4.1. Samsun İlinde 2016 Yılında Belediyelerden Kaynaklanan ArıtmaÇamurunun Yönetimi

4.3. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge 4.2. Samsun ilinde 2016 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları

Bitki Besin Maddesi (N, P, K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	125.876,30	432.718
Fosfor	24.732,36	
Potas	7.545,76	
TOPLAM	158.154,42	432.718

Çizelge 4.3. Samsun ilinde 2016 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Zirai Mücadele	42.943,79	432.438
Herbisitler		54.283,06	
Fungisitler		59.297,10	
Rodentisitler		15,90	
Nematositler		-	
Akarisitler		152,00	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		-	
Diğer		6.188,24	
TOPLAM		162.880,09	432.438

ÇEVRE EYLEM PLANI

Çevresel Etkenler

1.1 Çevre Kalitesi				
Çevre bilincinin geliştirilmesi				
Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması				
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Performans Göstergesi
Amaç 1				
Hedef 1				
Eylem				
Okullarda öğrencilere çevre sorunları ve çevrenin korunması konularında eğitimler verilmesi, uygulamalı çalışmalar yapılması	Valilik	İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, SASKİ, DSİ, İlçe Belediyeleri	Okullarda öğrenci ve öğretmenlere yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması, çevre kulüplerinin kurulması, çevre ile ilgili proje yarışmalarının düzenlenmesi	Eğitim verilen öğrenci ve öğretmen sayısı Yapılan proje sayısı Kurulan klüp sayısı
Kamu kurumlarında, toplu taşıma araçlarında, alışveriş merkezlerinde halka yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, SAMULAŞ	Toplu taşıma araçlarındaki LCD ekranlar ve ilan panoları aracılığıyla ve ayrıca tramvay gazetesinde halkı bilinçlendirmeye yönelik yayınlar yapılması	Afiş sayısı Yayın süresi

1.1 Çevre Kalitesi				
Kurumlar arası koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi				
Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılması				
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Performans Göstergesi
Amaç 2				
Hedef 1				
Eylem				
Faaliyet alanına göre kurumlar arasındaki bilgi paylaşımının artırılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, ilgili diğer kurumlar	Kurumlar arası bilgi paylaşımının artırılması amacıyla çevre ile ilgili verilerin ortak bir veri tabanında paylaşılması ve kurumlar arası yazışmalarda EBYS'nin daha etkin kullanılması	Veri tabanı oluşturulması
Mahalli Çevre Kurulunda çevre ile ilgili alt faaliyet alanlarına yönelik komisyonlarının oluşturulması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, ilgili diğer kurumlar	Mahalli Çevre Kurulunda alt komisyonlar oluşturularak spesifik konuların daha ayrıntılı incelenmesi	Alt çalışma gruplarının oluşturulması

1.1 Çevre Kalitesi						
Sorun Kodu	Su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü					
Amaç 3	Küçük yerleşim birimlerinde içme suyu temininde kullanılan yeraltı sularında su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü					
Hedef 1						
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Yeraltı suyu koruma alanlarının belirlenmesi, su kaynakları etrafında koruma bantları oluşturularak yeraltı su kaynaklarının koruma altına alınması	SASKİ	DSİ 7. Bölge Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	İçme suyu temini amacıyla kullanılan yeraltı suları için (kaynak kuyu drenaj v.b.) koruma haritalarının oluşturulması, koruma alanlarının belirlenmesi, su kaynaklarının etrafında koruma bantlarının oluşturulması ve su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunması amacıyla önlemler (tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin engellenmesi vb.) alınması	2018-2020	Koruma alanı belirlenen kaynak sayısı	
İçme suyu temin edilen kuyuların miktar ve kalite yönlendiren olarak izlenmesi	DSİ 7. Bölge Müdürlüğü	SASKİ	İçme suyu temin edilen kuyuların su kalitesinin kullanıma uygunluğunun belirlenmesi amacıyla düzenli olarak numune alınması ve yeraltı suyu seviyelerinin ölçülmesi	2018-2023	İzlenen kuyu sayısı	

1.1 Çevre Kalitesi						
Su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü						
Şehir içi akarsularda su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü						
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Amaç 3	Su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü					
Hedef 2	Şehir içi akarsularda su kirliliğinin izlenmesi ve kontrolü					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Su kalitesi izlenmesi önem arz eden ve su kalitesi verileri olmayanşehir içi akarsularda su kalitesinin tespitine yönelik envanter ve izleme çalışmaları yapılması	DSİ 7. Bölge Müdürlüğü	SASKİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	İl sınırları içerisindeki akarsularda envanter çalışmaları yapılarak izleme noktalarının belirlenmesi ve denetim mekanizmasının sürdürülebilirliğinin sağlanması	2018-2023	İzleme noktası sayısı Su kalitesi verileri	
Kirlenme problemi olan akarsularda kirlilik kontrol önlemlerinin planlanması	SASKİ	DSİ 7. Bölge Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Su kalite sınıflandırmasına göre uygun su kalitesine sahip olmayan akarsularda kirlilik kontrol önlemlerinin planlanması ve uygulanması	2018-2023	Kirlilik kontrol önlemleri	
Şehir içi akarsularda ıslah ve rekreasyon çalışmalarının yapılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Şehir içi akarsularda doğal akışı engellemeyecek şekilde ıslah ve rekreasyon çalışmalarının yapılması	2018-2023	Islah edilen dere sayısı	

1.1 Çevre Kalitesi								
Hava kirliliği kontrolü								
Isımadan kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolü								
Sorun Kodu	Amaç 4	Hedef 1	Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
			Isınma amaçlı kullanılan kömürlü kazanların yakma saatlerine uygun çalıştırılmasının ve doğru yakılmasının sağlanması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Bir program çerçevesinde ateşleyicilerin sağlıklı kazan yakımı konularında yeniden eğitime alınması, ateşleyici belgesi olmayanların kazan yakmaları için gerekli idari ve cezai tedbirlerin uygulanması. Kömürlü kazanların yakma saatlerinin uygulanabilir şekilde belirlenmesi ve denetimlerinin sağlanması, Merkezi ısıtmada otomatik beslemeli kazanların kullanılması	2018-2023	Eğitimden geçirilen ateşleyici sayısı Ateşleyici belgesine sahip kişi sayısı Denetim sayıları
			Katı yakıt denetimlerinin arttırılması	Büyükşehir Belediyesi,	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Katı yakıtların kalitesinin kontrolü amacıyla katı yakıt satıcılarının denetimlerinin arttırılması	2018-2023	Denetim sayıları
			Katı yakıt kullanılan bacalarda toz emisyonunun azaltılması	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Temiz Hava Merkezi, İlçe Belediyeleri	Evsel kullanımda katı yakıt yakan binalarda kazan çıkış filtrelerinin düzenli temizlik ve bakımı	2018-2023	Filtre kullanım oranı
			Merkezi ısıtma sistemlerinde katı yakıt kullanımının azaltılması, doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Doğalgaz dağıtım firmaları	Merkezi ısıtma sistemlerinde katı yakıt kullanımının azaltılması ve doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla teşvik edici ve/veya zorlayıcı önlemler alınması	2018-2023	Doğal gaz kullanım oranı
			İmar planlarının yapılması sırasında meteorolojik faktörlerin dikkate alınması	Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri	Yeni yerleşim alanlarında ve kentsel dönüşüm alanlarında meteorolojik faktörlerin dikkate alınması, şehir içinde hava akımının sağlanmasına imkan verecek şekilde planlama çalışmalarının yapılması	2018-2023	Emisyon ölçümleri

1.1 Çevre Kalitesi						
Sorun Kodu	Hava kirliliği kontrolü					
Amaç 4	Trafikten kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolü					
Hedef 2	Trafikten kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolü					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Eksoz gazı denetimlerinin etkin hale getirilmesi	Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü	Eksoz gazı denetimlerinin artırılması, rutin trafik denetimleri sırasında emisyon açısından şüpheli görülen araçların denetimlerinin yapılması	2018-2023	Eksozemisyon ölçümleri	
Sinyalizasyon sistemlerinin uygun hale getirilmesi	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, UKOME, Karayolları, Emniyet Müdürlüğü	Sinyalizasyon sistemlerinin şehir içi hız limitlerine göre düzenlenerek trafiğin sürekli akışının sağlanması	2018-2023	Eksozemisyon ölçümleri	
Alternatif yollar planlanması	Büyükşehir Belediyesi, Karayolları	İlçe Belediyeleri	Kent içerisinde anayolların az olması ve sabah ve akşam saatlerinde bu yolların tıkanması sebebiyle oluşan trafik yoğunluğunun azaltılması amacıyla alternatif yollar planlanması.	2018-2023	Trafik yoğunluğunun azalması	
Şehir içi trafiğin düzenlenmesi	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, UKOME, Emniyet Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Şehir merkezine araç girişinin sınırlandırılması. Şehir içi trafik akışının düzenlenmesi amacıyla altgeçit/üstgeçitli kavşak uygulamalarının yaygınlaştırılması.	2018-2023	Trafik yoğunluğunun azalması	
Toplu taşımanın yaygınlaştırılması	Büyükşehir Belediyesi	SAMULAŞ	Trafik yoğunluğunun ve emisyon miktarının azaltılması amacıyla halkı toplu taşıma araçlarını kullanmaya teşvik edecek uygulamaların planlanması.	2018-2023	Eksozemisyon ölçümleri	
Elektrikli ve alternatif enerjili araç kullanımının toplu taşımacılıkta yaygınlaştırılması	Büyükşehir Belediyesi	SAMULAŞ	Toplu taşımacılıkta tramway, elektrikli ve/veya sıkıştırılmış doğal gazlı otobüslerin kullanılması.	2018-2023	Eksozemisyon ölçümleri	
Elektrikli araç kullanımına yönelik fizibilite ve altyapı çalışmalarının yapılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Tüm kamu kuruluşları	Elektrikli araçlar için şarj istasyonlarının planlanması, Kamu kurumlarına araç alımlarında ve kiralamalarında elektrikli araçların tercih edilmesi	2018-2023	Trafikteki elektrikli araç sayısı	

1.1 Çevre Kalitesi					
Sorun Kodu					
Amaç 4	Hava kirliliği kontrolü				
Hedef 3	Sanayi tesislerinden ve işyerlerinden kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolü				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Şehir içi işyerlerinde baca denetim sıklıklarının artırılması	Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri	Şehir içindeki işyerlerinde (fırınlara, restoranlar vb.) baca denetimlerinin artırılması	2018-2023	Denetim sayısı
Sanayi tesislerinde doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, OSB Yönetimleri, Doğal gaz dağıtım firmaları	Sanayi tesislerinde katı yakıt kullanımının azaltılması ve doğal gaz kullanımının teşvik edilmesi	2018-2023	Sanayi tesislerinde doğal gaz kullanım oranı
Emisyon iznine tabi sanayi tesislerinde denetimlerin artırılması	Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Sanayi tesislerinde bacalardan salınan emisyonlar ve baca dışı kaçak emisyonların azaltılmasına yönelik denetimler	2018-2023	Denetim sayısı

1.1 Çevre Kalitesi						
Sorun Kodu	Gürültü kontrolü					
Amaç 5	Gürültü kirliliğinin azaltılması ve kontrolü					
Hedef 1	Gürültü kontrolü					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Stratejik gürültü haritalarının yeni veya revize edilecek imar planlarına entegre edilmesi	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Nazım imar planlarının ve uygulama imar planlarının hazırlanması sırasında stratejik gürültü haritalarının dikkate alınması	2018-2023	Gürültü seviyesinde azalma	
Gürültü eylem planının hazırlanması	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Gürültü eylem planları hazırlanarak gürültü seviyesinin azaltılmasına yönelik önlemlerin planlanması	2018-2023	Eylem planı	
Yeni konut alanlarında gürültü azaltıcı önlemlerin planlanması	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Gürültüye maruz kalma seviyesinin orta derecede olduğu alanlarda (B ve C kategorisi) inşa edilecek binalarda ses izolasyon önlemlerinin planlanması	2018-2023	Gürültü seviyesinde azalma	
Gürültü seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde konut alanlarına izin verilmemesi	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Gürültüye maruz kalma seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde (D kategorisi) konut alanlarına izin verilmemesi	2018-2023	Gürültü seviyesinde azalma	
Konut alanlarında bulunan işyerlerinde gürültü kontrol önlemlerinin alınması	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Konut alanlarında bulunan gürültü oluşturan işyerlerinde gürültü seviyesinin azaltılmasına yönelik önlemlerinin alınması, mümkün olduğunca gürültü eğlence yerlerinin müstakil binalarda olması	2018-2020	Gürültü seviyesinde azalma	
Eğitim, kültür ve sağlık alanlarının planlanmasında gürültü seviyesinin dikkate alınması	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Turizm İl Müdürlüğü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	Eğitim, kültür ve sağlık binaları planlanırken gürültü seviyesinin ölçülerek imar izinlerinin buna göre verilmesi, bu tip binaların ana yollara çok yakın planlanmaması	2018-2023	Gürültü seviyesinde azalma	
Endüstriyel alanlarda gürültü kontrolü	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	Endüstriyel tesislerde gürültü denetimlerinin etkin hale getirilmesi, gerekli gürültü kontrol önlemlerinin uygulanmasının sağlanması	2018-2023	Denetim sayısı	
Yeni kurulacak işyerlerinin gürültü açısından değerlendirilmesi	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Yeni kurulacak işyerlerinin gürültü açısından değerlendirilmesi ve uygun olmayan durumlarda işletmenin kurulmasına izin verilmemesi	2018-2023	Gürültü seviyesinde azalma	

1.1 Çevre Kalitesi						
Toprak kirliliğinin kontrolü						
Toprak kirliliği risk alanlarının belirlenmesi ve kontrolü						
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Amaç 6	Toprak kirliliğinin kontrolü					
Hedef 1	Toprak kirliliği risk alanlarının belirlenmesi ve kontrolü					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Yeraltı depolama tanklarının bulunduğu alanlarda izleme çalışmalarının yapılması	Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	Yeraltı depolama tanklarının bulunduğu alanlarda izleme çalışmaları yapılarak varsa noktasal ve yayılı kirlenmelerin tespit edilmesi	2018-2023	İzleme noktası sayısı	
Toprak kirliliği risk haritalarının oluşturulması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Toprak kirliliği risk haritalarının oluşturulması ve riskli alanların belirlenmesi	2018-2023	Risk haritaları	
Riskli alanlarda kirlilik kontrol önlemlerinin planlanması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Tehlikeli kimyasallar mevcut olması ve insana yönelik risklerin söz konusu olması durumunda kirlenme kaynağın kontrol altına alınması	2018-2023	Kirlilik kontrol önlemleri	
Sanayi tesislerinin bulunduğu alanların yerleşime açılmasından önce risk değerlendirmesinin yapılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Yerleşime açılan alanlarda daha önce sanayi tesislerinin bulunması durumunda risk değerlendirmesi yapılarak riskli görülen alanlarda iyileştirmeye yönelik önlemlerin planlanması	2018-2023	İzleme ve değerlendirme çalışmaları	

1.2 Enerji Kullanımı						
Sorun Kodu	Enerji kullanımında verimliliğin artırılması					
Amaç 1	Enerji tüketiminin doğru yönetilmesi ve enerji tasarrufu sağlanması					
Hedef 1	Enerji tüketiminin doğru yönetilmesi ve enerji tasarrufu sağlanması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Enerji tasarrufuna yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması	Vaiilik	Büyükşehir Belediyesi, Milli Eğitim Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Sivil Toplum Kuruluşları	Okullarda bilinçli enerji kullanımına yönelik ders, seminer, kulüp faaliyetleri, projeler planlanması. Yerel radyo ve televizyon kanallarında kamu spotu şeklinde bilinçlendirme reklamlarının yapılması. Otobüs, tramvay gibi toplu taşıma araçlarında bilgilendirme reklamlarının olması	2018-2023	Okullarda gerçekleştirilen faaliyet sayısı, Reklam ve kamu spotu sayısı	
Binalarda enerji kullanımında verimliliğin artırılması	Vaiilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Merkezi ısıtma sistemlerinin yaygınlaştırılması. Isı pay ölçerli sistemin merkezi ısıtma tüm binalarda zorunlu hale getirilmesi. Katı yakıtlı sistemlerde yakıt beslemesinin otomasyonu. Binalarda ısı yalıtımının mutlak yapılması ve binaların enerji kimlik belgesi alma süreçlerinin teşvik ve takip edilmesi. Belediyelerce merkezi ısıtma yapan binalar içinde tüketimi düşük olan binalara makul miktarda teşvik uygulanması.Yeni yapılan binalarda mimari planların binaların güneş ışığından maksimum derecede faydalanacağı şekilde düzenlenmesi.	2018-2023	Merkezi ısıtmaya geçen bina sayısı Bina enerji tüketim miktarları Enerji kimlik belgesi alan bina sayısı Isı pay ölçer kullanılan bina sayısı	
Sanayide enerji kullanımında verimliliğin artırılması	Vaiilik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Organize Sanayi Bölgeleri Yönetimleri	Yakma tesisleri için verim düşüklüğü cezası uygulanması. Kojenerasyon sistemleri ile özellikle imalat süreçlerinde ortaya çıkan atık ısı enerjisinin geri kazanılması için danışmanlık hizmetleri verilmesi. Otoproduktör sistemleri ile sanayinin kendi enerjisini üretmesi konusunda danışmanlık hizmetleri verilmesi	2018-2023	Enerji tüketim miktarı Kojenerasyon sistemine sahip sanayi tesisi sayısı Otoproduktör sistemi ile kendi enerjisini üreten sanayi tesisi sayısı	

Ulaşım sektöründe enerji tüketiminin azaltılması	Valilik,	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri	Halkı toplu taşımaya teşvik edecek uygulamaların planlanması ve böylece trafik kaynaklı enerji tüketiminin azaltılması. Toplu taşıma araçları için tahsisli şerit uygulaması ile daha az bireysel araç kullanılmasının teşvik edilmesi. Ulaşımında elektrikli ve hibrit araçların kullanımının teşvik edilmesi, Bisiklet kullanımının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılması	2018-2023	Toplu taşıma kullanan kişi sayısı Trafikteki bireysel araç sayısında azalma
Kent içi aydınlatmada enerji kullanımında verimliliğin artırılması	Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri, Elektrik Yatırımlarından Sorumlu Kuruluşlar	Kent içi aydınlatmada LED ve güneş şarjlı aydınlatmanın yaygınlaştırılması	2018-2023	Kent içi aydınlatmadaki enerji tüketim miktarı
Güneş ışığından maksimum fayda sağlanması	Valilik	Tüm kamu kurumları ve özel kuruluşlar	Çalışma saatlerinin güneş ışığından maksimum faydalanacak şekilde düzenlenmesi	2018-2023	Elektrik tüketiminin azalması
Fotoselli aydınlatmanın yaygınlaştırılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, İlgili Kurum ve kuruluşlar	Kamu binalarında, eğitim kurumlarında, konutların genel kullanım alanlarında, vitrin ve tabela aydınlatmalarında fotoselli sistemlerin yaygınlaştırılması	2018-2023	Elektrik tüketiminin azalması

1.2 Enerji Kullanımı					
Sorun Kodu					
Amaç 2	Yenilenebilir enerjinin üretim ve kullanımının yaygınlaştırılması				
Hedef 1	Yenilenebilir enerjinin üretim ve kullanımındaki payının artırılması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Konutlarda, ticari binalar ve kamu binalarında yenilenebilir enerji kullanım payının artırılması	Vaiilik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite	Alternatif yakıtlı (pelet, briket vb) yakma sistemlerine verilecek teşvikle kullanımının cazip hale getirilmesi. Binaların çatılarında güneş kolektörü ve panelleri kullanımının yaygınlaştırılması (teşvik ve/veya yasal zorlama yolu ile). Güneş panellerinin kullanımını konusunda bilgilendirme, teşvik ve danışmanlık hizmeti verilmesi. Bina ruhsatları verilirken temiz enerji kullanımının teşvik edilmesi	2018-2023	Yenilenebilir enerji kullanım oranı Çatılarda kurulu güneş paneli güç miktarı Sıcak su için güneş paneli kullanılan bina sayısı Kamu binalarında yenilenebilir enerji kullanım oranı
Altyapı tesislerinde (içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesislerinde) enerji tüketimin azaltılması	SASKİ	SASKİ	Altyapı tesislerinde (içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesislerinde) özellikle çok enerji tüketen mevcut motorların yenilenerek yerine IE3 verim sınıfına sahip motor montajının yapılması ve yeni alınacak motorların şartnamesine IE3 verim sınıfı şartı konulması	2018-2023	IE3 verim sınıfına sahip motorların oranı

Yenilenebilir enerji üretim kapasitesinin geliştirilmesi	Vallik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite	Karadeniz'de enerji üretimi açısından önemli bir kaynak olabilecek dalga ve dip akıntılarında uygun sistemlerle elektrik üretim potansiyelinin araştırılması. Deniz üzerinde rüzgâr türbin çiftlikleri kurulmasının fizibilitesi ile ilgili etüd-proje çalışmalarının yapılması. Karadeniz tabanında yoğun olarak bulunan H ₂ S'den enerji üretimi üzerine araştırma çalışmalarının yapılması. Yenilenebilir enerjinin üretimi ve depolanması ile ilgili araştırmalar ve enerji haritası oluşturma çalışmalarının yapılması. Bitkisel veya hayvansal atıkların ekonomiye kazandırılması amacıyla yenilenebilir enerji kooperatifleri kurulması için bilgilendirme programlarının düzenlenmesi	2018-2023	Yenilenebilir enerji üretim miktarı Biyodizel üretim miktarı
Sanayi tesislerinde yenilenebilir enerji kullanım olanaklarının araştırılması	Vallik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite	Sanayide mevcut yakma sistemlerinde fosil yakıtlarla birlikte güneş enerjisinin ve biyokütleinin kullanılabilirliğinin araştırılarak özel sektör kuruluşlarının temiz enerji yatırım ve AR-GE konularında teşvik edilmesi	2018-2023	Yenilenebilir enerji kullanılan tesis sayısı Sanayide yenilenebilir enerji kullanım oranı
Kamu hizmetlerinde yenilenebilir enerji kullanım payının artırılması	Vallik	Büyükşehir Belediyesi, ilgili kurum ve kuruluşlar	Kamu hizmetlerinin olduğu her alanda (hastaneler, okullar, belediye hizmetleri) başta güneş enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması	2018-2023	Kamu hizmetlerinde enerji tüketiminin azalması

1.3 Su Tüketimi						
Sorun Kodu	Kentsel su tüketiminin etkin yönetimi					
Amaç 1	Yerleşim alanlarında su kayıp ve kaçaklarının azaltılması					
Hedef 1	Yerleşim alanlarında su kayıp ve kaçaklarının azaltılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Kırsal alanlarda abonelik sisteminin yaygınlaştırılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Kırsal alanlarda abonelik sistemi uygulanarak su kullanımının sınırlandırılması	2018-2020	Abone sayısı	
İçme suyu pompalarının depo seviyesine göre otomatik olarak çalışmasını sağlamak	SASKİ	SASKİ	İçme suyunun daha yüksek bir kotta bulunan depoya pompa vasıtasıyla gönderilmesi durumunda, pompanın deponun seviyesine göre otomatik olarak çalışmasını sağlamak	2018-2020	Otomatik hale getirilen pompa sayısı	
Depolara su seviye şamandıralarının takılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Depolara su seviye şamandıraları takılarak su kayıplarının kontrolü	2018-2020	Seviye şamandırası bulunan depo sayısı	
Eğitim, sağlık binaları ve alışveriş merkezlerinde sensörlü muslukların kullanılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Su tüketiminin fazla olduğu eğitim, sağlık binaları ve alışveriş merkezlerinde sensörlü musluklar kullanılarak su kullanımının azaltılması	2018-2023	Sensörlü musluklu bina sayısı	
Konutlarda su tüketiminin azaltılması amacıyla teşvik edici uygulamalar yapılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Konutlarda fiyatlandırma politikaları ve teknik araçlarla (düşük su tüketimli cihazlar, armatürler, rezervuarlar vb.) su tüketimini azaltıcı uygulamaların teşvik edilmesi	2018-2023	Teşvik edici uygulamalar	
Akıllı şebeke yönetim sistemine geçilmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	İçme suyu şebekesine debi ölçüm cihazları yerleştirilerek ve online olarak kayıp ve kaçakların tespit edilmesi ve önlenmesi	2018-2023	Şebekedeki debimetre sayısı	
Eski şebeke borularının ve su sayaçlarının değiştirilmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Su kayıplarının azaltılması için eskiyen şebeke borularının ve su sayaçlarının değiştirilmesi ve şebekelerde basınç kontrolü	2018-2023	Su tüketimindeki azalma	

1.3 Su Tüketimi						
Sorun Kodu	Su kaynaklarının geliştirilmesi					
Amaç 2	Su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapılması					
Hedef 1	Su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Barajların göl sahalarında buharlaşmanın azaltılmasına ve enerji üretimine yönelik bilimsel çalışmaların yapılması	Büyükşehir Belediyesi	Üniversite	Barajların göl sahalarına dubalı güneş panelleri yerleştirilerek buharlaşmanın azaltılması ve enerji üretimi amacıyla yeni teknolojik çözümlerin araştırılması ve uygulanması	2018-2023	Fizibilite çalışmaları, pilot uygulamalar	
Derelerin yukarı havzalarında erozyon kontrol çalışmalarının yapılması	Büyükşehir Belediyesi, Orman Bölge Müdürlüğü	DSİ 7. Bölge Müdürlüğü, SASKI	Havzalarda erozyon kontrol çalışmaları yapılarak, ağaçlandırma, tersip bendi, seki vb çalışmalarının yapılarak rüsubatın engellenmesi	2018-2023	Erozyon ve rüsubat kontrol önlemleri	
Yeraltı sularının geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması	DSİ Bölge Müdürlüğü	Üniversite	Yeraltı su seviyesinin artırılması amacıyla yeraltı sularının suni beslenmesi ile ilgili araştırmaların yapılması	2018-2023	Yeraltı su geliştirme projeleri	
Alternatif su kaynakları ile ilgili araştırma çalışmalarının yapılması	Büyükşehir Belediyesi	Üniversite	Yağmur sularından faydalanma imkanlarının (yağmur suyu hasadı vb) artırılması konusunda çalışmalar yapılması	2018-2023	Su kaynakları geliştirme projeleri	

1.3 Su Tüketimi								
Uygun kalitede içme suyu temini								
Sağlıklı içme suyu temini için gerekli tesislerinin planlanması								
Sorun Kodu	Amaç 3	Hedef 1	Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
			Mevcut içme suyu arıtma tesislerinin ilgili yönetmeliklerde belirtilen standartlara uygun çalışmalarının sağlanması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Mevcut içme suyu arıtma tesislerinde ham su kalitesindeki mevsimsel değişimlerin izlenmesi ve arıtma tesislerinin İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'te belirtilen standartlarda içme suyu temini sağlayacak şekilde çalıştırılmalarının sağlanması	2018-2023	İçme suyu kalitesi
			Mevcut içme suyu arıtma tesislerinde öncelikli kirlenmelerin izlenmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Mevcut içme suyu arıtma tesislerinde öncelikli kirlenmeler ve mikrokirleticilerin izlenmesi ve gerekli olması durumunda arıtma tesislerinin revize edilmesi	2018-2023	İçme suyu kalitesi
			Su temininde alternatif kaynaklarla ilgili araştırma çalışmaları yapılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ, Üniversite	Gelecekte su ihtiyacının karşılanması amacıyla deniz suyundan tatlı su elde edilmesine yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması	2018-2023	Araştırma çalışmaları
			İçme suyu kalitesinin izlenmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Su depolarına online ölçüm cihazları yerleştirilerek su kalitesindeki değişimlerin sürekli olarak izlenmesi	2018-2023	İzlenen depo sayısı

ÇEVRE EYLEM PLANI

Çevre Sorunları

2.1 İklim Değişikliğinin Etkileri						
Sorun Kodu	İklim değişikliğinin Samsun üzerindeki etkilerinin belirlenmesi					
Amaç 1	Samsun üzerinde iklim değişikliği etkilerinin incelenmesi ve kent vizyonun belirlenmesi					
Hedef 1	Samsun üzerinde iklim değişikliği etkilerinin incelenmesi ve kent vizyonun belirlenmesi					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Samsun ve Karadeniz bölgesinde iklim değişikliğinin etkilerini incelemek üzere toplantıların düzenlenmesi	Valilik	OMÜ, Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, OKA, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, ilgili diğer kamu kurumları, Sivil toplum kuruluşları, Ekonomik sektör temsilcileri	İklim değişikliğinin Karadeniz ve Samsun üzerinde etkilerini belirlemek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla toplantıların düzenlenmesi, Samsun'un mevcut durumunun iklim ve ekolojikaçısından değerlendirilmesi, kurumlar arası koordinasyonun daha etkili hale getirilmesi	2018-2023	Toplantı sayısı	
Samsun kent vizyonunun (kent planlama, afet ve acil durum önlemleri ekonomik sektörler, tarım gibi) iklim değişikliği etkileri dikkate alınarak belirlenmesi	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	OMÜ, OKA, Sivil toplum kuruluşları, ilgili kamu kurumları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü va.), Ekonomik sektör temsilcileri	Yeni kentsel alanların iklim değişikliği etkilerinde dikkate alınarak planlanması, tarım ve sanayi politikalarının değerlendirilmesinde ve kentle ilgili planların hazırlanmasında iklim değişikliğinin temel bir unsur olarak göz önünde bulundurulması	2018-2023	Kent vizyonu çıktıları	
Samsun ve çevre illeri kapsayan iklim değişikliği stratejik eylem planının hazırlanması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	OKA, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, OMÜ	İklim değişikliği eylem planları ulusal bağlamda yapılsa da bölgesel ölçekte yapılmamaktadır. Bu nedenle Samsun ve çevre illeri kapsayan bir iklim değişikliğinin boyutunun ve etkilerinin tespit edilerek iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına yönelik stratejik eylemleri hazırlanması önem arz etmektedir.	2018-2023	Stratejik eylem planı	

2.1 İklim Değişikliğinin Etkileri						
Sorun Kodu	İklim değişikliğine sebep olan etkenlerin azaltılması					
Amaç 2	Kıta atıkların sera gazı emisyonuna katkısının azaltılması					
Hedef 1	Kıta atıkların sera gazı emisyonuna katkısının azaltılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Atık azaltımı ve kıta atıkların geri kazanımının yaygınlaştırılmasına ilişkin eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Sağlık İl Müdürlüğü	Bu konuda öncelikle okullarda eğitim faaliyetlerinin verilmesi, halkın bilinçlendirilmesi,	2018-2023	Eğitim verilen öğrenci sayısı Yapılan eğitim sayısı	
Kıta atık geri kazanım faaliyetlerinin il geneline yaygınlaştırılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri	Kıta atıkların kaynağa ayrılarak ayrı toplanmasının sağlanması, kıta atık geri dönüşüm tesislerinin yaygınlaştırılması	2018-2023	Geri kazanılan atık oranı	
Kıta atık sahalarında sera gazı emisyonunun azaltılmasının etkinleştirilmesi	Valilik, Büyükşehir Belediyesi,	İlgili Özel Firmalar	Mevcuttaki sera gazı emisyonunun azaltılmasına yönelik çalışmaların devamlılığının sağlanması teknolojik gelişmelere bağlı olarak revize edilmesi	2018-2023	Kıta atık sahalarında emisyon ölçümleri	

2.1 İklim Değişikliğinin Etkileri						
Sorun Kodu	İklim değişikliğine sebep olan etkenlerin azaltılması					
Amaç 2	Ulaşım konusunda çalışmalar yapılması					
Hedef 2	Ulaşım konusunda çalışmalar yapılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Toplu taşıma araçlarının yaygınlaştırılması	Vaillik	Büyükşehir Belediyesi	Toplu taşıma araç sayıları ve hatlarının artırılması ve halkın toplu taşıma araçlarının kullanımını konusunda teşvik edilmesi	2018-2023	Toplu taşıma kullanım oranı	
Toplu taşımada raylı sistemlerin ve hibrit/elektrikli araçların payının artırılması	Vaillik	Büyükşehir Belediyesi	Raylı sistem ağının genişletilmesi, toplu taşıma araçlarının hibrit/elektrikli araçlarla değişiminin planlanması	2018-2023	Toplu taşımada raylı sistem ve elektrikli/hibrit araç kullanım oranı	
Araç kullanıcılarının bilinçlendirilmesi, hibrit/elektrikli araçların teşvik edilmesi	Vaillik	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Sivil toplum kuruluşları	Elektrikli araçlar için şarj istasyonları planlanması	2018-2023	Şarj istasyonu sayısı	
Bisiklet yollarının ve bisiklet kullanımının artırılması, halkın konu ile ilgili bilinçlendirilmesi	Vaillik	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Sivil toplum kuruluşları	Bisiklet yollarının artırılması ve şehir içi ulaşım entegre edilmesine yönelik çalışmaların yapılması, tramvaylarda bisikletler için uygun yerler ayrılması, bisiklet parklarının planlanması	2018-2023	Bisiklet yolu uzunluğu, Bisiklet park yeri sayısı	

2.1 İklim Değişikliğinin Etkileri						
Sorun Kodu	İklim değişikliğine sebep olan etkenlerin azaltılması					
Amaç 2	Enerji tasarrufunun sağlanması					
Hedef 3	Enerji tasarrufunun sağlanması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Kamu kurumlarında enerji verimliliği ve enerji tasarrufu konusunda çalışmalar yapılması	Valilik	Tüm kamu kurum ve kuruluşları	Tasarruflu ve verimli aydınlatma sisteminin kullanımının sağlanması, kamu binalarında gereksiz elektrik kullanımının azaltılması, eski sistemlerin yenilenmesi, binaların izolasyonunun sağlanması	2018-2023	Enerji tüketimi	
Sanayi tesislerinde sera gazı emisyonlarının azaltılması	Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, Sanayi kuruluşları	Sanayide hem üretim hem de salınım aşamasında emisyon azaltıcı çalışmaların yapılması ve denetimlerin sıklaştırılması	2018-2023	Sera gazı için raporlama yapan tesislerin yıllık sera gazı salınımindaki azalma	
Halkın temiz enerji kullanımını konusunda bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesi	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Milli Eğitim İl Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Sivil toplum örgütleri	Doğal gaz kullanımının teşvik edilmesi, güneş enerjisi kullanımının teşvik edilmesi	2018-2023	Doğal gaz ve güneş enerjisi kullanım oranı	

2.1 İklim Değişikliğinin Etkileri						
Sorun Kodu	İklim değişikliğine sebep olan etkenlerin azaltılması					
Amaç 2	Yeşil dokunun korunması ve çoğaltılması					
Hedef 4	Yeşil dokunun korunması ve çoğaltılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
İmar planlarında doğal çevrenin korunması ve yeşil alanların artırılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri	İmar planlarının yeşil alanlar dikkate alınarak yapılması, kent parklarının ve ormanların yaygınlaştırılması, Kentsel dönüşüm alanları planlanırken yeşil alan oranının artırılması	2018-2023	Kişi başına düşen yeşil alan oranı Kent parkı sayısı	

2.2 Kıyı ve Deniz Kirliliği					
Sorun Kodu					
Amaç 1	Mavi kart uygulamasına geçebilmek amacıyla atık kabul tesislerinin kurulması				
Hedef 1	Limanlar, yatılmanları, balıkçı barınakları atık kabul tesislerinin kurulması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	
Performans Göstergesi				Performans Göstergesi	
Atık kabul tesislerinin kurulması ve geliştirilmesi	Valilik, ilgili tesislerin yönetimleri	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Ulaştırma ve Haberleşme İl Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı, Üniversite	Deniz kirliliğinin kontrolü ve deniz canlılarının korunması amacıyla atık kabul tesislerinin kurulması ve mevcut tesislerin güncel teknolojiye göre revize edilmesi	2018-2023	Atık kabul tesisi sayısı

2.2 Kıyı ve Deniz Kirliliği					
Sorun Kodu					
Amaç 2	Samsun sahilinde yüzmeye uygun plaj sayısının artırılması				
Hedef 1	Mevcut mavi bayrak sayısının korunması ve sayılarının artırılması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	
Performans Göstergesi				Performans Göstergesi	
Atıksu arıtma tesislerinin kurulması ve başlamış olanların tamamlanması	Büyükşehir Belediyesi, SASKİ	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Üniversite	İnşaatı devam eden arıtma tesislerinin tamamlanması, mevcut arıtma tesislerinin verimli çalışmalarının sağlanması, eski arıtma tesislerinin geliştirilmesi	2018-2023	Atıksu arıtma tesisi sayısı
Halkın mavi bayrak konusunda bilinçlendirilmesi	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Sivil toplum kuruluşları	Mavi bayrak konusunda tanıtım faaliyetlerinin yapılması	2018-2023	Bilgilendirme toplantısı sayısı
Valilik bünyesinde kurulan mavi bayrak komisyonuna bağlı kurum yetkililerinin bu konuda koordineli bir şekilde çalışmasının sağlanması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Sağlık İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Mavi bayraklı plajların artırılması konusunda ilgili kurumların koordinasyonunun artırılması	2018-2023	Mavi bayraklı plaj sayısı
Kırsal yerleşimlerdeki atık suların etkin yönetimi	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Kırsal yerleşim alanlarındaki atık su arıtma sistemlerinin yaygınlaştırılması	2018-2023	Arıtma tesisi sayısı

2.2 Kıyı ve Deniz Kirliliği						
Deniz ve kıyı ekosisteminin korunması						
Deniz ve kıyılardaki endemik türlerin tespiti ve korunmasına yönelik önlemlerin alınması						
Sorun Kodu	2.2 Kıyı ve Deniz Kirliliği					
Amaç 3	Deniz ve kıyı ekosisteminin korunması					
Hedef 1	Deniz ve kıyılardaki endemik türlerin tespiti ve korunmasına yönelik önlemlerin alınması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama- Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Samsun deniz ve kıyılardaki endemik türlerin envanterinin çıkarılması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, OKA, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Samsun sahillerinde endemik türlerin belirlenmesine yönelik olarak üniversite ile ortak projeler geliştirilmesi	2018-2023	Envanter çıktıları	
Kıyılarda ve denizlerde varolan türlerin korunması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Samsun sahillerinde endemik türler olarak tespit edilen kum zambağının ve tespit edilmesi muhtemel diğer endemik türlerin korunması	2018-2023	Endemik türlere düşük koruma önlemleri	
Balık çiftliklerinin denetimlerinin etkin yapılması	Valilik	Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Denetimlerle ilgili kuruluşların daha etkili çalışması	2018-2023	Denetim sayısı	

2.3 Katı Atıkların Bertarafı						
Sorun Kodu	2.3 Katı Atıkların Bertarafı					
Amaç 1	Katı atıkların kaynaktan geri kazanımın yaygınlaştırılması					
Hedef 1	Katı atıkların kaynaktan geri kazanım oranının artırılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Kaynaktan geri kazanım konusunda ilçe belediyelerinin etkin çalışma ve uygulamalar yapması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Belediyelerin kaynaktan geri kazanım uygulamalarını etkinleştirilmesi ve bu konuda belediyeler arasında koordinasyon ve uygulama birliği sağlanması.	2018-2023	Geri kazanılan katı atık miktarı	
Katı atıkların kaynaktan ayrıştırılması konusunda teşvik edici yöntem ve uygulamaların geliştirilmesi	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Katı atıkların kaynaktan ayrıştırılmasına yönelik teşvik edici uygulamaların yaygınlaştırılması (belediye hizmetlerinde indirimler, marketlerde kumbaraların kullanımı vb.) ve ikili atık toplama sistemine geçilmesi.	2018-2023	Geri kazanılan katı atık miktarı	
Katı atık geri kazanım ve ayrıştırılması konusunda bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Milli Eğitim İl Müdürlüğü	Katı atık geri kazanım ve ayrıştırılması konusunda toplu taşıma araçlarında ve reklam panolarında bilgilendirmeler yapılması, kamu spotlarından yararlanılması, sosyal medyanın etkili şekilde kullanılması, okullarda eğitim çalışmalarının yapılması.	2018-2023	Geri kazanılan katı atık miktarı	

2.4 Atıksu Yönetimi ve Arıtımı						
Sorun Kodu	Eysel atıksuların altyapı sistemlerine ulaştırılması ve arıtımı					
Amaç 1	İl sınırları içerisinde altyapı sistemlerinin atıksu arıtma tesisine ulaştırılması ve arıtımının sağlanması					
Hedef 1	İl sınırları içerisinde altyapı sistemlerinin atıksu arıtma tesisine ulaştırılması ve arıtımının sağlanması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Kanalizasyon sistemlerinde kaçak bağlantı noktalarının tespit edilmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Kanalizasyon ve yağmur suyu toplama şebekelerine kaçak bağlantıların tespitedilmesi ve onlanması	2018-2023	Kaçak bağlantı sayısı	
Birleşik kanalizasyon sistemlerinin ayrık sisteme dönüştürülmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Birleşik kanalizasyon sistemlerinin ayrık sisteme dönüştürülmesi için yeni altyapı sistemlerinin inşaa edilmesi	2018-2023	Ayrık sistem oranı	
Kırsal alanlardaki atıksuların uygun yöntemlerle bertarafı	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Kırsal yerleşim alanları için verimli işletilebilen atıksu arıtma tesislerinin planlanması	2018-2023	Arıtma tesisi sayısı	
Atıksu arıtma tesislerinin deşarj kriterlerine uygunlaştırılmalarının sağlanması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ, DSİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Atıksu arıtma tesislerinin hassas alanlar için belirlenen deşarj kriterlerini sağlayacak şekilde çalıştırmalarının sağlanması	2018-2023	Alıcı ortam kalitesi	
Atıksu arıtma tesislerinin öncelikli kirleticiler açısından gözden geçirilmesi	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ, DSİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Atıksu arıtma tesislerinin alıcı su ortamlarında öncelikli kirleticiler için belirlenen çevresel kalite standartlarının sağlanabilmesi açısından gözden geçirilmesi, gerekli durumlarda arıtma tesislerinin revize edilmesi	2018-2023	İzleme sonuçları	
Mevcut arıtma tesislerindeki artılmış atıksuların yeniden kullanım potansiyellerinin araştırılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ, Üniversite	Atıksu arıtma tesislerinin artılmış çıkış sularının soğutma suyu vb amaçlarla kullanım olanaklarının araştırılması	2018-2023	Su geri dönüşüm oranı	

2.4 Atıksu Yönetimi ve Arıtımı						
Sorun Kodu	Sanayi tesislerinde atıksu yönetimi					
Amaç 2	Sanayi tesislerinde atıksu oluşumunun azaltılması ve atıksuların uygun tekniklerle arıtılması					
Hedef 1	Sanayi tesislerinde atıksu oluşumunun azaltılması ve atıksuların uygun tekniklerle arıtılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Kanalizasyon sistemine deşarj bağlantısı olan sanayi tesislerinde denetimlerin artırılması	Büyükşehir Belediyesi	SASKİ	Kanalizasyon sistemine deşarj bağlantısı olan oto tamirhaneleri ve küçük sanayi tesislerinde denetimlerin artırılması, bu tesislerden yapılan atıksu deşarjlarının mevzuatta belirtilen kriterlere uygunluğunun sağlanması	2018-2023	Denetim sayısı	
Organize Sanayi Bölgelerinde atıksuların arıtılması	OSB Yönetimleri	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Atıksu arıtma tesisi bulunmayan Organize Sanayi Bölgeleri için atıksu arıtma tesislerinin planlanması, tüm sanayi kuruluşlarının atıksularının arıtma tesislerine bağlantılarının sağlanması	2018-2023	Arıtma tesisi sayısı Arıtma tesisine deşarj bağlantısı olan firma sayısı	
Sanayi tesislerinde oluşan atıksuların geri dönüşüm olanaklarının araştırılması	OSB Yönetimleri	Üniversite	Su tüketimi yoğun olan sektörlerde proses sularının geri kazanımına yönelik projelerin geliştirilmesi ve pilot uygulamaların teşvik edilmesi	2018-2023	Su geri dönüşüm oranı	
Sanayi tesislerinde temiz üretim olanaklarının geliştirilmesi	OSB Yönetimleri	Üniversite	Sanayi tesislerinde temiz üretim uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla araştırma ve proje çalışmaları yapılması	2018-2023	Temiz üretim uygulanan sanayi tesisi sayısı	

ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI
Mekansal Organizasyon

MEKÂNSAL ORGANİZASYON ÇALIŞTAYI

1.1 Kent Planı					
Yaşanabilir şehir alanlarının planlanması Kentsel mekânların planlanması					
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Amaç 1 Hedef 1 Eylem	Yaşanabilir şehir alanlarının planlanması Kentsel mekânların planlanması				
İmar planının revize edilerek özellikle kamu arsalarının ve tapu/kadastroların yeniden düzenlenmesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Valilik,	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri, Samsun Tapu ve Kadastro Müdürlükleri	İmar Planlarında düzenlenen alanların planlara uygun olmadığı gözlenmektedir. Bununla birlikte planlar üzerinde çok sık değişiklik yapılmaktadır. Bu sorunlar sürdürülebilir bir kent anlayışı açısından problem teşkil etmektedir. Bu bakımdan uzun vadeli imar planlarının yapılması gerekliliğine ihtiyaç vardır.	2018-2019	Uzun vadeli imar planlarında Türkiye ortalamasının tutturulması
Samsun ilinin arsa üretim ve tüketim dökümünün yapılarak ileri yönelik kullanım haritaları ve envanter çalışmalarının yapılması	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Valilik,	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri, Samsun Tapu ve Kadastro Müdürlükleri	Arazi kullanımlarının imar planlarına uygun olmadığı bilinmektedir. Bu durum planlı şehircilik anlayışı açısından temel bir problemdir. Bu arazilerin başka şekilde kullanımına sebebiyet vermemek için öncelikle envanter çalışmasının yapılması gerekmektedir.	2018-2019	imar planlarında yer alan ancak kapsam dışında kullanılan arazilerin öncelikle tespit edilmesi

Verimli tarım arazilerine ticari tesislerin kurulmasının kontrol altına alınması	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,	Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri	Samsun Türkiye'nin önemli tarım arazilere sahip şehirlerinden biridir ve bu arazilerin yanlış şekilde kullanıma açıldığı görülmektedir. Bu durum ise sadece Samsun için değil bölge açısından da sorun oluşturmaktadır.	2018-2023	Verimli tarım arazilerinin tespit edilmesi
Sürdürülebilir kentsel mekan politikalarının geliştirilmesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Valilik, Büyükşehir Belediyesi,	İlçe Belediyeleri, Samsun Tapu ve Kadastro Müdürlükleri	Samsun Türkiye'nin önemli cazibe merkezlerinden biridir. Aynı zamanda Karadeniz bölgesinin en büyük şehridir. Son derece dinamik bir nüfus yapısına sahip olması nedeniyle kentsel mekanların kullanım özellikleri değişime uğramaktadır. Bu bakımdan kentsel mekanlar toplumsal gereksinimler açısından yetersiz kalmaktadır.	2018-2023	Kent içi nüfus hareketliliklerinin takip edilmesi ve bu kapsamda mekansal projeksiyonların oluşturulması
Kent içinde kalan sanayi sitelerinin kentsel dönüşüm kapsamında kent dışına çıkartılması	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Valilik, Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyeleri, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Samsun Ticaret ve Sanayi Odası	Samsun'da özellikle son yıllarda artan nüfus yoğunluğu ile birlikte sanayi siteleri kent merkezinin içine dahil olmaya başlamıştır. Bu durum özellikle kentin gelişimini ve dönüşümünü olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca estetik kent içi trafik sorunları da yine bu bağlamda öne çıkan önemli kentsel sorunlar arasında gösterilebilir. Sanayi sitelerinin kent merkezinin dışına taşınması ile birlikte yalnızca kentsel gelişmeyi değil aynı zamanda ticari faaliyetlerin de çok daha sağlıklı şartlarda gelişme göstereceği muhakkaktır.	2018-2021	Kent dışına taşınacak sanayi sitesi sayısının Türkiye ortalamasına göre oranı

1.1 Kent Planı								
Yaşanabilir şehir alanlarının planlanması								
Otopark alanlarının düzenlenmesi								
Sorun Kodu	Amaç 1	Hedef 2	Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
			Mevcut kapalı otopark alanlarının yönetmeliğe uygunluğunun denetlenmesi, Yapı kullanım izni için yönetmeliğe uygunluk şartının aranması ve otopark alanlarının kullanılabilirlik açısından denetlenmesi	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri,	Valilik	Binalarda yer alan kapalı otoparklar genel olarak yönetmeliğe uygun olmadığı için sürücüler açısından kullanım kolaylığı sağlamadığı görülmektedir. Bu nedenle kapalı otoparkların tercih edilmediği sürücülerin genellikle açık alanlara park ettiği görülmektedir.	2018-2023	Mevcut kapalı otoparklara yönelik olarak sorun analizlerinin çıkartılması
			Açık ve kapalı otopark alanların otopark yönetmeliğine ek olarak katsayıların ilçe bazında araç yoğunluğu gözetilerek belirlenmesi	Büyükşehir Belediyesi, Valilik	İlçe Belediyeleri, Trafik Şube Müdürlüğü,	Samsun ilinin araç yoğunluğu ilçeler bazında önemli farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle açık ve kapalı otopark ihtiyaçları araç yoğunlukları gözetilmediğinde yeterli olmadığı görülmektedir.	2018-2023	İlçe bazında araç yoğunluklarının belirlenmesi ve otopark ihtiyaç haritaların çıkartılması
			İlçe merkezlerinde katlı otoparkların yapılması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik	İlçe Belediyeleri,	Özellikle İlkadım ve Canik ilçelerinde trafik yoğunluğu kaynaklı önemli bir otopark problemi olduğu görülmektedir. Şu an uygulanmakta olan yol kenarı park uygulaması şehir içi trafiğini doğrudan olumsuz etkilemektedir.	2018-2023	İlkadım ve Canik ilçelerinde anket çalışmaları yapılarak katlı otopark analizlerinin yapılması
			Açık ve kapalı otopark ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarım standartlarını da içeren ilçe bazlı otopark yönetmeliklerinin hazırlanması	Büyükşehir Belediyesi,	Valilik, SAMULAŞ, İlçe Belediyeleri	Samsun da araç yoğunluklarına bakıldığında ilçeler arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu nedenle kent içi trafik sorununa tüm kent bazında çözümler üretmek yerine ilçe bazlı yaklaşımların getirilmesi gerekmektedir.	2018-2019	İlçe bazlı mevcut otopark sorunlarının tespit edilmesi

1.1 Kent Planı					
Yaşanabilir şehir alanlarının planlanması					
Erişilebilir kamusal alanların planlanması					
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Amaç 1					
Hedef 3					
Eylem					
Var olan rekreasyon alanlarını yeniden gözden geçirilmesi ve yeni alanların oluşturulması	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Uluslararası kuruluşların belirlediği kişi başına düşen erişilebilir rekreasyon alanlarının oranlarına bakıldığında Samsun ili için yetersiz olduğu görülmektedir.	2018-2020	Uluslararası rekreasyon standartları incelenerek kente uygun yeni stratejilerin oluşturulması
Yeni yerleşim alanları için kentsel planlarda sosyal donatı alanlarının belirlenmesi ve erişilebilirlikte eşitliğin sağlanması	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Dinamik bir nüfus hareketliliğine sahip samsun da doğal olarak yeni yerleşim alanları ortaya çıkmaktadır. Yeni yerleşim alanlarındaki nüfusun sosyal donatı alanları açısından ihtiyaçları karşılanamamaktadır.	2018-2023	Yeni yerleşim alanlarında sosyal donatı alanlarının uluslararası standartlara uygun olarak erişilebilir bir şekilde planlanması
Var olan kamusal ve sosyal donatı alanlarının kullanım ihtiyaçlarının yeniden belirlenmesi ve kullanım sıklığının göz önünde bulundurularak bu ve yeni alanların planlanması	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri, Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Şehirler yapıları gereği son derece hareketli bir nüfus yapısına sahiptir. Samsun insan hareketliliği bakımından son yıllarda Türkiye'nin öne çıkan illerinden biridir. Bu noktada önceden planlanmış kamusal ve/veya sosyal donatı alanlarının kullanım yoğunluğunun değiştiği gözlenmektedir. Sadece ilçe bazında değil mahalle bazında da kullanım yoğunluğu bakımından dikkat çekici değişiklikler gözlenmektedir.	2018-2023	Mahalle bazlı sosyal donatı kullanım yoğunluklarının tespit edilmesi ve yeni planlanacak alanların bu doğrultuda oluşturulması
Açık ve kapalı semt pazar alanlarının planlanması ve bu alanların diğer zamanlarda kamusal amaçlı kullanılacak şekilde tasarlanması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik	İlçe belediyeleri,	Bazı pazar alanları kentsel yapılar tarafından yoğun olarak kullanılan akslar üzerine kurulmaktadır. Bu durum kent akışını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Özellikle ambulans, itfaiye gibi araçların acil müdahalesini gerektiren durumlarda sorunlar yaşanabilmektedir.	2018-2020	Mevcut açık ve kapalı semt pazarlarının ihtiyacı karşılayıp karşılamadığına yönelik olarak analizlerin yapılması
Kent, mahalle parkları, çocuk oyun alanlarının yapılması ve bunların hava koridorları dikkate alınarak tasarlanması	Büyükşehir Belediyesi, İlçe belediyeleri, Valilik	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, mahalle muhtarlıkları	Uluslararası standartlara göre her mahallede yeşil ve çocuk oyun alanlarının planlanması gerekmektedir. Bu bağlamda Samsun'a bakıldığında önemli bir eksikliğin olduğu görülmektedir. Bu bakımdan nüfus projeksiyonu gözeticilerle erişilebilir çocuk oyun ve yeşil alanların oluşturulmasına ihtiyaç vardır.	2018- 2020	-Kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının 15 m ² olmasının sağlanması -Çocuk oyun alanlarının (ÇOA) kullanıcı yaş grupları dikkate alınarak her bir mahalle için tanımlı ÇOA oluşturulması -Bu alanların haftalık olarak denetlenmesi

1. 1 Kent Planı					
Sürdürülebilir kentsel planlama					
Sürdürülebilir kent hizmetleri planlamasının yapılması					
Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Amaç 2					
Hedef 1					
Eylem					
Kent planı hiyerarşisinin ülke, bölge dinamikleri dikkate alınarak bütüncül bir şekilde yapılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi,	Samsun Karadeniz bölgesinin merkezi konumunda bulunmasından dolayı ilin planlamasına yönelik çalışmaların bölgedeki illerden bağımsız olması düşünülemez. Bununla birlikte Samsun'a komşu illerin kent üzerindeki sosyo-ekonomik, mekansal etkileri düşünüldüğünde planlamanın salt kent ölçeğinde yapılması kentin sürdürülebilirliği açısından sorunlar yaratmaktadır.	2018-2023	Ulusal ölçekte kentsel planlamaya yönelik olarak hazırlanmış çalışmaların güncel envanterlerinin çıkartılması	
Kent hizmetlerinin (altyapı, üstyapı vb.) sunumunda görev tanımlarının açıkça tanımlanması ve kurumlar arası koordinasyonun	Valilik, Büyükşehir Belediyesi,	Sunulan bazı benzer kent hizmetleri farklı kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanabilmektedir. Bu durum kamu kaynaklarının israfına yol açmaktadır. Aynı zamanda sunulan kamusal hizmetlerin koordinasyonsuzluğuna ve bu nedenle hizmetlerin aksamasına neden olmaktadır.	2018-2023	Kentsel hizmetlere yönelik olarak koordinasyon biriminin oluşturulması ve hizmetlerin buradan takip edilmesi	
Belirlenecek alanlara menfez boşlukları yerleştirilmesi	Valilik, Büyükşehir Belediyesi,	Özellikle altyapıyı ilgilendiren konularda farklı kurum ve kuruluşların çalışmaları yolların sürekli olarak kazılıp ve daha sonrasında dolgu yapılmasına neden olmaktadır. Bu durum hem kenttaşların yaşam kalitesi hem de kaynakların optimum kullanımını açısından sorunlar yaratmaktadır.	2018-2023	Menfez boşluk alanlarının tespit edilmesi	
Kentsel planlarda hiçbir suretle dere yataklarının doğal akış yönlerine müdahale edilmemesi ve imar planlarının buna göre yapılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Devlet Su İşleri	Bilindiği üzere Samsun Türkiye'nin yoğun yağış alan bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle özellikle doğal dere yatakları üzerine inşa edilen yapılar önemli kentsel sorunlara neden olmaktadır. Bilimsel çalışmalar göstermektedir ki dere yatakları kapatılmış olsa bile yoğun yağış aldığı dönemlerde kapatılan bu dere yatakları doğal olarak aktif hale gelmektedir. Bu durumda sel, heyelan gibi doğal afetler meydana gelmektedir.	2018-2023	Mevcut dere yatakları üzerine bulunan yapıların envanterin çıkarılması ve risk haritaların hazırlanması	

1.2 Ulaşım					
Trafik yoğunluğunu azaltıcı önlemler					
Alternatif ulaşım yollarını ve araçlarının geliştirilmesi					
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Amaç 1					
Hedef 1					
Eylem					
Mevcut imar planlarında Atakum, İlkadım, Canik ve Tekkeköy ilçelerinin ulaşım bağlantısallığını sağlayan işlenmiş çevre yolu var ise uygulamaya geçirilmesi yoksa yeni bir çevre yolunun planlanması	Karayolları Bölge Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi,	Valilik, İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Samsun'da kentleşme ağırlıklı topografik nedenlerle kıyı şeridi üzerinde gerçekleşmektedir. Bu durum ise kent içi alternatif yol güzergahlarının kısıtlı kalmasına neden olmakta ve kenti yoğun trafik problemleriyle karşı karşıya getirmektedir. Özellikle transit geçiş yapan araçların kent merkezine girmeden alternatif yollar aracılığıyla geçişlerinin sağlanması kent içi trafik yoğunluğu açısından önem arz etmektedir.	2018 - 2023	Alternatif çevre yolu ihtiyacı analizinin hazırlanması ve çevre yolunun ana güzergahı ile bağlantı yollarının tespit edilmesi
Kent içi yolculuk talep yönetim stratejisinin belirlenmesi ve uygulanması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Karayolları Bölge Müdürlüğü, Trafik Şube Müdürlüğü	Türkiye'nin hızlı büyüyen kentlerinden biri olan Samsun da nüfus yoğunluğu artmakta birlikte yeni yerleşim alanları ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan altyapı ve üstyapı hizmetlerinin dışında ulaşım hizmetlerinde de gereksinimler değişebilmektedir. Bu bakımdan yolculuk talep yönetimi stratejileri mümkün olduğunca mevcut altyapıyı kullanarak yolculuk taleplerinin karşılanması son derece önemlidir.	2018-2023	Kent içi yolculuk talep yönetim stratejisinin belirlenmesi
Trafik hacim katsayıların günlük, aylık, mevsimsel ve yıllık olarak belirlenmesi ve düzenlenmesi	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Karayolları Bölge Müdürlüğü, Trafik Şube Müdürlüğü	Kent içi trafik hacimleri anlık olarak değişebilmekle beraber dönemsel etkenlere bağlı olarak da farklılık göstermektedir. Ayrıca kentin bir noktasında yaşanan trafik yoğunluğu diğer merkezleri de etkilemektedir.	2018-2023	Trafik hacim katsayı oranlarının belirlenmesi

Yaya ve bisiklet kullanımının trafik türel dağılımındaki mevcut oranının artırılması	Valilik, Büyükşehir Belediyesi	Trafik Şube Müdürlüğü, İlçe belediyeleri	Şehir planlamasında yollar ağırlıklı olarak araç merkezli yapılmakta yaya ve bisiklet yolu kullanımı ikinci planda kalmaktadır. Son yıllarda artan trafik yoğunluğu göz önüne alındığında yolda geçen sürelerin artışı dikkat çekmektedir. Bu nedenle insanlar alternatif ulaşım araçlarına ve yollarına ihtiyaç duymaktadır.	2018-2023	Yaya ve bisiklet kullanımında trafik türel dağılımındaki mevcut oranların tespit edilmesi
Kavşakların kent içi ulaşımına göre yeniden tasarlanması	Büyükşehir Belediyesi,	Valilik, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,	Kent içi kavşakların daha çok şehirlerarası yollarda kullanılan kavşak tipine uygun şekilde tasarlanması ve bu durumun kent içi trafik yoğunluğuna sebep olan etkenlerden biri olduğu gözlenmektedir.	2018-2023	Kent içindeki mevcut kavşakların envanterinin çıkartılması
Deniz yolunun kent içi ulaşım sistemine entegre edilmesi	UKOME, Büyükşehir Belediyesi,	Valilik,	Samsun'un kent içi ulaşımında karayolları tek alternatif olarak kullanılmaktadır. Bir deniz kenti olarak Samsun'da muadil kentlere göre deniz ulaşımına yeterli ilginin gösterilmediği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda deniz ulaşımının kent içi ulaşım alternatifi olarak planlandığında trafik yoğunluğu açısından önemli derecede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.	2018-2023	Kent içi ulaşımında deniz yolunun kullanımına yönelik analizlerin yapılması ve hatların belirlenmesi
Batıpark'ta faaliyet gösteren teleferik sistemine benzer özellikle kent içi ulaşımına alternatif olabilecek planlamaların yapılması	Büyükşehir Belediyesi, SAMULAŞ	Valilik	Teleferik, günümüzde hem kent içi ulaşım sağlanmasında alternatif bir sistem hem de turistik amaçlı kullanılan araçlardır. Bu bakımdan teleferik çözümlerinin Samsun'a birden fazla yönden katkı sağlayacağı düşünülmektedir.	2018-2023	Alternatif teleferik hattının belirlenmesi ve diğer ulaşım araçları ile olan bağlantısının planlanması

1.2 Ulaşım					
Toplu taşıma sistemlerinde alternatif önlemlerin alınması					
Kent içi toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi					
Sorun Kodu	Açıklama	İlgili Kuruluş	Sorumlu Kuruluş	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Amaç 2 Hedef 1 Eylem	Yalnızca belediye otobüslerinin kullanılacağı özel şeritli yolların tahsis edilmesi (Metrobüs) ve/veya yoğun saatlerde bu araçlara şerit tahsis yapılması ve bu şeritlerin kamera, mobese vb. sistemlerle korunarak servis vb. tüm toplu taşıma araçlarının bu şeritleri kullanabilmesinin sağlanması	Valilik	Büyükşehir Belediyesi, SAMULAŞ	2018-2021	Kent içi trafik yoğunluğunun azaltılmasına yönelik özel şeritli toplu ulaşım yoluna yönelik olarak güzergah analizinin yapılması
		Valilik	Büyükşehir Belediyesi, SAMULAŞ	2018-2019	Tramvay ulaşımı için önerilen ekspres hat uygulamasına yönelik olarak zaman analizinin yapılması

Toplu taşıma araçlarına bisiklet taşıma aparatlarının yerleştirilmesi	Büyükşehir Belediyesi, SAMULAŞ	Valilik, Bisiklet Federasyonu Samsun Temsilciliği	Kent içi ulaşım alternatif olarak planlanan bisiklet yolları kullanılabilirlik açısından tek başına yeterli çözüm değildir. Buradan hareketle bisiklet kullanımının kent içi ulaşımında yaygınlaştırılmasına yönelik olarak yurtdışı örneklerinde olduğu gibi toplu taşıma araçlarına gerekli taşıyıcı aparatların yerleştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.	2018-2019	Bisiklet aparatlarının öncelikle hangi toplu taşıma hatları üzerinde kullanılacağına yönelik olarak tespit edilmesi
Toplu taşımada ağırlıklı yolcu güzergah istatistiklerinin tutulması, toplu taşıma güzergahlarının bu verilere göre güncellenmesi ve toplu taşıma ücretlerinin tramvayda olduğu gibi mesafeye göre belirlenmesi	Büyükşehir Belediyesi, SAMULAŞ	Valilik,	Kent içi trafik yoğunluğunun anlamlandırılabilmesi açısından toplu ulaşım yolu kullanım alışkanlıklarının izlenmesi son derece önem arz etmektedir. Yolcuların ağırlıklı hangi güzergahları takip ettiği belirlenerek kent içi ulaşım stratejisi anlık ve hızlı bir şekilde belirlenebilir. Bu bakımdan tramvaylarda uygulandığı gibi belediye otobüslerinden de yolcuların inerken kartlarını okutabileceği bir sistemin geliştirilmesi ve bu sistemin GPS ile bütünleşik çalışarak yolcu güzergahlarının tespiti önerilmektedir.	2018-2020	İlk olarak pilot yolcu güzergah istatistiklerinin hazırlanması

1.3 Erişilebilirlik					
Sorun Kodu	Akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesi Kent içi ulaşımına yönelik olarak alternatif akıllı kent uygulamalarının geliştirilmesi				
Amaç 1	Akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesi				
Hedef 1	Kent içi ulaşımına yönelik olarak alternatif akıllı kent uygulamalarının geliştirilmesi				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Toplu taşımaya yönelik mobil uygulamaların hazırlanması	SAMULAŞ, Büyükşehir Belediyesi	Teknopark, Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Kent içi ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla son yıllarda kullanılan akıllı kent uygulamalarının başariya ulaşması şüphesiz kullanıcıların bu sistemlere entegre olmasıyla mümkündür. Kent içi ulaşımına yönelik olarak hazırlanacak akıllı kent uygulamaları sayesinde kullanıcılar anlık olarak ulaşmak istedikleri güzergahları veya alternatiflerini belirleyerek ulaşım sürelerini kısaltmaları mümkündür. Bu bakımdan toplu taşımaya yönelik olarak trafik yoğunluğunu, toplu ulaşım bekleme sürelerini gösteren vb. mobil uygulamalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.	2018-2021	Toplu taşımaya yönelik olarak Türkiye deki iyi mobil uygulamaların tespit edilerek incelenmesi
Kent içi trafik sinyalizasyon sisteminin kurulması	UKOME, Büyükşehir Belediyesi,	Valilik,	Günümüz kentlerinde kent içi trafik yoğunluğuna yönelik olarak kullanılan modern çözümlerden biride sinyalizasyon sistemidir. Trafik akış yoğunluğuna göre merkezi bir sistemden kontrol edilen sinyalizasyon sisteminin kent içi trafik akışını devamlılığını olumlu yönde sağladığı bilinmektedir.	2018-2023	Kent içi sinyalizasyon çalışmasına yönelik olarak ilk aşamada pilot alanların belirlenmesi ve araç takip sisteminin kurulması
Trafik kontrol merkezinin kurulması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik	İlçe belediyeleri,	Kent içi trafik yoğunluğu anlık gelişen durumlardan etkilenmekte ve ortaya çıkan sorun tüm kenti olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bakımdan anlık gelişmeler karşısında eşzamanlı olarak kent içi trafik yoğunluğunu takip ve düzenleyecek akıllı bir trafik kontrol merkezinin kurulmasına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaca yönelik olarak kent genelinde ulaşım, trafik hacmi vb. verilerin kayıt altına alınarak problemlere hızlı ve sürdürülebilir çözümler bulunabilir.	2018-2020	Belirlenecek pilot alanlarda uygulamaya geçecek olan araç takip sisteminden elde edilecek verilerin merkezi bir sistemde değerlendirileceği ve ilgili kurumlarla koordineli bir şekilde çalışacak trafik kontrol merkezinin kurulması

1.3 Erişilebilirlik					
Sorun Kodu	1.3 Erişilebilirlik				
Amaç 2	Dezavantajlı grupların kent yaşamına aktif katılımını sağlamak				
Hedef 1	Dezavantajlı bireyler için kent içi donatı ihtiyaçlarının belirlenmesi ve iyileştirilmesi				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Kent planlamasının dezavantajlı gruplara yönelik olarak ele alınması ve tasarım/politikaların -kamusal mekanları da kapsayacak şekilde- yeniden gözden geçirilmesi	Büyükşehir Belediyesi, Valilik, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,	İlçe belediyeleri, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü,	Son yıllarda oldukça kullanılan engelli/çocuk/yaş dostu kentler kavramsalı özellikle dezavantajlı grupların kent yaşamına aktif dahil olmasını ifade etmektedir. Kentsel yaşam kalitesi bakımından da bu olgu son derece önemli göstergedir. Bu doğrultuda Samsun'da iyi niyetli çalışmalar sürdürülse de uluslararası standartlar bakımından hala istenen seviyede değildir. Yaya kaldırımlarının yükseklik seviyeleri, rampaların eğim derecesi, toplu taşıma araçlarının teknik özellikleri, üst geçit asansörleri, kent içi engelliler için yönlendirme işaretleri vb. konularda çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.	2018-2020	Kent planlaması aşamasında dezavantajlı grupların görüşlerinin alınacağı anket çalışmalarının yapılması
Sorun Kodu	1.3 Erişilebilirlik				
Amaç 3	Mekânsal erişilebilirlikte eşitliğin sağlanması				
Hedef 1	Kenttaşların kamusal alan/mekânlara eşit derecede erişiminin sağlanması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Kentsel donatı alanlarına ulaşımında eşitliğin sağlanması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	İlçe belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,	Kent içindeki yeşil, kamusal alanlar ve kamu binalarının yerleşimi parçalı bir sistemde değil tüm kenti kapsayacak şekilde planlanmalıdır. Bu anlayış erişilebilirlikte eşitlik açısından son derece önemlidir. Çünkü her vatandaşın kamusal alanlara eşit derecede erişilebilirlik hakkı vardır. Ancak uygulamaya bakıldığında bazı vatandaşlar yeşil, kamusal alanlar ve kamu binalarına ulaşmak için birden çok ulaşım aracı kullanırken bazı vatandaşlar ise çok daha kolay erişebilmektedir.	2018-2023	Uluslararası normların öngördüğü 5 ile 20 dakikalık yürüme mesafesinde ulaşılabilirliğin sağlanması
Mahalle alan büyüklüklerinin ve merkezlerinin erişilebilirlik bağlamında yeniden planlanması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	İlçe belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,	Son yıllarda artan göç oranı ile birlikte özellikle ilköğretim ve Atakum gibi ilçelerin mahalle merkezleri genişlemektedir. Bu durum tüm ilçeler bazında düşünüldüğünde mahalleler arasında fiziki ve nüfus açısından büyük farklılıklara neden olduğu söylenebilir. Bu bakımdan erişilebilirlik eşitliği göz önüne alınarak büyüyen mahalleler için birden çok merkez planlamasına ihtiyaç olduğu/olacağı ifade edilebilir.	2018-2023	Mahalle bazlı demografik veriler incelenerek kamusal alan işlevlerinin yeniden belirlenmesi ve ihtiyaca yönelik olarak yeni planlamaların yapılması

1.3 Erişilebilirlik					
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Amaç 4	Kentsel politika planlamasında yerel katılımın sağlanması				
Hedef 1	Yerel halkın karar alma süreçlerinde aktif katılımını sağlamak				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Kamuda dijitalleşmeye geçilerek hizmetlerde erişimin kolaylaştırılması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	İlçe belediyeleri, Teknopark, Ondokuz Mayıs Üniversitesi	21. yüzyılın en önemli kavramlarından biri de şüphesiz dijitalleşmedir. Dijitalleşme hem şeffaflık hem de hizmetlerin hızı bakımından son derece önemli bir değişimi ifade etmektedir. Birçok devletin özellikle ulusal düzeyde dijitalleşmeye yönelik sürdürdüğü politikalar kuşkusuz yerel düzeyde de yürütülmelidir. Bu durum hem erişilebilirlik hem de kaynakların verimli kullanımını açısından kolaylıklar getirmektedir.	2018-2021	Dijital kamu hizmetlerine yönelik olarak Türkiye'deki iyi uygulamaların tespit edilerek incelenmesi
Kent konseylerinin sayısının artırılması ve halkın katılımının sağlanması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik, İlçe Belediyeleri	Mahalle muhtarları,	Kent konseyleri yerel düzeyde siyasal katılım açısından en önemli kurumsal yapıların başında gelmektedir. Konseylerin sayılarının artırılması ve halkın katılımının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması kuşkusuz yerel hizmetlerin sürdürülebilirliği ve kentsel yaşam kalitesi açısından önem arz etmektedir.	2018-2019	Türkiye'deki tüm büyükşehirlerden hareketle nüfusa oranlı kent konseylerinin nicel analizlerinin yapılarak samsun için bu bağlamda projeksiyon hazırlanması
Halkın yerel düzeyde bilgilendirilmesi ve karar alma mekanizmalarında görüşünün alınması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik, İlçe Belediyeleri	Mahalle muhtarları,	Yerel düzeyde karar vericilerin planlamalarında yer alan politikaların/hizmetlerin eyleme geçmeden önce kenttaşlarla paylaşılması şeffaflık, siyasal katılım, yönetim ve sürdürülebilirlik açısından önemli bir siyasal davranış biçimidir. Bu davranış biçimi yerel politikaların halk tarafından benimsenmesi ve sürdürülebilirliği bakımından son derece önemlidir. Özellikle önemli kamusal hizmetlerin ve/veya yerel politikaların hayata geçmeden önce plebisit gibi yöntemlerle yerel halkın görüşünün alınması tavsiye edilmektedir.	2018-2023	Kentsel planlama aşamasında ve sonrasında yerel halkın çeşitli kanallar aracılığıyla bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması

ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI
Kent Sorunları

2.1 Kentsel Göç					
Sorun Kodu	Uluslararası göçmenlerin durumu				
Amaç 1	Uluslararası göçmenlerin durumunun iyileştirilmesi ve insanca yaşam koşullarına kavuşturulması				
Hedef 1	Uluslararası göçmenlerin durumunun iyileştirilmesi ve insanca yaşam koşullarına kavuşturulması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Samsun'daki yurt dışından gelen göçmenlerin varlığıyla ilgili sağlıklı verilerin elde edilmesi	Valilik	Göç İdaresi Büyükşehir Belediyesi TÜİK Bölge Müdürlüğü	Samsun'da haliz hazırda yaşayan Suriyelilerin sayısı, demografik bilgileri, ikametgâh bilgileri, yaşam yerleri ve yaşam olanakları ile ilgili verilerin elde edilmesi	2018-2020	Suriyelilere yönelik çeşitlendirilmiş veri sayısı
Yurtdışından gelen göçmenlere yönelik gönüllü dil öğrenme desteğinin verilmesi (Türkçe dil öğrenme)	Valilik	BŞB OMÜ Halk Eğitim İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve STÖ'ler	Suriyeli göçmenlerin iletişim ve iş birliği sorunlarını azaltmak üzere gönüllü katılımlarına açık dil kurslarının yaygınlaştırılması; bu kurslar yerel yönetimler, üniversite ve valilik iş birliği ile gerçekleştirilebilir. Bu kurslar zorunlu olmayıp, Suriyelilerin gönüllü olarak katılımına dayalıdır.	2018-2021	Açılan kurs sayısı, kursa başvuran ve Türkçe öğrenen Suriyeli sayısı
Yurtdışından gelen göçmenlerhususunda var olan toplumsal önyargıların giderilmesi	Valilik	BŞB OMÜ STÖ'ler Göç İdaresi İl Millî Eğitim Müdürlüğü TSO OKA	Samsun halkında Suriyeliler hususunda var olan önyargıların giderilmesi için Suriyelilere sunulan sağlık olanakları, ekonomik yardımlar ve diğer olanaklar hususunda merkezi ve yerel yönetim politikaları ve uygulamaları hususunda halkın şeffaf ve etkili biçimde bilgilendirilmesi	2018-2020	Düzenlenen seminer, konferans sayısı, bu hususta yapılan proje -program sayısı, hazırlanan kamu spotu sayısı, yerel medyada çıkan olumlu haberler
Yurtdışından gelen göçmenlerin kalifiye iş gücünün değerlendirilmesi	Valilik	TSO OKA İŞKUR Halk Eğitim Millî Eğitim OMÜ BŞB	Suriyeliler arasında kalifiye olan ve olabilecek nüfusun tespit edilmesi ve bunların Samsun ekonomisine eklenmesi olanakları yaratılması	2018-2021	Verilen eğitim sayısı, Suriyelilerin yaptığı yatırım sayısı, açtıkları iş yeri sayısı, Suriyeli istihdam sayısı
Suriyeli çocuklar üzerinde savaşın yarattığı travmatik etkilerin azaltılması	Valilik	Halk Eğitim Millî Eğitim OMÜ TSO BŞB OKA İl Sağlık Müdürlüğü Gençlik Spor İl Müdürlüğü	Rehberlik, Psikolojik Danışma Merkezleri eliyle bu çocukların rehabilite edilmeleri, bu çocuklara yönelik Gençlik Spor İl Müdürlüğü bünyesinde kültür, spor ve sanat etkinliklerinin düzenlenmesi	2018-2023	Rehabilitasyon programlarına katılan çocuk sayısı, açılan rehabilitasyon programı sayısı, bu çocuklara yönelik düzenlenen kültür, spor ve sanat etkinliklerinin sayısı

2.1 Kentsel Göç					
Sorun Kodu	2.1 Kentsel Göç				
Amaç 2	Samsun'a iç göçle gelen nüfusun niteliği				
Hedef 1	Samsun'a iç göçle gelen nüfusun niteliğinin yükseltilmesi				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Samsun'da sektörel olarak belirli alanlarda uzmanlaşmaya kararlar verilmesi ve bu alanlarla ilgili spesifik meslek kurslarının açılması	Vallilik	İŞKUR BŞB TSO Milli Eğitim Halk Eğitim SGK OMÜ	Samsun dışından kente gelen vasıfsız iş gücünü kalifiye kılabilmek üzere uzmanlaşmış alanlardaki meslek kursları düzenlenerek bu kişilerin buralarda eğitim alması sağlanabilir, bu kurslar aktif iş saatleri dışında düzenlenebilir ve bu kursları başarı ile bitirenler başarı sertifikası ile TSO, Meslek Odaları ve İŞKUR gibi kurumlar vastasıyla ilgili oldukları sektörlerle refere edilebilirler.	2018-2023	Açılan kurs sayısı, kursiyer sayısı, istihdam edilen sayısı
Gençlere yönelik kültür faaliyetlerinin teşvik edici olması	Vallilik	TSO BŞB Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü OMÜ	Samsun'da gerçekleştirilen her türlü kültürel faaliyete (sinema, tiyatro, opera, konser ve gösteriler, vb.) gençlerin erişebilirliğini sağlayacak olanaklar yaratmak, kamu kurumları ve özel sektörün bu hususta gençlerin bütçesini zorlamayacak ücret politikaları belirlemeleri; gençlerin ilgisini çekecek kültürel programlar düzenlemeleri önemli görülmektedir.	2018-2023	Gençlere yönelik düzenlenen kültürel faaliyet sayısı, kültürel faaliyetlere sunulan teşvik miktarı/oranı, kültürel faaliyetlere katılan gençlerin sayısı/oranı

2.2 Kentsel Güvenlik ve Suç						
Sorun Kodu						
Amaç 1	Samsun'un güvenli kent olması ve güvenli kent imajı					
Hedef 1	Samsun'un daha güvenli bir kent olması ve Samsun'un güvenlikle ilgili olumsuz imajının düzeltilmesi					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Çarpık yapılaşma ve gecekondu bölgelerinde kentsel dönüşüm uygulanması	Valilik	BŞB Emniyet Genel Müdürlüğü OKA Mimarlar Odası	Çarpık yapılaşma ve gecekondu bölgelerinde kentsel dönüşüm uygulanması ile birlikte bu bölgelerde ortaya çıkan ve kentin güvenliğine tehdit oluşturan unsurların ortadan kaldırılması	2018-2023	Kentsel dönüşüm uygulanan bölge sayısı, bu bölgelerde suç teşkil eden olay sayısı.	
Kent güvenliğine yönelik teknolojik alt yapıların geliştirilmesi	Valilik	BŞB Emniyet Genel Müdürlüğü OKA	Kentin riskli bölgelerinden başlamak üzere mobese sistemlerinin artırılması; Samsun'daki ticari işletmelerin, konutların güvenlik sistemlerinin İl Emniyet Müdürlüğü Kent Güvenlik Sistemi ile entegre edilmesi; kentin karanlık ve riskli bölgelerinin aydınlatılması.	2018-2020	Kurulan mobese sistemi sayısı, aydınlatılan karanlık ve riskli bölge sayısı, entegre edilen konut güvenlik sistemlerinin sayısı	
Kolluk kuvvetine halk desteğinin sağlanması	Valilik	BŞB Emniyet Genel Müdürlüğü OKA Yerel Medya	Polisin kolluk görevi sırasında halkın şikâyet, tanıklık ve ihbar gibi yollarla polise destek olması ve bu hususta halkın bu yöntemlere başvurduğunda "başına bir şey gelir" endişesini azaltıcı yöntemler geliştirilmesi (tanık koruma, kimliğinin gizli kalacağı güvencesinin hatırlatılması, bu hususlarda kamu spotları kullanılması vb.)	2018-2021	Yayınlanan kamu spotu sayısı ve yayında kalma süresi	
Çarpık ve kaçak yapılaşma, gecekondu gibi enformel kentleşmenin önlenmesi	Valilik	BŞB OKA Mimarlar Odası	Çarpık ve kaçak yapılaşma, gecekondu gibi enformel kentleşme biçimleri sağlıksız bir kentleşmeyi doğurduğu gibi güvenlik sorunlarına da yol açmaktadır bu nedenle Samsun'da çarpık ve kaçak yapılaşma, gecekondu gibi hususlara göz yumulmaması, yasal mevzuatın uygulanması ve belediyenin etkin denetim yapması	2018-2023	Yapılan denetim sayısı ve bu denetimlerin sıklığı,	

Şehrin suç yoğunluğu olan bölgelerine yönelik program ve projeler geliştirilmesi	Valilik	BŞB OKA İl Gençlik Müdürlüğü	Şehrin suç haritası çıkarılarak bunlara yönelik iyileştirici projeler ve programlar uygulanmalı; var olan iyi uygulama örnekleri (OKA-TEGEM iş birliği ile yapılan projeler gibi) yaygınlaştırılmalıdır.	2018-2023	Uygulanan proje sayısı, suç oranlarındaki azalma
Samsun yerel medyasında Samsun ile ilgili olumlu haberlerin çoğaltılmasına yönelik olarak kurum, kuruluş ve sektörlerin basın ve halkla ilişkiler birimlerinin Samsun yerel medyasıyla aktif iş birliği geliştirmeleri, kurumları ile ilgili her türlü olumlu haber ve çalışmalarını yerel medyaya iletmeleri; yerel medyanın da Samsun adına pozitif haberlere daha çok odaklanmaları.	Valilik	BŞB OKA Yerel Medya	Samsun yerel medyasında Samsun ile ilgili olumlu haberlerin çoğaltılmasına yönelik olarak kurum, kuruluş ve sektörlerin basın ve halkla ilişkiler birimlerinin Samsun yerel medyasıyla aktif iş birliği geliştirmeleri, kurumları ile ilgili her türlü olumlu haber ve çalışmalarını yerel medyaya iletmeleri; yerel medyanın da Samsun adına pozitif haberlere daha çok odaklanmaları.	2018-2020	Bu yönde çıkan olumlu haber sayısı
Samsun'da ulaşım güvenliğinin artırılması	Valilik	BŞB Emniyet Genel Müdürlüğü	Şehir içinden geçen Samsun-Sinop yolunda hız limitlerinin sürekli denetimi; bu denetimin sürücüler ve halk tarafından bilinirliğinin sağlanması; yeşil dalga uygulamasının yaygınlaştırılması; sahil kesimi dışında kentlin iç kesimlerine yönelik bisiklet yollarının projelendirilmesi ve uygulanması; bisikletle ulaşımın güvenli hale getirilmesi; tramvay ulaşımında (güvenlik sorunlarına yol açması nedeniyle) ring noktalarının artırılması ve yakınlaştırılması; dolmuş ve toplu ulaşım şoförlerine sürücü, yolcu güvenliği ve halkla iletişim konularında seminerler verilmesi, sertifikaya zorunluluğu.	2018-2021	Denetim sayısı ve sıklığı, yeşil dalga uygulanan bölge sayısı, bisiklet yollarıyla ilgili yapılan proje sayısı, artırılan ring duracağı sayısı, dolmuş ve toplu ulaşım şoförlerine verilen yolcu güvenliği ce halkla iletişim seminer sayısı

2.2 Kentsel Güvenlik ve Suç					
Sorun Kodu					
Amaç 2	Samsun'un Roman sakinlerinin sosyo-kültürel durumu				
Hedef 1	Samsun'un Roman sakinlerinin sosyo-kültürel durumlarının iyileştirilmesi				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	
Performans Göstergesi					
Roman vatandaşlar arasında evlilik ve çocuk sahibi olma yaşının yükseltilmesi	Valilik	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü BŞB OKA MEB Halk Eğitim STÖ	Ailelere ve gençlere yönelik bilinçlendirme programlarının düzenlenmesi, mevzuata uygun evlilik yapanlara yönelik teşvik edici mekanizmaların geliştirilmesi ve bu hususta iyi uygulama örneklerinin (ASDEP- Aile Sosyal Destek Projesi gibi) yerel ölçekte yaygınlaştırılması	2018-2021	Düzenlenen bilinçlendirme programı sayısı, geliştirilen teşvik mekanizması sayısı, bu uygulamalar sonucunda azalan erken evlilik ve çocuk sahibi olma oranı
Roman vatandaşların istihdam olanaklarının artırılması	Valilik	BŞB Meslek Odaları TSO OKA MEB Halk Eğitim STÖ	Roman vatandaşlara yönelik çıraklık ve meslek edindirme eğitimlerine ağırlık verilmesi ve bunların istihdamına yönelik olanaklar yaratılması. STÖ, OKA ve belediyelerin, MEB, Halk Eğitim gibi kurumlarla mesleki eğitim hususunda iş birlikleri geliştirilmesi	2018-2021	Roman vatandaşlara yönelik çıraklık ve meslek edindirme eğitimlerinin sayısı, eğitimler sonunda meslek edinen vatandaş sayısı

2.2 Kentsel Güvenlik ve Suç					
Amaç 3					
Hedef 1					
Eylem					
Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi	
Samsun'da gıda tüketiminde güvenliğin artırılması	BŞB TSO OKA İl Sağlık Müdürlüğü	Samsun'da gıda tüketimi hususunda zabıta denetimlerinin etkinleştirilmesi; halleden giren mal giriş çıkışlarının etkin denetimi; BŞB ölçüğünde merkezi mezbahanın kurulması ve işletilmesi; kente kaçak yollardan gıda ürünlerinin girişine izin verilmemesi	2018-2021	Yapılan denetim sayısı, kurulan mezbaha sayısı	
Yerel ve taze gıda tüketim olanaklarının artırılması	BŞB TSO OKA İl Sağlık Müdürlüğü	Semt pazarlarının yaygınlaştırılması; Bafra ve Çarşamba Ovasında üretilen tarım ürünlerinin Samsun piyasasında daha fazla yer alması; yerel tarım üreticilerine yönelik kent merkezlerinde yerleşik satış yerleri tahsis edilmesi	2018-2021	Kurulan semt pazarı sayısındaki artış, Bafra ve Çarşamba ovalarından gelen tarım ürünlerindeki artış oranı, kurulan yerleşik satış yerleri sayısı	

2.3 Kentsel Koruma ve Estetik					
Kente ortak kullanım alanları					
Kente ortak kullanım alanlarının yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması					
Sorun Kodu	2.3 Kentsel Koruma ve Estetik				
Amaç 1	Kente ortak kullanım alanları				
Hedef 1	Kente ortak kullanım alanlarının yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Samsun'da yeşil dokunun artırılması ve geliştirilmesi	Valilik	BŞB OKA Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası	Binalara ruhsat verilirken mevzuattan kaynaklanan yeşil alan zorunluluklarının izlenmesi; kent içerisinde açık alanlarda yeşil dokunun çoğaltılması; imar planlarında mevcut yeşil dokunun korunması esası; kent ormanlarının yaygınlaştırılması; kişi başı yeşil alan standardının yükseltilmesi	2018-2023	Kişi başı yeşil alan standardındaki artış, artan kent orman alanı miktarı
Dezavantajlı kesimlerin (yaşlı, engelli, çocuk) kullanımına yönelik parkların yaygınlaştırılması	Valilik	BŞB OKA Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO	Dezavantajlı kesimlerin (yaşlı, engelli, çocuk) kullanımına yönelik olarak teknolojik ve ergonomik tasarımlı parkların yaygınlaştırılması, bu bölgelerin nefes alabilecek biçimde yeşil doku ile donatılması; bu alanlara erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik olanaklarının sağlanması	2018-2021	Tasarımlı park sayısı, bu bölgelerdeki yeşil doku oranı

2.3 Kentsel Koruma ve Estetik				
Amaç 2				
Hedef 1				
Eylem				
Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Samsun'da çarpık yapılaşmanın yoğunlaştığı bölgelerde düzenli ve sağlıklı kentsel gelişimin sağlanması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Gecekondu bölgeleri ve çarpık yapılaşmanın yoğunlaştığı ve kent içerisinde kalan iş alanlarında kentsel estetiği, deprem riskini ve kentsel işlevleri içeren bir yapılaşma modelinin uygulanması	2018-2023	Dönüşüm yapılan alanlara yönelik imar planı, yapı ruhsatları, mimari projeler
Kentsel gelişimde tarımsal arazilerin korunması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Kentsel gelişme sürecinde yapılacak olan imar planlarının birinci sınıf tarım arazilerini içermemesi, tarım arazilerinin kullanımından kaçınılmazsa buraların yeşil alan olarak değerlendirilmesi; kentsel gelişimin daha ziyade tarıma uygun olmayan bölgelere yönlendirilmesi.	2018-2023	Tarım arazilerini kapsamayan imar planları, yeşil alan olarak tahsis edilen tarım arazisi sayısı

2.3 Kentsel Koruma ve Estetik						
Kentsel Estetiğin Durumu						
Samsun'da kentsel estetiğin gözetilmesi ve yaygınlaştırılması						
Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi		
Amaç 3	Kentsel Estetiğin Durumu					
Hedef 1	Samsun'da kentsel estetiğin gözetilmesi ve yaygınlaştırılması					
Eylem	Sorumlu Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi		
Samsun'un yeni kentleşme alanlarında yerel mimari olanaklarının uygulanması araştırılması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Samsun'a özgü bir kent kimliği yaratmak ve tek boyutlu bir kentsel mimariye alternatif olarak yeni kentsel gelişme alanlarında Samsun'a özgü yerel mimari olanaklarının uygulanabilmesine yönelik araştırmalar yapılması;	2018-2021	Yapılan araştırma ve sunulan rapor sayısı		
Mevcut kentsel doku üzerinde estetik uygulamaların yaygınlaştırılması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Samsun'da mevcut binalarda gerçekleştirilen estetik uygulamaların yaygınlaştırılması; bu uygulamalar sürecinde halk katılımına daha fazla yer verilmesi; bu konuda teşvik edici kredi olanakları sağlanması.	2018-2023	Estetik uygulamaların gerçekleştirildiği bina sayısı; bu hususta kredi başvurusunda bulunanların sayısı; halk katılımına yönelik toplantı, seminer, bilgilendirme, anket sayısı		
Belediyelerin yapı ruhsatlarında estetik unsurları dikkate alması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Belediyeler tarafından mimari projelerde mahalleler ölçeğinde estetik düzenlemelerin kurgulanması ve yapı ruhsatlarında bu estetik düzenlemelerle uyumlu projelerin gözetilmesi ve teşvik edilmesi; estetik unsurları gözetilen yapılar için belediyeler tarafından kentsel hizmet sunumunda teşvik uygulamaları (çevre temizlik vergisi muafiyeti/indirimi, altyapı bağlantı bedeli muafiyeti/indirimi gibi);	2018-2023	Bu kapsamda hazırlanan proje sayısı, uygulanan teşvik sayısı, teşviklerden faydalanan katılımcı sayısı		
Samsun yerel mimari dokusunun (ilçeler ölçeği de dahil) tespit edilmesi ve korunması	BŞB Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü TSO Mimarlar Odası Şehir Plancıları Odası OMÜ	Samsun'da yerel mimari örneklerinin araştırılması ve bunların envanterlerinin çıkarılması; restore edilmesi ve işlevine uygun bir şekilde halkın kullanımına açılması; ilçelerde var olan yerel mimari değerlerinin tespiti ve envanteri ile bunların korunma olanaklarının araştırılması	2018-2021	Bu kapsamda yapılan araştırma, çıkarılan envanter sayısı, restore edilen ve kullanıma açılan yapı sayısı, koruma altına alınan mimari değer sayısı		

2. 4 Kent Kültürü					
Sorun Kodu	Samsun'da kent kültürünün durumu				
Amaç 1	Samsun'daki çoklu kültür yapısının ortak kent kültürünü desteklemesi				
Hedef 1	Samsun'daki çoklu kültür yapısının ortak kent kültürünü desteklemesi				
Eylem	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Göçle Samsun'a gelen farklı yerel kültürlerin Samsun kent kültürünü desteklemesi	Valilik	BŞB OMÜ OKA Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Civar illerden yoğun göç alan Samsun'da pek çok yerel kültür unsuru bulunmaktadır. Bu zenginliğin ortak bir Samsun kültürünü beslemesi için söz konusu kültürlerin ve hemşeri derneklerinin bir araya gelmesi, birbirlerinin kültürlerini tanıması ve ortak etkinlikler düzenlemesi; bunların Samsun'da ortak yaşama kültürüne katkı olanaklarının düzenlenmesi; yerel yönetimlerin söz konusu kültürleri bir araya gelmesi ve etkileşime geçebilmesi için ortam sağlanması ve programlar düzenlenmesi; hemşeri derneklerinin kendi yöreleri ve kültürleri ile ilgili hassasiyetlerinin yanı sıra Samsun ile ilgili hassasiyetlerinin de oluşması.	2018-2023	Bu kapsamda düzenlenen ortak etkinlik ve program sayısı, sağlanan ortak paylaşım ortamı sayısı
Samsun'da yerel katılım ve yerel demokrasi olanaklarının artırılması	Valilik	BŞB OMÜ OKA Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Samsun'da sivil toplum kültürü vasat düzeyde olup, bu durum yerel katılım ve yerel demokrasi üzerinde olumsuzluklar yarattığından; daha güçlü sivil toplum örgütlenmesinin hedeflenmesi, kente ait karar alım süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin ve halkın katılımını sağlayacak yöntem ve araçların çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi; bu hususta teknolojik olanakların değerlendirilmesi.	2018-2023	Sivil toplumun güçlendirilmesine yönelik yapılan faaliyet sayısı, sivil toplumun karar alma süreçlerine katılım gösterdiği durum sayısı
Hobi bahçesi ve kentsel tarım parklarının yaygınlaştırılması	Valilik	BŞB OMÜ OKA Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ŞPO	Doğa ve toprak özlemi olan insanlara yönelik belediyelerin amacına uygun biçimde hobi bahçeleri ile kentsel tarım parkı uygulamalarını yaygınlaştırması;	2018-2021	Bu kapsamda oluşturulan hobi bahçesi ile kentsel tarım parklarının sayısı

2.4 Kent kültürü					
Sorun Kodu	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluş	Açıklama	Başlama-Bitiş Tarihi	Performans Göstergesi
Kent kimliğinin korunması ve sürdürülebilirliği					
Mevcut ve/veya yeni alan/binaların kent kimliğine uygun hale getirilmesi					
Amaç 2					
Hedef 1					
Eylem					
Yeni yasayla köy statüsündeki alanlarının mahalle merkezlerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	Mahalle muhtarları, İlçe Belediyeleri	Bilindiği gibi 5390 sayılı kanunla büyükşehir sınırları içerisinde yer alan köyler mahallelere dönüştürülmüştür. Bu bakımdan 2005 yılı itibarıyla kentleşme süreci yeni bir hal almıştır. Büyükşehirlerin görev alanı genişlemekle birlikte köylerde yaşayan vatandaşlarımızda kent yaşamına entegre olmaya başlamışlardır. Sonuç olarak 5390 sayılı kanun ile birlikte meydana gelen idari ve sosyolojik dönüşüm eskiden köy şimdi ise mahalle olan yerleşim birimlerinin mekânsal boyutta yeniden planlanması ve yerel hizmet standartlarından aşgari ölçüde yararlanmaları sağlanmalıdır.	2018-2023	5390 sayılı kanundan önce köy statüsünde bulunan mahallelere yönelik olarak anket çalışmalarının yapılması ve bu bağlamda kentsel politika planlamasının yeniden ele alınması
Kent kimliği bağlamında işlevini yitirmiş alan ve/veya binaların yeniden canlandırılması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Samsun kent kimliği açısından oldukça öne çıkan kentlerimizden biridir. Bu doğrultuda kent kimliğini canlandırmaya yönelik Bulvar AVM gibi önemli örneklerin olduğu bilinmektedir. Bu noktada işlevini yitirmiş ancak kent kimliği açısından sembolik önemi bulunan (Eski Samsun Fuar alanı vb.) alan ve/veya binaların yeniden canlandırılması ve iyi örneklerin çoğaltılması gerektiği düşünülmektedir.	2018-2023	İşlevini yitirmiş alan ve/veya binaların envanterinin çıkartılması
Mekânsal ve mimari planlamanın yerel unsurları yansıtacak şekilde yapılması	Büyükşehir Belediyesi, Valilik,	İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Kent kimliği yerel halkın kente olan aidiyetini sağlamakla birlikte o kentin kültürel ve turizm açısından dışsal algısını olumlu yönde etkileyen önemli bir olgudur. Bu bakımdan yalnızca işlevini yitirmiş alan ve/veya binaların yeniden canlandırılması dışında yeni planlanacak olan alan ve/veya binaların da yerel unsurları yansıtacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu anlayış kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir.	2018-2023	Mekânsal ve mimari planlamaya yönelik olarak kent yöneticileri ve akademisyenlerden oluşan bir kurul oluşturulması

KAYNAKÇA

Altay, D.;Tokman L.Y.; Tanrıkulu A. (2010), Kentli Hakları El Kitabı, http://www.bmkadinhaklari.org/unjp/web/yayinlar/Kentli_Haklari_El_Kitabi.pdf , (07.01.2010).

Castells, M. (2010). The Information Age: Economy, Society and Culture (Vol.3: End of Millennium). 2. Baskı. West Sussex: Blackwell.

Demographia.(2017). World Urban Areas.Illinoi.

Es, M.; Ateş, H., “Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, <http://iibf.kocaeli.edu.tr/ceko/ssk/kitap48/07.pdf> (08.01.2010).

<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/kentlesme/2politikasecenekleriraporu.doc> (08.01.2010).

<http://www.csb.gov.tr/misyon-vizyon-i-83459> (03.03.2018).

<http://www.havaizleme.gov.tr> (12.03.2018)

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf> (03.03.2018).

https://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/10-kalkinma_plani.pdf (03.03.2018).

<http://sehirciliksurası.csb.gov.tr/s-ranin-gerekcesi-ve-amaci-i-272> (03.03.2018).

<http://www.tuik.gov.tr> (12.03.2018)

http://www.yesilirmak.org.tr/documents/yesilirmakhavzasigelisimprojesi/YHGP_BOLGESEL_GELISME_ANA_PLANI.pdf (030-.03.2018).

İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı (2011-2020), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara.

Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2007).

Mutlu, A.;Özaydın, Ö. (2011), “Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci Araştırma Projesi”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı DFD, Sözleşme No:TR83/2011/DFD/007, Samsun.

Mutlu, A.;Özaydın, Ö. (Arş). (2013), “Güvenli Okul Yaşanabilir Kent”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı DFD, Sözleşme No:TR83/2012/DFD/42 Samsun İl Emniyet Müdürlüğü, Samsun.

Samsun İktisadi Raporu (2017), Samsun Sanayi ve Ticaret Odası Yayını, Samsun.

Samsun İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Samsun

http://www.mavibayrak.org.tr/tr/plajListesi.aspx?il_refno=105 (12.03.2018)

Sassen, S. (2003). “Reading the City in a Global Digital Age — Between Topographic Representation and Spatialized Power Projects”, L. Krause ve P. Petro (Ed.), Global Cities: Cinema, Architecture and Urbanism in a Digital Age içinde. New Brunswick: Rutgers University Press, 15-30.

Soja, E. (2000). Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions.1. Baskı. Oxford: Blackwell.

United Nations (2016).The World’s Cities. New York.

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

A Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T 0 362 431 24 00
F 0 362 431 24 09
W www.oka.org.tr
E info@oka.org.tr
IG /okaorgtr
F /OrtaKaradenizKalkinmaAjansi

AMASYA YATIRIM DESTEK OFİSİ

Dere Mah. İğneci Baba Sk. No:30 Amasya
T. 0 (358) 212 69 66 F. 0 (358) 212 69 65

ÇORUM YATIRIM DESTEK OFİSİ

A. Karekeçili Mah. Gazi Cad. No:1 Çorum Valiliği A Blok Kat:3 ÇORUM
T. 0 (364) 225 74 70 F. 0 (364) 225 74 71

SAMSUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T. 0 (362) 431 24 00 F. 0 (362) 431 24 09

TOKAT YATIRIM DESTEK OFİSİ

Kabe-i Mescit Mahallesi Bekir Paşa Sokak No: 11 MERKEZ / TOKAT
T. 0 (356) 228 93 60 F. 0 (356) 228 97 60